

**LES FAMÍLIES NOUINGUDES EN ELS CENTRES
EDUCATIUS.
LA PARTICIPACIÓ COM A EINA DE COHESIÓ SOCIAL**

Anna Oliveras Rovira
Memòria de llicència d'estudis.
Curs 2004 -2005

Més enllà de temors i recances,
S'obren sempre blaus horitzons.

Miquel Martí i Pol

ÍNDEX

AGRAÏMENTS (p. 5)

INTRODUCCIÓ (p. 8)

MARC DE REFERÈNCIA

- La participació (p. 12)
- Les famílies nouvingudes (p. 19)
- L' Escola intercultural (p. 24)
- L' Escola inclusiva (p. 29)
- L'Escola per la ciutadania (p. 32)

LA CIUTAT DE MATARÓ.

- El creixement de Mataró. (p. 35)
- El Pla per la Nova ciutadania (p.42)
- L'Educació a la ciutat de Mataró (p. 46)
- L'oferta educativa (p. 50)

DESENVOLUPAMENT DEL TREBALL

- Objectius de la recerca (p. 52)
- Metodologia (p. 53)

LES ESCOLES (p. 59)

ELS EQUIPS DIRECTIUS (p. 61)

ELS MESTRES (p. 67)

- Resultat del qüestionari (p. 68)
- El grup de discussió amb mestres (p. 97)

LES FAMÍLIES (P. 108)

- Resultat del qüestionari (p. 113)
- El grup de discussió amb les mares (p.136)
- Entrevistes a mares i pares (p. 143)

ELS MEDIADORS INTERCULTURALS (P. 150)

EXPERIÈNCIES A LA CIUTAT DE MATARÓ (p. 157)

CONCLUSIONS (p. 160)

PROPOSTES DE MILLORA (p. 169)

CONCLUSIONS PERSONALS (179)

BIBLIOGRAFIA (p 180)

ANNEXOS

Aquests documents estan recollits en un DVD que s'annexa al final de la memòria.

- Presentació del Pla de treball als centres
- Qüestionari per als mestres
- Qüestionari per les famílies
- Guió del grup de discussió amb mestres
- Guió del grup de discussió amb mares
- Guió de les entrevistes amb mediadors
- Guió de les entrevistes amb pares i mares
- Transcripció del grup de discussió amb mestres
- Transcripció del grup de discussió amb mares
- Transcripció de les entrevistes amb mediadors (2 entrevistes)
- Transcripció de les entrevistes amb pares i mares (6 entrevistes)

AGRAÏMENTS

Agraeixo al Departament d'Educació haver pogut treballar amb una llicència d'estudis. Ha suposat disposar d'un temps per llegir, documentar-me, contactar amb persones i institucions que tenen relació directa amb el fet migratori i l'educació. Ha estat també una oportunitat d'observar la realitat de les escoles des d'un altra punt de vista, podent reflexionar sobre el tema d'estudi. Sense aquest temps de que he disposat, no hagués pogut realitzar un treball d'aquestes característiques.

Vull anomenar a les persones i les institucions que m'han ajudat de manera especial en la realització del treball, encara que sembli un tòpic, segur que sense les seves aportacions, el treball hauria estat més feixuc de realitzar.

En primer lloc, l'ajut d'en Miquel Àngel Essomba professor de la Universitat Autònoma de Barcelona, per haver mostrat entusiasme des del primer dia que li vaig comentar el tema d'estudi i per haver acceptat tutoritzar-lo. Gràcies pels interrogants plantejats que m'han ajudat a perfilar el treball i pel guiatge realitzat al llarg del curs.

Les escoles de Mataró on s'ha aplicat el treball: Claustres de professors, pares i mares, AMPA i Consells Escolars (CEIP G. Bertomeu, CEIP Camí del Cros, CEIP Camí del Mig i CEIP Tomas Viñas) perquè malgrat la feina del dia a dia, han dedicat temps a compartir la seva realitat i a donar resposta a les demandes que els he anat fent al llarg del curs. Sé que el temps i l'esforç esmerçat és molt valuós i espero que les conclusions del treball els ajudin a millorar la feina ja iniciada.

Totes les persones que treballen a la Regidoria de Relacions ciutadanes per l'interès, pels recursos i l'acollida que m'han ofert al llarg del curs.

A l'Equip de mediadors interculturals de la ciutat de Mataró que han col·laborat facilitant les trobades amb famílies i perquè fan molt bona feina posant-les en contacte amb les escoles i establint ponts interculturals per millorar la comunicació i les relacions.

Al Centre Can Torner , al Grup “totes plegades” de Can Noè i al centre Càritas Sant Pau que m’han informat del seu funcionament, m’han acollit i m’han fet aportacions molt interessants per la recerca. A l’Equip Directiu de l’escola Antaviana que m’han explicat la seva experiència.

Al CRP de Mataró per la informació, la documentació i la rebuda. A l’equip tècnic de L’IME de Mataró per les sessions en les que hem compartit les hipòtesis i les conclusions del treball amb la intenció d’analitzar les possibles aplicacions per a la ciutat.

A les mares (Fàtima, Rahma, Fatoumata, Malika) als pares (Michael, Edgardo), a l’equip de mediadors (Mohamed, Adama) que han volgut ser entrevistats i a les mares (Cyntia, Nadia, Marta, Estela, Foulleymatou, Tere, Badia, Juliana, Jalika, Patricia) i mestres (Anna, Mariví, Montserrat, Mercè, Imma, Àngel i Aurora) que han participat en grups de discussió donant les seves opinions de manera ponderada, clara i sincera.

A les mestres del “Taller de llengua” de l’escola Camí del Cros per fer-me partícips del seu procés, dels avenços, interrogants i les millores que van aconseguint en el seu treball voluntari. Als membres de la “Comissió de cultura i convivència” de l’escola Tomas Viñas per considerar-me, encara, una membre del grup. A les mares i mestres del grup d’acollida de l’escola Camí del Mig per confiar en el projecte i dedicar esforços per portar-lo a la pràctica. A les mestres i amigues Anna, Lluïsa i Juliana que van col·laborar en les reunions amb les famílies i en el grup de discussió.

Al Moviment Educatiu del Maresme per organitzar, conjuntament amb les Universitats de Girona i Vic, els Postgraus i el Màster de “Ciutadania i inclusió social”. Realitzar-los i compartir espais de reflexió amb professors i companys m’ha ajudat a ampliar els coneixements del tema. Als companys i companyes del grup de treball del MEM “Atenció a l’alumnat nouvingut en el centre educatiu” per la dinàmica de reflexió i discussió que s’ha portat a terme al llarg dels dos cursos d’existència.

A en Francesc Carbonell, un referent, un mestre i amic, que des del centre de Documentació i de Recursos LIC m’ha aconsellat bibliografia i m’ha donat un cop de mà sempre que li he demanat.

Als meus fills i als amics per interessar-se pel procés i valorar la feina feta.

A en Jaume, estimat, company i amic. Gràcies per ser un referent teòric, oferir-me la visió crítica, facilitar-me la feina, donar-me sempre suport i per estar al meu costat.

Cal dir que a totes les persones i institucions a les que he demanat col·laboració s'han ofert a ajudar-me, mostrant molt d'interès en el tema i en les conclusions finals. Espero que aquestes puguin aportar una petita millora a la participació i a la cohesió de totes les famílies en l'àmbit escolar.

INTRODUCCIÓ

El punt de partida del meu treball en la llicència d'estudis és analitzar **“Les famílies nouvingudes en els Centres Educatius. La participació com a eina de cohesió social”**. Aquest és un dels reptes importants que té l'escola des d'uns anys ençà, bàsicament pels canvis que estem observant en la composició dels nuclis familiars; en la seva estructura, organització, dedicació a l'escola i en la procedència. Tot plegat fa que des dels centres educatius s'hagi de repensar les relacions amb els pares i les mares i el seu rol quan pensem en la seva participació com a col·lectiu.

Sempre he considerat molt important la participació dels pares i mares a les escoles. Promoure la participació de les famílies en els Centres Educatius i facilitar una bona comunicació entre pares, mares i mestres és necessari per tal que l'educació dels infants i joves sigui una tasca compartida i conjunta.

Des de fa anys estic treballant en diferents àmbits per tal de difondre aquesta idea tant entre els ensenyants com entre els col·lectius de pares i mares, participant en diferents grups de treball bàsicament en el marc de la ciutat de Mataró. En aquest sentit, conjuntament amb altres companys del M.E.M. i en col·laboració amb l'Ajuntament es van realitzar una sèrie de programes de televisió local adreçats a les famílies amb l'objectiu d'informar i encetar debats sobre temes educatius (**“Mataró - Nins”** 1989 – 1991 i **“L'hora del Pati”** 1993 – 1994), també vam realitzar un vídeo de divulgació, diferents nivells de participació a les escoles d' E. Infantil i Primària (**“Junts fem feina”** 1994 – 1995) . També hem publicat, per encàrrec de l'Ajuntament, uns llibrets per a les famílies, (**“Hàbits a l'escola”** adreçat a les famílies d'E. Infantil, 1993, **“Els hàbits dia a dia”** adreçat a les famílies de primària. 1995 i **“El diari de la Laura”** pensat pel primer cicle d'E.S.O. 1997). La meva darrera experiència té relació directa amb l'estudi que he realitzat. Des del curs 92-93 fins al curs 02-03, he estat treballant a l'escola Tomàs Viñas de Mataró, que està situada en el barri de Cerdanyola. Un dels barris que acull més emigració de la ciutat. Al llarg dels anys hem anat observant que les famílies nouvingudes es relacionen molt poc amb les autòctones i participen poc a l'escola. Després d'iniciar un Pla d'actuació des del Consell Escolar per afavorir la relació i la participació d'aquestes famílies, es van notar

millors importants tant en la seva participació, com en les relacions entre les famílies autòctones i les nouvingudes.

A la majoria de les ciutats de Catalunya i a moltes de les nostres escoles estem notant un fort increment de famílies nouvingudes des de fa uns 10 anys ençà. Els països de procedència són diversos segons les diferents onades migratòries que es produeixen i també segons els processos de reagrupament familiar. A la Comarca del Maresme es va iniciar amb les famílies procedents de l'Àfrica Sub Saharians: Gàmbia, Senegal, Ghana... Després va continuar una forta onada del Marroc i ara arriben gran quantitat de famílies d'Amèrica Llatina, d'alguns països de l'Est i darrerament hi ha un fort increment de població xinesa.

Després de la primera fase de cercar habitatge, feina i escola pels seus fills, s'inicia un període de primers contactes amb el centre educatiu adjudicat. De vegades la comunicació no es fàcil degut a la llengua però també per la imatge i el model de participació que ells coneixen de les escoles del país d'origen. El meu estudi pretén analitzar quina és la realitat de la participació en quatre centres educatius de Mataró; les febleses i forteses des dels diferents punts de vista: Equips directius, equips de mestres i famílies.

Actualment la majoria de les escoles de Catalunya estan treballant per donar una bona recepció i acollida a l'alumnat nouvingut; es van establir criteris i elaborant materials sobre el tractament curricular de les diferents matèries, i també s'estan fent accions interessants en relació a les famílies. L'acollida i atenció dels alumnes nouvinguts i les seves famílies s'ha de poder afrontar amb el màxim d'eines i recursos.

Estic interessada en analitzar la situació actual de l'atenció a les famílies i millorar la seva participació i en els Centres Educatius. Els aspectes que m'interessa abordar són:

- . Anàlisi del grau de participació
- . Mecanismes que poden ajudar a millorar la comunicació.
- . Saltar la barrera lingüística i cultural.
- . Experiències que fomenten la participació de totes les famílies.
- . Exercir el dret a la participació

. Espai per al Coneixement i la interrelació

Parteixo de la hipòtesi que **Un centre obert a la participació de les famílies i que potenciï la participació de TOTES elles, tenint especial cura de les famílies immigrades genera beneficis tant en el procés educatiu dels alumnes com en la cohesió social d'aquestes famílies.**

Els centres Educatius són una peça clau en les dinàmiques d'inclusió social tant pels fills escolaritzats com per les famílies, com a espais naturals de relació, socialització i per la formació de la comunitat, en un moment on existeixen importants col·lectius d'immigrants en risc d'exclusió. Segons com es faci aquesta socialització pot generar cohesió social o l'efecte contrari. Les dinàmiques que es generen en els Centres Escolars o al seu voltant poden i han de desenvolupar-se creant entorns de recepció i acollida social.

L'escola hauria de tenir una **perspectiva intercultural**, on s'aprofiti la situació de riquesa que comporta la multiculturalitat per facilitar el coneixement mutu, la empatia i resolució de conflictes intentant superar els prejudicis.

L'aproximació a les famílies i el coneixement de la seva visió de l'escola i de l'educació és una peça clau per poder educar conjuntament. Les famílies nouvingudes necessiten un tractament especial per les seves característiques :

1. El desarrelament i desorientació a la nova societat d'acollida.
2. Llengua. Atenció especial a la comprensió i la comunicació.
3. El concepte que tenen d'escola segons quin sigui el seu país d'origen i de les relacions entre família i escola .
4. La situació de precarietat laboral que poden estar patint.

Això no vol dir que la participació de les famílies autòctones sigui la òptima en aquests moments. Però ben segur que reflexionant sobre els possibles canvis a incorporar en la participació de les nouvingudes també podem millorar la de les autòctones que no ho fan. La participació és un procés complex, que demana esforç de totes les parts implicades, però sobre tot necessita d'un marc que la afavoreixi des del Centre.

La memòria del treball està estructurada en capítols: en els dos primers hi ha desenvolupat el marc de referència i el perfil sociodemogràfic de la ciutat de Mataró.

El tercer capítol tracta del desenvolupament del treball: s'explicita la metodologia de recerca, els objectius, la mostra i les accions realitzades.

Els capítols 4, 5 i 6, respectivament, estan dedicats als mestres, a les famílies i als mediadors interculturals, mostrant els resultats de les dades recollides.

A continuació n'hi ha un dedicat a comentar algunes experiències amb famílies nouvingudes.

A la darrera part de la memòria hi ha les conclusions i les propostes de millora.

Tot el treball està centrat en quatre escoles d'Educació Infantil i Primària de la ciutat de Mataró i està plantejat des de l'observació i la reflexió, intentant copsar els aspectes que funcionen i que caldrà consolidar, i , en les mancances que encara són paleses, cercant – hi correctors.

Al llarg del treball utilitzo el terme famílies nouvingudes com a sinònim de famílies immigrades tant referint-me a les que fa temps que viuen a la ciutat com a les que acaben d'arribar.

MARC DE REFERÈNCIA

LA PARTICIPACIÓ

“Sempre hi ha conflictes;

No tracteu d'evitar-los... sinó d'entendre'ls”

Lin Yutang

La participació de les famílies a l'escola i el treball conjunta amb els mestres dona coherència a la tasca educativa, aquest s'ha d'interpretar com un dels eixos fonamentals en la formació dels infants, on mares, pares i mestres es recolzen mútuament. Portar a terme aquest principi no és una tasca gens fàcil, implica convenciment de la seva necessitat, planificació i dedicació del temps i dels recursos necessaris. Tal com diu el document *“El papel de los padres en los sistemas educativos de la Unión Europea”*¹

“la participació dels pares en els sistemes educatius permet assegurar, tant la coherència educativa com l'enriquiment cultural que el nen o la nena necessiten. Aquesta necessitat de cooperació es encara més important quan existeixen grans diferències culturals entre el sector educatiu i la família”.

Actualment la participació de les famílies a les escoles d'Educació Infantil i Primària, tot i que numèricament és molt important, a nivell qualitatiu encara no podem considerar que sigui l'òptima. Com veurem més endavant, hi ha concrecions parcials diverses entre si on hi ha aspectes contradictoris i altres que, aparentment, són complementaris. Així, per parlar de la participació haurem de definir-la en un context global amb concrecions parcials coordinades entre si i que responguin a la idea de compartir els objectius del centre i co-responsabilització de tota la comunitat educativa.

Com es concreta la participació de les famílies?

Quan parlem de participació de les famílies en els centres educatius no només ens podem referir a ser de l'AMPA o estar en el Consell Escolar, hi ha altres nivells més individuals però no per aquest fet menys importants.

Situem quatre nivells de concreció per definir els diversos graus d'implicació de les famílies en els centres: Els dos primeres fan referència a una participació més individualitzada, com a usuaris actius del servei. Són els pilars bàsics per garantir la continuïtat del fet educatiu entre casa i l'escola. El tercer i el quart nivell corresponen a una intervenció més col·lectiva, en els òrgans de gestió que ja existeixen i que ajuden

¹ Eurydice. Red Europea de informació en educació.

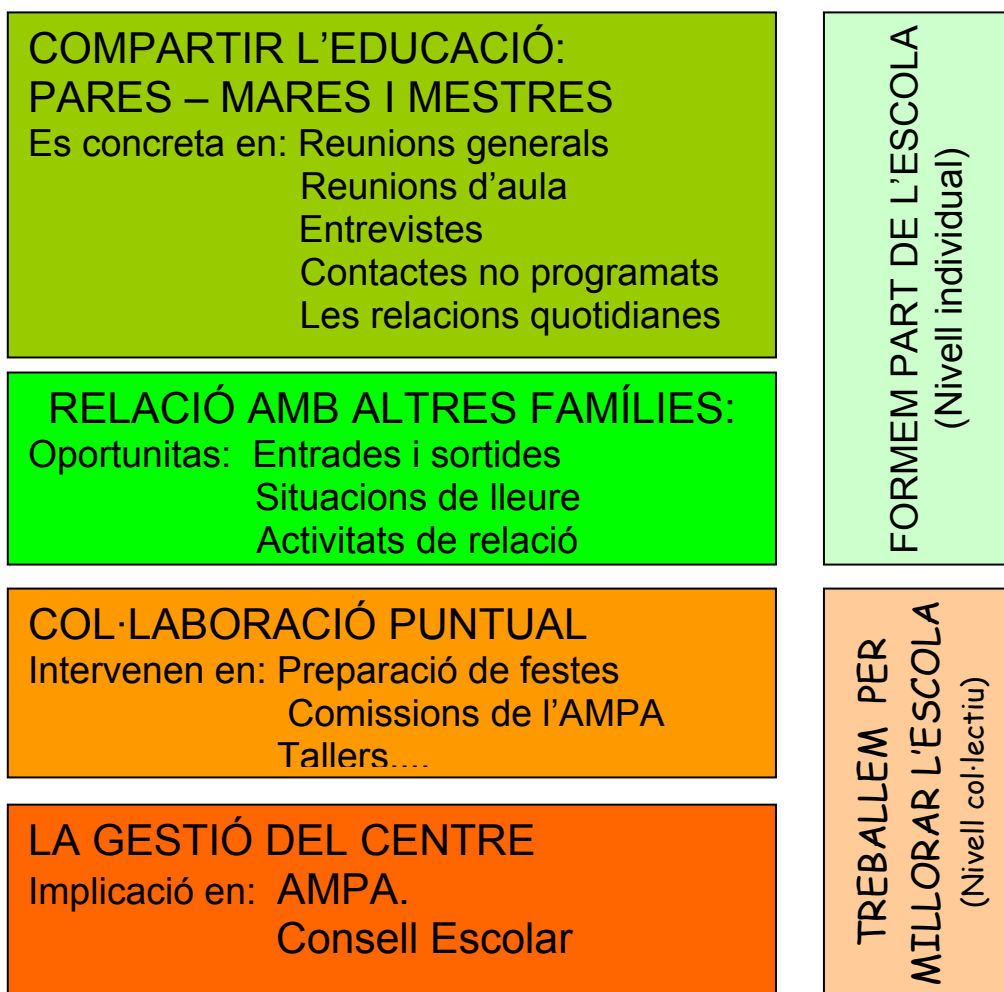
a millorar el funcionament del centre educatiu i a oferir serveis necessaris. Aquests nivells són els que observem en la majoria de les escoles.

El que caldria assegurar és que no siguin nivells estancs sinó que hi hagi mecanismes establerts d'informació i de comunicació de manera que totes les famílies se sentin convidades i atretes a accedir a tots ells.

La iniciativa no ha de partir només dels mestres sinó que el col·lectiu de pares i mares han d'estar motivats, igual que els mestres, per poder convocar, opinar, informar o demanar informació.

Les portes de l'escola haurien d'estar obertes per a tots els membres de la comunitat educativa perquè tots junts construeixen l'escola.

Amb canals on s'informi de les diferents accions que es realitzen, dels resultats, de les conclusions o els acords als que s'arriben s'ajuda a crear una dinàmica d'interès i d'aproximació al centre que estimula la participació.

Aquest esquema suposa una gradació des de la participació més individual, “Formem part de l’escola” fins a nivells de major implicació i compromís amb tota la comunitat educativa “Treballem per millorar l’escola”. Trobem que la majoria de les famílies es situen en el primer nivell i l’ideal fora que , en un moment o un altra del seu pas per l’escola, exerceixin la seva participació als altres nivells de més compromís amb la comunitat educativa.

- **Compartir l’educació:** És una participació més individual , com a usuari, amb l’objectiu de col·laborar amb els mestres en l’acte educatiu. Aquest fet implica co-responsabilització , traspàs bidireccional de les informacions rellevants que afecten als infants, confiança mútua, presa d’acords per millorar i reforçar la tasca conjunta. També implica tenir una bona informació dels objectius del centre, del seu funcionament, com està organitzat i les opcions metodològiques. Aquest primer nivell és el bàsic i el més necessari perquè es produeixi el fet educatiu. Que les famílies reforcin la tasca educativa de l’escola i que l’escola conegui i doni suport als pares i mares genera estabilitat i seguretat en els infants. Dedicar més temps per part de l’equip de mestres a millorar la comunicació i a compartir els objectius educatius és una de les línies que s’han de modificar en profunditat. La participació de les famílies i el treball conjunt millora els resultats escolars dels alumnes.
- **La relació amb altres famílies:** L’ escola és un dels pocs espais que queden on, de manera natural, es generen relacions entre els alumnes, i entre pares i mares. Aprofitar aquest marc per establir noves relacions personals i ampliar-les més enllà de l’espai estrictament escolar, és enriquidor per a tots els membres de la família pel fet d’interaccionar amb persones que tenen circumstàncies comuns i poden compartir dubtes o situacions. La bona relació entre famílies és un fet positiu pels fills perquè dona models amplis de socialització i també per la convivència més enllà de l’escola, al barri i a la ciutat. S’ha de preveure situacions en les que les famílies puguin relacionar-se de manera natural, tant a partir d’activitats lúdiques i festives com en la realització de tasques que suposin aportacions la millora del centre. En aquest sentit caldrà vetllar perquè es produeixin processos d’acollida i de construcció conjunta des de la convicció de que totes les famílies són necessàries en la

construcció de l'escola. Treballar per la millora de les relacions entre les famílies genera millores cohesió en la comunitat educativa.

- **Col·laborar en activitats de manera esporàdica o puntual.** Aquest nivell de participació té una dimensió més col·lectiva tot i que no demana un alt compromís ni una dedicació continuada. Hi ha moltes famílies que, per horaris laborals o per les responsabilitats familiars, no es poden comprometre a oferir una dedicació continuada a l'escola però sí que poden ajudar en activitats organitzades des de l'AMPA o de l'equip de mestres. Aquest tipus de participació és molt important tant per l'activitat en si com pels beneficis que genera entre les persones que hi col·laboren: promou la relació, ajuda a conèixer l'escola "des de dins" i pot ser un inici que més endavant pot suposar una participació més continuada i compromesa. És important promoure grups per fer col·laboracions esporàdiques que vagin "perdent la por" i sentint-se còmodes dins de l'organització del centre. Tots coneixem molts casos en que aquestes col·laboracions han generat la creació d'equips de pares i mares que més endavant formen part de la junta de l'AMPA o que s'impliquen en el Consell Escolar. Animar a les famílies a realitzar col·laboracions esporàdiques en els centres és una manera de crear aprenentatge i formació per a la participació.
- **Participar en la gestió.** L'AMPA, Associació de Mares i Pares d'alumnes és l'òrgan que vertebra la participació de les famílies com a col·lectiu. Les juntes de l'AMPA són les que habitualment organitzen les activitats i els serveis complementaris dels centres (menjador, espais d'acollida, activitats extraescolars, esports ...). aquestes activitats amplien l'oferta educativa del centre i el dota d'un millor servei de qualitat que avui en dia es reconeix com a necessari ajudant a conciliar els horaris escolars i laborals. També tenen una altra funció molt important i és la de participar en el debat intern al voltant de l'educació i les línies generals de cap on ha d'anar l'escola per adaptar-se a les necessitats de la societat. Participar en el Consell Escolar implica, conjuntament amb els altres estaments de l'escola, participar en la presa de decisions més importants de l'escola fent-se copartípeps dels projectes i les línies generals del centre. Dotar a les AMPA i als Consells Escolars d'una

funció més àmplia que la de gestors d'alguns serveis del centre, se'ls ha de donar el paper d'òrgans de reflexió i de decisió que vetllaran per la qualitat i els objectius pedagògics del centre, al mateix nivell que ho fan els equips de mestres. La creació de canals de comunicació, de reflexió i de presa de decisions més enllà dels aspectes purament formals és la manera de participar de les famílies, com a col·lectiu, en el Projecte Educatiu del centre. També s'ha de treballar perquè les AMPA millori els seus canals de comunicació amb les famílies que no són de la junta i s'estableixin fórmules per demanar opinió i per donar informació de les decisions que es van duent a terme.

Les paradoxes de la participació

Tot i que la participació de les famílies i el funcionament de les AMPA fan una feina bàsica per a la qualitat dels centres, també hem de dir que hi ha diferències importants segons la realitat de l'escola. No a totes les escoles trobem el mateix nivell d'implicació per part dels pares ni els canals de comunicació entre famílies i mestres són fluids i bidireccionals. Les diferències poder ser degudes a la composició sociocultural de les famílies, a la trajectòria de participació en el centre, a la composició o la cohesió en l'equip de mestres, i es concreta en els diferents nivells, tant en la comunicació dins de la comunitat educativa com en la intervenció més en els òrgans de gestió. Analitzant els punts febles que es detecten en alguns centres educatius, descriu algunes de les seves mancances fent una ràpida diagnosi que evidencia les dificultats de participació de les famílies en general i d'alguns casos particulars.

La realitat que es dona a moltes escoles és que les famílies amb un nivell sociocultural baix assisteixen i participen poc a l'escola. Si esbrinem les causes podríem resumir-les en una certa incomoditat en la relació amb la institució; el tipus de llenguatge que s'utilitza, el desconeixement del funcionament, dels objectius i dels canals de participació, però també per la seva pròpia experiència quan eren alumnes, degut a una certa percepció d'inferioritat respecte als docents o per les relacions asimètriques que de vegades es produeixen. Aquest fet comporta que el nombre de famílies que realment col·laboren amb l'escola en alguns centres es va reduint de manera que les relacions a la llarga poden arribar a comportar incomunicació o exclusió de la dinàmica del centre.

Les AMPAS estan gestionant un gran nombre de serveis bàsics per al bon funcionament de l'escola: menjador, activitats extraescolars, casals d'estiu, espais d'acollida, venda de llibres... s'han constituït com a mini empreses sense afany de lucre que mouen molts diners anuals que es reinverteixen en el centre i que estan gestionades, amb molt d'esforç i dedicació personal, per poques persones. Són mares i pares que de manera voluntària dediquen part del seu temps lliure a donar aquests serveis necessaris per la millora del centre educatiu i per respondre a la creixent demanda d'ampliació de l' horari escolar. És el moment en que hi ha menys persones implicades per donar un màxim de serveis, sobre tot si ens fixem en els centres situats ens barris de població d'un nivell sociocultural mig i baix o en les famílies que han de desplaçar-se per anar a treballar: costa molt trobar pares i mares que es puguin comprometre en la gestió del centre en un moment en que és més necessària la seva presència.

Una altra contradicció, molt contestada i criticada des de diverses organitzacions cíviques (pares, mestres, MRP, sindicats...), és que en aquesta situació on la presència dels pares i les mares és tan rellevant en el funcionament de les escoles, l'òrgan de màxima representació del sector familiar que és el Consell Escolar ha deixat de ser decisiu per esdevenir un òrgan consultiu segons estableix la darrera llei d'Educació (LOE, 2003). Esperem que ben aviat torni a imperar l'esperit més participatiu de les anteriors lleis d'educació (LODE, LOGSE)

Davant de l'extensió de la idea de que la col·laboració entre família i escola és bàsica per la millor educació dels infants i que la formació adreçada a pares i mares és cada vegada més necessària, ens trobem que la presència de pares i mares a les reunions d'aula es va reduint i l'assistència a reunions generals d'escola o activitats de formació en alguns casos es purament testimonial.

Les entrevistes en canvi registren un alt percentatge d'assistència però de vegades un gran nombre de famílies afirmen que no hi ha una relació igualitària i d'intercanvi sinó que són unidireccionals, marcades des de la perspectiva de la institució i amb poc contacte amb la realitat diària familiar. Aquests casos no faciliten l'assumpció dels objectius de la comunicació pares – mestres: fluida i bidireccional, amb intercanvi

d'informacions i amb una presa d'acords avaluable que generi una tasca educadora conjunta .

Tanmateix ens trobem amb una altra paradoxa: a les escoles l'augment de recursos humans és evident i esperem que creixent, però aquest fet genera més necessitat de coordinació, tant interna com externa amb diferents serveis, i el resultat en alguns centres és de sobrecàrrega i d'estres en els equips de mestres. Aquesta millora de les ràtios i dels recursos demana una bona gestió del temps, dels espais de coordinació i de la distribució de les tasques per tal que aquesta millora reverteixi en l'atenció cada vegada més personalitzada cap als alumnes i a les seves famílies.

Moltes vegades la relació amb els pares i mares es veu com una sobrecàrrega des del col·lectiu de docents. Així com a la majoria de les escoles s'esmerça molt de temps en la preparació del treball amb l'alumnat, en general es dedica poc temps a la preparació i a la reflexió en les intervencions amb les famílies, tant pel que fa a les que s'adrecen a tot el col·lectiu (reunions d'aula) com en les trobades individuals. En la majoria dels casos les relacions es redueixen als nivells mínims dins d'una formalitat, com a manera d'evitar les discrepàncies i els conflictes. Segurament obrir un diàleg i un debat seriós entorn l'educació dels fills i els objectius del centre comportaria evidenciar diferències de criteris o de valors que suposarien trobar-se amb situacions potser difícils de gestionar i es prefereix deixar tancada la temuda "Caixa de Pandora" obviant la realitat de les discrepàncies que cada vegada es fan més evidents.

Davant d'aquesta realitat podem afirmar que està creixent la distància entre el que seria òptim tant pel bon funcionament de les escoles i com per l'educació dels infants i la seva concreció a la pràctica. Cal pensar i aplicar mesures correctores que estimulin la participació i millorin la comunicació entre escola i família.

LES FAMÍLIES NOUINGUDES

“ Dije que los emigrantes siempre llevan consigo una idea infantil - >>Aquí la gente es mala, allá donde voy será honesta; aquí vivo miserablemente, allí lo haré con holgura>> - y, que de esa fantasía surgía una primera idea del paraíso. Pero que luego, al cabo de los años, un tanto desengañados del nuevo país, conscientes de lo difícil que resulta empezar de nuevo, se producía el movimiento contrario, como el de péndulo del reloj que teníamos delante, y entonces era el país natal el que empezaba a adquirir rasgos paradisíacos.”

Bernardo Atxaga¹

Si focalitzem la nostra atenció en les famílies nouvingudes, veiem que la seva participació encara té amb moltes mancances. És pràcticament nul·la la seva presència a les juntes de l'AMPA, van poc a les reunions d'aula i la comunicació a les entrevistes moltes vegades va acompanyada de dificultats de comprensió, de por o d'inseguretats pel desconeixement de la institució.

Tot i que no es poden fer generalitzacions respecte al col·lectiu de famílies nouvingudes perquè entre elles es donen grans diferències (de procedència, de nivell sociocultural, d'estructura familiar, de creences, valors, arrelament...) es pot afirmar que s'observa un nivell molt baix de participació a les escoles. Davant d'aquesta realitat hi ha un nombre elevat de mestres que no s'estranyen davant d'aquest fet (com també es dona en els casos de les famílies d'ètnia gitana) i l'incorporen dins de la “normalitat” i de vegades ho interpreten com una poca valoració de l'escola o del fet educatiu.

Si partim de l'hipòtesi de que la majoria de les famílies nouvingudes valoren l'escola i que estan contents amb els aprenentatges que fan els seus fills, la poca participació ens indica que hi ha unes circumstàncies que la dificulten i no per la desvalorització de la institució ni per desconfiança amb els mestres, com es podria interpretar fent una lectura superficial de la situació.

Correspon a les escoles interrogar-se per les causes i establir les mesures per anar creant espais de comunicació que ajudin a l'intercanvi i al coneixement mutu, però crec que hi ha quatre factors que són comuns a la majoria de les famílies i que explicarien la poca participació que encara s'observa a la majoria de les escoles:

¹ Bernardo Atxaga “El hijo del acordeonista”. Alfaguara Editorial

a) El desarrelament i desorientació que comporta el fet migratori pot generar alteracions emocionals, sentiments de pèrdua que es viuen en el marc familiar. És l'anomenat "Dol migratori", com ens descriu J. Achotegui.

"El cas de la migració mateixa és un factor de risc perquè les persones i les famílies que migren estan subjectes a intenses tensions emocionals. Aquestes tensions estan relacionades amb una sèrie de processos psicològics anomenats "procés de dol" (dol migratori). El dol migratori és un procés de reorganització psicològica que pren forma quan la persona o la família perd alguna cosa valuosa per a ells. El dol, però, és un procés natural i la seva elaboració psicològica es una part essencial del contacte adaptatiu amb la realitat.

Emigrar es un factor de risc perquè suposa l'elaboració de:

1. *La pèrdua de parents i amics.*
2. *La pèrdua de la pròpia llengua.*
3. *Pèrdua del "sentit del ser" de la cultura d'origen.* Com diu Hobsbawm, les tradicions freqüentment s'inventen, son creades artificialment per mantenir la cohesió del grup social. Actualment, en un context històric de crisis ideològiques i socials, aquestes identitats nacionals es reforcen.
4. *Pèrdua del paisatge:* la terra que simbòlicament representa pares i ancestres.
5. *Pèrdua del estatus social.* Els immigrants ocupen els sectors més baixos en l'escala social. Molts dels que procedeixen del tercer món tenen estudis superiores (estudis, propietats, etc.) a la seva societat d'origen.
6. *Riscos psicològics seriosos:* en especial, corren aquest risc tota la primera generació d'immigrants que provenen del tercer món (falta de vivenda, malnutrició, etc.).

La majoria dels immigrants i les seves famílies intenten resoldre els difícils problemes que la integració suposa tant per a ells como per a la població autòctona. La immigració activa el conflicte, però la seva solució, si les condicions del medi son favorables es un procés estimulant. Malgrat les dificultats que pot comportar el fet migratori, generalment pot esdevenir un procés bonic i enriquidor.... una segona oportunitat a la vida."

b) Desconeixement de la llengua d'escola. La primera barrera amb la que es troben les famílies emigrades és la lingüística. La llengua vehicular de l'escola és el català i en la majoria dels casos hi ha dificultats de comprensió. El poc domini de la llengua d'escola augmenta si pensem que moltes mares encara tenen l'àmbit de relacions molt reduït a l'entorn familiar o d'amics i són les que estableixen els contactes més quotidians amb l'escola.

L'aposta lingüística dels centres on la llengua vehicular i de relació amb les famílies, sobre tot en els àmbits més institucionals (reunions d'aula, comunicats escrits...) és el català, implica que per a les famílies nouvingudes, fins i tot per les d'origen llatinoamericà, pot ser difícil d'interpretar si no es coneix la complexitat de la situació a Catalunya. Caldrà emmarcar l'opció de les escoles i explicar-la com una riquesa vetllant que no sigui un fre a la comunicació.

S'han de buscar mecanismes per facilitar la comprensió: És important que al fer la matriculació del fill o filla a l'escola es demani informació de les llengües que es parlen a la família i s'especifiqui quins sistemes de traducció és poden utilitzar: si tenen amics o parents que els puguin acompanyar o caldrà demanar la intervenció del servei de mediació intercultural.

Emetre comunicats per escrit que siguin fàcils d'entendre per les famílies, acompanyats de dibuixos o fotografies ajuda a alimentar l'interès pel que els volem comunicar. Paral·lelament la oferta de cursos de català adreçats a totes les famílies pot generar a través de l'aprenentatge, la creació de grups on les famílies – o les mares – es coneguin entre sí.

En situacions no programades, poder recórrer als propis fills pot ajudar a fer veure l'esforç que fan i els resultats que van aconseguint. Establir mecanismes demanant ajuda a altres famílies, a nois o noies més grans, tenir suports gràfics a l'abast, poden ajudar en moments puntuals; Però no hem de descuidar el llenguatge més universal: els gestos, les mirades i el diàleg corporal poden donar confiança i crear emocions que enforteixen les relacions.

b) El model escolar i les relacions amb les famílies al país d'origen acostuma a ser molt diferent del model de Catalunya, sigui quina sigui la procedència dels pares i les mares. Com a conseqüència, les famílies es troben en una situació que els crea inseguretat i desconcert; la relació amb els mestres i les demandes que fa l'escola a pares i mares sovint no obté resposta i una de les causes probables sigui el desconeixement de les claus de la dinàmica escolar. Sovint, des de les escoles, es donen per sobreenteses informacions prèvies que les famílies no tenen ni hi ha l'espai per aclarir-les.

Aquesta desorientació envers la realitat escolar per part de les famílies i la manca d'una estructura d'acollida consolidada per part de les escoles fa que es produeixi una desconexió entre els dos estaments. De vegades quan s'intenta iniciar un treball amb les famílies ja és en situacions de conflicte on és molt difícil, per no dir impossible, arribar a formular una estratègia de treball conjunt i en profunditat.

d) La situació de precarietat laboral o d'irregularitat que alguns d'ells estan patint fa que tinguin dificultat per ajustar-se als horaris en que es fan activitats a l'escola o fins i tot que les preocupacions laborals desplacin l'atenció de l'escola com a prioritària.

Demandar permís a la feina per anar a parlar a l'escola quan es té un contracte temporal o es treballa fora de la ciutat de residència de vegades complica molt les relacions laborals. Intentar posar-nos al seu lloc i entendre les circumstàncies que envolten la família pot ajudar a trobar alternatives i a sentir-nos més a prop de l'alumne. Tenir en compte la disponibilitat horària i convocar les entrevistes o reunions amb anticipació afavoreix la creació d'hàbits participatius.

Preveure espais per oferir recursos culturals a les famílies i als seus fills i filles, espais d'estudi, accés a les aules d'informàtica o a la biblioteca escolar, pot ser de gran ajuda per consolidar hàbits d'estudi als infants en la seva primera època d'escolarització.

Si tenim en compte que la majoria de famílies viuen un o més d'un d'aquests factors esmentats, entenem que sigui molt difícil la seva presència a l'escola però no ens podem quedar en aquesta part de l'anàlisi. Per aquest fet, en general els costa entendre les demandes que es fan de participació.

És necessari establir canals informatius on els mestres puguin explicar la importància de les demandes que se'ls fa i la millora que pot suposar per a l'educació dels seus fills. També han d'estar informats de totes les activitats que es realitzen al centre i s'ha de preveure sistemes d'acompanyament inicials perquè s'animin a participar-hi i que

aquest primer contacte sigui acollidor i gratificant. L'objectiu serà que sentin que formen part de l'escola i la visquin com a una bona opció per als seus fills.

Justament l'escola ha d'oferir un entorn acollidor i socialitzador compartint un objectiu comú: l'educació dels infants.

Si l'objectiu de l'escola és donar igualtat d'oportunitats a tots els alumnes i des de la convicció que la comunicació en la relació família - escola millora l'educació dels infants, s'ha d'analitzar la realitat i aplicar mesures per optimitzar aquesta relació. Aquesta s'ha de plantejar com una relació de drets i deures. Exercitar els drets com a pares i mares de conèixer i compartir amb l'escola el procés educatiu dels seus fills i els deures de col·laborar i complir les normes existents pel bon funcionament comunitari. Per què és pugui donar l'exercici de drets i deures s'han de donar dues condicions: informació i participació.

Vetllar perquè totes les famílies tinguin accés a l'exercici de drets i deures és un objectiu que l'escola ha de tenir present per posar les condicions perquè això sigui possible. Segurament trobarem moltes famílies, més enllà del col·lectiu de les nouvingudes, que necessiten mesures que promoguin la seva participació activa a l'escola. Caldrà pensar en l'aplicació d' accions puntuals, un període d'observació per si s'aconsegueixen els objectius pels que s'havien dissenyat i la previsió de noves mesures que continuïn la línia iniciada.

El treball amb les famílies (no només amb les nouvingudes) és complex, llarg en el temps i que necessita molta dedicació i la creació d'espais de seguretat i de confiança. Però sobre tot el que cal és un model d'escola que s'ha d'anar construint entre tots, que sigui compartit i cap al que treballem i cap on orientem els esforços. A part de les mesures concretes que cada escola pot decidir implementar, cal un marc més ampli, que hauria de ser un model escolar intercultural i cohesionador.

L'ESCOLA INTERCULTURAL

La procedència de l'alumnat i les seves famílies des de fa uns 10 anys ençà, fa que les escoles estiguin iniciant una gran transformació en la seva composició. Actualment ens trobem en situació de creixent multiculturalitat a la majoria dels centres educatius. Caldrà diferenciar entre els conceptes de multiculturalitat i interculturalitat; el primer és un fet que es produeix i el segon implica una opció de tota la comunitat educativa.

“L'escola multicultural és aquella en la que coexisteixen persones de diferents procedències o països, però també pot ser una opció sociopolítica on es propicia el dret a la diferència per aconseguir un equilibri social. Aquesta tendència a la mera coexistència pacífica, sense potenciar processos de convivència, mestissatge intercultural pot acabar perpetuant les desigualtats, la consolidació de guetos i de segmentació social per raons d'origen”. (F. Carbonell)

Davant d'aquest canvi tant important que s'està produint, les respostes dels centres educatius són molt diverses i reflecteixen el model educatiu i social que les sostenen.

Hi ha escoles que observen el fenomen “des de fora”, com si no passés res i el discurs que l'acompanya és “no hi ha cap problema, s'adapten bé a la dinàmica de l'escola”. Altres escoles aborden l'acollida d'aquests alumnes i de les seves famílies des de una perspectiva paternalista i sobreprotectora que comporta una visió d'inferioritat dels nouvinguts i a la llarga crea desigualtats que fan augmentar els conflictes .

Hi ha un tercer cas que acostuma a ser el de les escoles on hi ha una dinàmica interna de reflexió, que adonant-se de la nova realitat, busquen solucions que donin respostes a les necessitats i als canvis detectats.

Les dues primeres respostes deixen entreveure pors a la guetització i resistència al canvi. És en la postura del tercer tipus d'escoles on es pot generar una perspectiva intercultural, on s'aprofita la situació de riquesa que comporta la multiculturalitat per facilitar el coneixement mutu, l'empatia i resolució de conflictes intentant superar els prejudicis de manera flexible i adaptant-se a la nova realitat de la comunitat educativa des d'una perspectiva igualitària en drets i deures.

“És en aquest sentit és com s'hauria d'abordar l'educació intercultural, la que valora la diversitat humana com quelcom positiu, que pot plantejar conflicte, però que és una oportunitat d'intercanvi i d'enriquiment, patint del reconeixement de la igualtat en

dignitat de tots els humans, lluitant contra els estereotips, els prejudicis i la discriminació de tota índole". (F. Carbonell)

Caldrà una reflexió molt sincera i acurada per part de tota la comunitat educativa analitzant els estereotips i prejudicis que tenim uns envers els altres per establir diàlegs en igualtat, veient a l'altre com a individu i reconeixent-li el dret a la plena ciutadania. Encara existeixen molts tòpics i prejudicis que dificulten la comunicació mútua i l'entesa. Si des de les escoles no es fa un esforç d'empatia per intentar entendre a les famílies i a les possibles situacions que generin mals entesos, el professorat es pot sentir frustrat o incomprès i extreure'n sensacions falses i estereotipades.

No s'ha de plantejar actuacions específiques adreçades a les famílies nouvingudes pel fet de ser-ho, s'han de plantejar les accions amb l'objectiu de recolzar a les famílies que ho necessitin deixant molt clar la responsabilitat que tenen com a pares i mares a l'hora d'exercir els seus drets i els deures que han de complir com a membres de la comunitat educativa.

En aquest sentit el "decàleg per una educació intercultural" (F. Carbonell) estableix deu normes que fomenten els respecte per les persones, la construcció d'identitats responsables i els aprenentatges significatius per a tota l'alumnat, que articulen una educació cívica, intercultural i contra el racisme.

1. Educar en la convicció de la igualtat i contra tot tipus d'exclusió. L'objectiu irrenunciable ha de ser la convicció de que som més iguals que diferents, amb totes les conseqüències que se'n deriven.
2. Respectar a totes les persones, però no necessàriament totes les seves costums o actuacions. Es tracta de crear conjuntament un nou espai social, que estarà regit per unes normes nascudes de la negociació i de la creativitat conjunta. Integració, creativitat i negociació són conceptes inseparables.

3. Diferenciar entre interculturalitat i folklorisme. Encara que no s'ho proposi, la pedagogia intercultural que es construeix només amb músiques, exotisme o menjars contribueix a amagar el conjunt de relacions conflictives, reals, de poder i marginació, de dominació i de submissió existents entre els membres del grup majoritari i els de les minories. Així, la gestió dels conflictes no s'aborda sinó que es substitueix per un simulacre de relacions interculturals, incapaç de construir la desitjada integració social.
4. Facilitar una construcció identitària lliure i responsable. S'haurà de facilitar als alumnes les eines més adequades i l'acompanyament personalitzat necessari per realitzar una construcció identitària crítica, lliure i responsable, que es perllongarà a llarg de tota la seva vida.
5. Plantejar l'aprenentatge com a mitjà al servei de les finalitats educatives. Si les capacitats dels i les alumnes són diferents i desiguals, no s'ha d'oblidar que la seva condició de futurs ciutadans és igual per a tots, i tots han de rebre l'educació precisa perquè aquesta igualtat sigui possible i pugui exercir-se plenament, fet que inclou, un domini bàsic de les eines de comunicació i de relació amb els altres. Des del convenciment de que l'educació obligatòria ha de ser, sobre tot, una escola per a la ciutadania, els processos i activitats d'ensenyament – aprenentatge no ha de constituir una finalitat en si mateixa, sinó mitjans al servei de l'educació i la socialització.
6. Plantejar que les activitats d'aprenentatge siguin significatives per a tots, especialment per als alumnes dels grups minoritaris.
7. Evitar els agrupaments homogenis d'alumnes. Està molt demostrat com aquests tipus d'agrupament empitjoren el rendiment dels alumnes dels grups menys afavorits o amb més dificultats, augmentat l'agressivitat i la conflictivitat en els centres. Per això s'han de paraitzar aquestes pràctiques que atenten contra la igualtat d'oportunitats.
8. No col·laborar en la creació ni en la consolidació de serveis ètnics. Buscar alternatives a la figura del mediador cultural i propiciar l'entrada a les aules a

mestres o adults dels seus grups ètnics o culturals, representaria un benefici en la construcció de l'autoestima i socialització dels alumnes i també facilitaria la resolució dels problemes o carències actuals que intenten resoldre's artificialment amb els mediadors.

9. Evitar judicis temeraris sobre les famílies dels alumnes. De vegades els mestres o els educadors socials creen llegendes sobre com són, què pensen i les raons de les conductes dels membres dels col·lectius dels que en desconeixen gairebé tot. Aquestes hipòtesis s'enquisten i van adquirint força en els nostres sistemes valoratius i cognitius, sense qüestionar-ne la seva validesa; malgrat la realitat ens vagi demostrant casos que no concorden amb aquestes hipòtesis, aquests s'acaben percebent com a excepcions que confirmen la regla.

10. Reconèixer la pròpia ignorància, els prejudicis, els estereotips i la necessitat d'una formació permanent específica. Per aquest motiu és important que es reflexioni al voltant de les quatre condicions prèvies sense les que es pot parlar d'educació intercultural.
 - Necessitat de prendre consciència i reconèixer l'existència, també en nosaltres mateixos, d'actituds excloents i discriminatòries injustificables respecte a membres de determinats col·lectius.
 - Adonar-se'n de la transcendència d'aquestes actituds excloents i segregadores en la producció, manteniment i reproducció de les injustes estructures d'estratificació social vigents.
 - Identificar els supòsits, mecanismes i processos mitjançant els que es pretén explicar, justificar i legitimar les actituds excloents i desigualtats socials en base a la diversitat cultural, fent, en definitiva, als marginats responsables de la seva marginació pels fet de voler seguir pertanyent a cultures desadaptades, predemocràtiques descontextualitzades...
 - Esforçar-nos a canviar les actituds generadores (o còmplices) dels processos d'exclusió per actituds de compromís e implicació personal, mitjançant el reconeixement quotidià de la igualtat de fet i de dret de totes les persones, capaç de trencar les injustes estructures socials actuals que condemnen a la misèria, ja abans de néixer, a la majoria

dels nostres conciutadans, e intentar millorar cada dia la coherència entre les nostres conviccions i les nostres actuacions.

Aquesta formació permanent ha de facilitar informació sobre les característiques culturals d'aquests col·lectius minoritaris, sobre estratègies didàctiques i sobre recursos educatius. Però perquè una educació cívica, intercultural i antirracista sigui possible, es indispensable que molts educadors estiguin disposats a entrar en un procés de formació i potser també de transformació personal, per augmentar així el nombre de persones que ja porten temps lluitant en favor de la diversitat i contra tot tipus de racisme, segregació o limitació de la injustícia.

Aquesta línia de reflexió i transformació és la que s'ha d'anar portant a terme, no únicament entre el professorat, sinó tal com ja s'ha esmentat anteriorment, en tota la comunitat educativa, per arribar a construir el model d'escola i de societat que volem.

L'ESCOLA INCLUSIVA

En el model de societat actual on les relacions personals cada vegada s'estan parcialitzant més, l'escola és un dels pocs espais de socialització que perduren, tant pels alumnes com per les seves famílies. Segons com es concreti aquesta socialització pot generar cohesió o exclusió. El model que jo defenso és un model d'escola inclusiva on totes les accions, tant amb els alumnes com amb les seves famílies, tinguin en compte les diferents realitats amb l'objectiu d'incloure'ls en el projecte educatiu comú.

Quan parlo d'inclusió m'estic referint a un model escolar flexible i ampli que s'adapti a les característiques individuals (de capacitats, de situacions, de gènere, de procedència...), no per assimilar-los a un model escolar tancat i prefixat, si no perquè la institució doni resposta i cabuda a cadascuna de les necessitats individuals de tots els membres de la comunitat (educadors/es, pares, mares, nens i nenes).

“Muchas veces es la desconfianza del entorno en cuanto a la realidad de su asimilación lo que termina produciendo, efectivamente, la no-integración” (D. Martuchelli.)

Però en el marc escolar no podem parlar d'inclusió si entre alguna de les seves parts hi ha prejudicis o estereotips que condicionen les relacions i dificulten el coneixement. De vegades les famílies nouvingudes es troben en una situació d'aïllament no pel fet de ser qui són si no per la seva identitat, com diu A. Maalouf.

“Cuando alguien ha sufrido por su religión, por su género, cuando ha sido víctima de humillaciones y burlas por el color de su piel o por su acento, no lo olvida nunca. La identidad de una persona no es una yuxtaposición de pertenencias autónomas, no es un mosaico, es un dibujo sobre una piel tirante, basta con tocar una sola de estas pertenencias para que vibre la persona entera”.

Sovint a les escoles algunes de les mostres clares d'exclusió envers les famílies nouvingudes venen de part de les famílies autòctones que, en alguns casos, també han patit a la seva pell discriminacions i injustícies pel fet d'haver estat, en el seu dia, també emigrants. Aquestes famílies sovint manifesten pors a sentir-se desplaçats, poden sentir el perill de perdre la feina, de no rebre alguns ajuts, de que el barri es

degradi, que s'ompli de persones desconegudes... i aquestes pors es transformen en rebuig.

Aquest és un dels eixos que s'hauran de treballar a fons amb tots els col·lectius que formen part de la comunitat educativa. Entre tots analitzar quins són els prejudicis i estereotips d'uns respecte als altres, reflexionar-hi i buscar mecanismes de superació a través de l'empatia i el contacte personal.

Des de la creença de que un context acollidor i segur emocionalment (en el sentit ampli d'acceptació i respecte mutus) facilita que les persones deixin aflorar el millor de si mateixes, l'augment de l'autoestima, el creixement i enriquiment del grup humà, és la línia en la que s'ha d'orientar la participació tenint en compte les diferències individuals per aconseguir igualtat d'oportunitats. Quan faig aquesta afirmació sé que no és un procés fàcil, és molt complex i demana per part de tota la comunitat educativa una actitud de comunicació i de reflexió conjunta envers a la diversitat de les persones que en formen part.

Una de les claus per arribar a un plantejament d'escola inclusiva ha de passar per la identificació de la situació dels centres, revisar des dels processos de presa de decisions, fins a les metodologies d'ensenyament - aprenentatge a l'aula passant per les relacions que s'estableixen entre professorat, l'alumnat i les famílies.

La idea bàsica que ha de regir aquestes relacions és la de la igualtat de drets i deures emmarcats en el compromís d'educació conjunta entre totes les parts implicades a l'escola. En aquest context, la cooperació entre iguals i la col·laboració en la creació d'un projecte comú, és la que dóna sentiment de pertànyer a un grup social en el que cadascú hi té una funció important i necessària.

L'escola inclusiva té molts reptes a superar però ben segur que s'aconseguirà creant espais d'acollida, engegant processos d'interacció, i amb metodologies que fomentin el sentiment de pertinença al grup i la possibilitat d'aprendre des del punt en que es troba cadascú.

“L’escola ha de celebrar la diversitat. (...) A l’escola la diversitat s’ha de considerar una qualitat.(...) S’han d’aprofitat totes les oportunitats que els estudiants i tot el personal de l’escola, en general – amb diferents característiques i experiències - , tenen d’interactuar entre ells. La diversitat dels membres que la conformen enforteix l’escola i les aules, i ofereix a cadascú grans oportunitats per aprendre d’aquesta diversitat”. P. Pujolàs (2003)

En aquest sentit el model d’aprenentatge cooperatiu parteix de la diversitat com una riquesa i una oportunitat on tothom hi tingui el seu lloc, on la cooperació superi la competitivitat i on tothom sigui acceptat com un membre valuós per arribar a assolir una igualtat d’oportunitats.

“Ensenyar tot això a l’escola, i possibilitar que els nens i les nenes ho visquin, és, evidentment, per damunt de tot, ensenyar una manera de viure. Això es en última instància, el que ha de fer l’escola. I això és, sens dubte, el que vol fer l’escola inclusiva” P.Pujolàs (2003)

Aquest model no ha de quedar tancat a dins de les aules, s’ha de fer extensiu a tota la vida escolar, aprofitant la riquesa de la diversitat de tots els membres que la componen. Encara que sembli una utopia, és un camí factible en el que s’ha d’anar treballant , aplicant les tècniques que ho fan possible i sense perdre de vista que l’objectiu principal és assolir la cohesió dels tots els membres de la comunitat educativa.

L'ESCOLA PER LA CIUTADANIA

“La ciutat, en principi, no es de ningú i és de tothom. Ningú pot dir: - Aquesta ciutat és meva perquè hi vaig arribar primer -. Es de tots i totes els que hi han arribat, de totes i tots els que l' han construït i dels que la construiran. La ciutat admet gent molt diversa. L' ideal seria que passéssim d'un espai on hi ha una identitat primera, original, a un altre on hi hagi moltes identitats”¹ B. Atxaga

Construir la ciutadania relacionant-nos des de la igualtat i no des de la diferència, buscar els punts de trobada i no els divergents, veure a l'altre i desitjar-li el mateix que volem per a nosaltres, va configurant un teixit on les persones són reconegudes “per se”, més enllà de la seva procedència.

En realitat totes les persones tenim més punts en comú que no pas diferències, com diu A. Maalouf:

“El món és un teixit d'identitats ferides, cosa que complica més que mai la gestió de les relacions entre les diferents comunitats. Tots som dipositaris de dues herències. Una és *vertical* i ens ve dels nostres avantpassats, de les tradicions del nostre poble, de la nostra comunitat religiosa; l'altra és *horitzontal* i ens ve de la nostra època, dels nostres contemporanis. Crec que aquesta darrera és la més determinant i que cada dia ho és més; no obstant això, aquesta realitat no es reflecteix en la percepció que tenim de nosaltres mateixos. No és l'herència horitzontal la que reivindicuem, és l'altra. En realitat, si afirmem les nostres diferències amb tanta passió és precisament perquè cada vegada som menys diferents, perquè malgrat tots els nostres conflictes i les nostres enemistats seculars, cada dia que passa es van reduint una mica més les diferències i augmentant una mica més les similituds. L' humanisme avui es basa en dos elements indissociables: la universalitat dels valors i la diversitat de les expressions culturals”

Per poder parlar d'escola per la ciutadania totes les persones han de veure protegida i respectada la seva identitat , però s'ha d'emfatitzar en “l'herència horitzontal”, els aspectes comuns (en aquest cas formar part del col·lectiu de famílies de l'escola), per establir unes bases d'un trajecte compartit. L'escola per la plena ciutadania té molts reptes a superar però ben segur que s'aconseguirà creant espais d'acollida i engegant

¹ Bernardo Atxaga. Fragment de la seva intervenció a la pel·lícula “La pelota Vasca” de J.Medem. 2004

processos d'interacció i d'intervenció per fomentar el sentiment de pertinença al grup i a la comunitat.

En aquest sentit em sembla adequat descriure la proposta feta en Paco Cascón ("Educar en i para el conflicte") com a via per encetar dinàmiques participatives en un marc d'acceptació i de confiança. Es tracta de posar en marxa processos que creïn les bases per afrontar divergències o conflictes en el moment que es puguin produir.

1. **Crear grup en un ambient d'apreci i de confiança mutus.** Totes les persones humanes tenim dues necessitats bàsiques: el sentiment de pertànyer a un grup i el d'identitat. Desitgem sentir que formem part d'un grup i que se'ns accepta i se'ns valora tal i com som. El rebuig i l'exclusió són les primeres fonts de conflicte. L'autoestima de les persones es va configurant en funció de la imatge que els altres ens retornen, per tant donarem força als aspectes positius més que als negatius.
2. **Afavorir la comunicació.** Una bona comunicació verbal és molt important per resoldre conflictes. És important aprendre a establir un codi comú, verificant que estem parlant del mateix i que entenem les paraules de la mateixa manera. Utilitzar els canals no verbals per a l'expressió d'emocions i sentiments i assegurar-nos de que no donen missatges contradictoris. Saber parlar quan toca, escoltar els altres, expressar les idees i buscar fórmules que estableixin temps equitatius pels que parlen.
3. **Prendre decisions per consens.** Anar més enllà de les votacions i prendre decisions en les que tothom hagi pogut parlar.
4. **Treballar la cooperació.** Aplicar tècniques de treball que ens permetin descobrir i interioritzar que la diferència és un valor i una font de riquesa mútua.

Així podrem anar posant les bases sòlides d'un dels "Pilars de l'Educació" (Delors) , intentarem "aprendre a viure junts" en el marc de la comunitat educativa per emanar la cohesió social més enllà de les parets de l'escola.

A més d'aprendre a viure junts, l'educació per la ciutadania implica que dins de l'escola tots hem d'exercir els nostres drets i deures com a ciutadans en un marc d'igualtat i responsabilitat, en una participació democràtica on l'important són els processos i els

mecanismes de presa de decisions que es regiran per la negociació entre les parts. L'escola haurà d'esdevenir un espai d'aprenentatge per a tota la comunitat; aprendre a escoltar, a reflexionar, a compartir, a decidir... en definitiva a participar com a ciutadans.

De la mateixa manera que els mestres i la família no són els únics agents educadors, la participació en el debat educatiu no es pot quedar dins de les parets de l'escola aïllada de l'entorn social, no ens podem quedar en l'àmbit únicament escolar, s'ha d'eixamplar i abastar a tota la societat que també educa o "mal-educa".

Des de fa anys els educadors es queixen de la discrepància entre els valors que s'intenta transmetre dins de les escoles i els que imperen socialment. Valors com la cooperació, la solidaritat, el respecte pel medi, l'acceptació de la diversitat... topen amb els missatges generalitzats de competitivitat, individualisme, model únic i estandaritzat d'estètica, de vivenda, de família... i sovint hi ha la sensació des de l'escola de nedar contra corrent, lluitar contra gegants i en definitiva tenir les de perdre. En aquest sentit s'haurà de treballar sobre la coherència del model educatiu que volem per a les noves generacions; de la mateixa manera que famílies i mestres haurem de consensuar un model i uns valors educatius per als fills, l'escola haurà de fer-ho en l'àmbit més ampli de la societat.

LA CIUTAT DE MATARÓ

Aquest capítol està íntegrament dedicat a la ciutat per tal de contextualitzar la recerca que s'ha fet en escoles i amb persones de Mataró.

En primer lloc hi ha la informació sobre l'evolució de la població, que ens permeten conèixer l'evolució i la situació actual de l'emigració. També sintetizo les principals aportacions : El Pla de Nova Ciutadania (2003-2007) i el Projecte Educatiu de Ciutat (2003). Sobre aquests documents es desenvolupen actualment les línies de la política de cohesió social en educació. Per completar, afegeixo dades de matriculació per al curs 2004 – 2005 a la ciutat, únicament com a informació il·lustrativa de la situació.

EL CREIXEMENT DE MATARÓ¹

El creixement demogràfic de Mataró en el darrer segle ha seguit, a grans trets, quatre etapes diferenciades. La primera meitat de segle XX (amb l'excepció del descens demogràfic atribuïble a la guerra civil) es caracteritza per un creixement moderat i continu, propi de l'inici de la transició demogràfica amb una reducció progressiva de les taxes de mortalitat i fecunditat. Així, dels 20.000 habitants a començament de segle s'arriba a superar els 30.000 cap a 1950.

La segona etapa, caracteritzada per un creixement vegetatiu atribuïble a elevades taxes de natalitat (l'anomenat baby boom) i els importants saldos migratoris procedents principalment del sud d'Espanya, suposarà un creixement vertiginós de la població, intensificat a partir dels 60 fins a inici dels anys 80.

La tercera etapa, que va des de l'inici dels 80 i fins a la meitat dels 90, torna a caracteritzar-se per un relatiu estancament de la població: el final del baby boom; així com l'aturada del procés migratori anterior: en 16 anys la població de Mataró amb prou feines creix en 5.000 habitants, tot just per a superar el llindar dels 100.000 habitants. Per últim, en la darrera meitat dels 90 i, en particular, a partir de l'inici del segle XXI, la situació canvia substancialment amb l'arribada de la població nouvinguda d'origen estranger: entre 1996 i gener de 2005 la població ha crescut gairebé en 15.000 habitants.

¹ Dades i text extrets de l'estudi de la Població de Mataró 1 de gener de 2005. Publicat per l'Ajuntament de Mataró

Les dades del creixement de la població del darrer any mostren que si bé la ciutat ha tornat a superar el creixement de 2.000 habitants, els increments són més moderats que els que es van registrar en 2003 i 2004. Durant la recent etapa de creixement demogràfic de Mataró, però, els ritmes de creixement són inferiors als de la dècada dels 60, quan la ciutat guanyava entorn 3.200 habitants anualment.

La població

L'any 2004 ha significat una extensió del període de creixement de la població de Mataró iniciat al final dels anys noranta. A 1 de gener de 2005 la població empadronada a la ciutat suma 116.764 habitants, 2.158 més que fa un any. Si bé aquest increment és considerable, ha estat el més petit dels registrats en els darrers tres anys. En termes relatius l'increment ha estat del 1,88%; 0,32 punts inferior al de fa un any.

A començament d'enguany la població de Mataró era formada per 58.519 homes i 58.245 dones que representen el 50,12% i el 49,88%, respectivament, del total de població

La població per barris i lloc de naixement

Entorn del 60% dels 116.764 habitants de Mataró són nascuts a Catalunya; si bé en termes absoluts el nombre de nascuts a Catalunya ha augmentat en 673 persones respecte a l'any anterior, percentualment se n'ha reduït el pes en 0,54 punts pel creixement de la població nascuda a l'estranger.

A 1 de gener de 2005 la població estrangera (segons lloc de naixement) és de 14.651 habitants i representa el 12,55% del total de la població resident a Mataró, 1,62 punts més que l'any anterior.

El creixement de la població estrangera immigrada ha estat un dels trets principals de la darrera etapa demogràfica de la ciutat, iniciada a final dels anys noranta. El fet que la població estrangera hagi guanyat més pes respecte al total de la població fa que, al igual que en el cas dels nascuts a Catalunya, es redueixi el pes dels naturals d'altres comunitats autònomes que havien format part dels fluxos de migració dels anys 60 i 70 com són andalusos i extremenys.

T 1.1.1

Distribució de la població per sexe i barris de Mataró, 1 de gener de 2005

Barri	Homes	%	Dones	%	Total
Centre	1.747	48,18	1.879	51,82	3.626
Eixample	12.997	47,80	14.196	52,20	27.193
Palau-Escorxador	3.504	53,81	3.008	46,19	6.512
Rocafonda	5.517	51,61	5.173	48,39	10.690
Vista Alegre	3.445	50,20	3.417	49,80	6.862
Molins-Torner	2.882	48,91	3.011	51,09	5.893
Cirera	4.519	50,85	4.368	49,15	8.887
La Llàntia	1.931	50,94	1.860	49,06	3.791
Cerdanyola	15.191	51,43	14.348	48,57	29.539
Peramàs	3.980	48,51	4.225	51,49	8.205
Pla d'en Boet	2.806	50,41	2.760	49,59	5.566
MATARÓ	58.519	50,12	58.245	49,88	116.764

L'any d'arribada al municipi

El 41,84% de la població ha nascut a Mataró, per tant el 60% restant prové directament d'alguna onada migratòria des de la resta de Catalunya, l'estat espanyol o l'estranger. Paga la pena destacar la rellevància adquirida pels fluxos migratoris dels darrers cinc anys, ja que el 16,27% de la població empadronada a Mataró l'1 de gener de 2005 ha arribat en aquest darrer període. El percentatge d'aquests nouvinguts és ja superior al percentatge (12,15%) dels qui van arribar entre 1964-1973 i continuen registrats a la ciutat.

Per altra banda, la mitjana d'anys de residència en el municipi segons el lloc de naixement és un altre indicador que ens ajuda a sintetitzar la història migratòria de Mataró.

Mentre la mitjana d'edat dels nascuts a Andalusia, Extremadura i Múrcia supera àmpliament els trenta anys de residència, la dels immigrants nascuts a altres països amb prou feines arriba als 6 anys. Pel que fa al cas concret dels nascuts a altres indrets de Catalunya la mitjana és de 19,91 anys.

La població estrangera és una població jove; pràcticament el 20% té menys de 15 anys; els majors de 65 anys no en representen més que l'1,50% i el grup més nombrós n'és el de 25-29 anys, que representa el 16,32% del total.

T 3.3.1 Distribució de la població per any d'arribada a Mataró.
1 de gener de 2005

	Homes	Dones	Total	%
No han canviat	24.763	24.096	48.859	41,84
2004-2000	10.666	8.330	18.996	16,27
1999-1994	3.203	3.038	6.241	5,34
1993-1984	4.001	3.880	7.881	6,75
1983-1974	3.491	3.847	7.338	6,28
1973-1964	6.521	7.661	14.182	12,15
1963-1954	4.479	5.245	9.724	8,33
1953-1944	973	1.307	2.280	1,95
1943-1934	247	458	705	0,60
1933-1924	137	272	409	0,35
<1924	38	111	149	0,13
TOTAL	58.519	58.245	116.764	100

La població de nacionalitat estrangera per barris

La població de nacionalitat estrangera resident a Mataró a 1 de gener de 2005 és de 14.575 habitants i representa el 12,48% de la població total.

En un any la població estrangera per nacionalitat ha crescut en termes absoluts en 2.214 habitants, la qual cosa suposa, en termes relatius, un increment del 17,91%. Si bé aquestes xifres són elevades ho són menys que les registrades fa un any tant en termes absoluts com relatius.

El 43,10% de la població estrangera és del Magreb i dintre d'aquest grup la majoria del Marroc; 18,78% és de països de l'àrea subsahariana destacant dins d'aquest grup els nacionals de Gàmbia, Senegal i Mali.

Amb un percentatge similar a aquests últims tenim els que provenen de països de Sud-amèrica i que representen el 17,93% del total de la població estrangera; les nacionalitats més representades són Argentina (als quals podria afegir-se una part important dels residents amb nacionalitat italiana), Colòmbia, Equador i Uruguai. Per últim tindriem els ciutadans de països de l'Orient Llunyà, gairebé la totalitat són de la República Popular de la Xina, i que representen el 8,06% de la població estrangera.

Si bé la presència de població estrangera és una realitat estesa per tota la ciutat, existeixen certes pautes d'assentament diferenciades per nacionalitat, que comporten una distribució desigual. Així, per àrees geogràfiques, si comparem els dos barris amb major volum de població total de Mataró, Cerdanyola i l'Eixample, s'observa que el 40,85% dels nacionals de l'Àfrica subsahariana i el 38,92% dels del Magreb estan empadronats al barri de Cerdanyola, mentre que tan sols ho estan el 6,87% i el 5,19%, respectivament, en el cas de l'Eixample. Unes diferències que també s'observen en la distribució interna de la població estrangera de cada barri. En aquest sentit destaca que en els barris de Rocafonda, el Palau-Escorxador i Cerdanyola més del 50% de la població estrangera és del Magreb; que en els barris de Pla d'en Boet i Palau-Escorxador la presència de població subsahariana en representi més d'una quarta part; i que al Centre i l'Eixample més del 30% sigui d'alguna nacionalitat sud-americana.

T 3.4.1 Distribució de la població amb nacionalitat estrangera per àmbits geogràfics i barris. Mataró. 1 de gener de 2005

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	MATARÓ
Àfrica Subsahariana	50	188	523	437	13	61	88	14	1.118	67	178	2.737
Magreb	42	326	1.171	1.562	21	80	179	71	2.445	151	234	6.282
Centre-Amèrica	9	55	34	82	4	12	12	4	121	10	33	376
Nord-Amèrica	1	22	1	2	1	5	2	2	6	6	9	57
Sud-Amèrica	101	699	195	390	40	136	136	40	585	208	83	2.613
Europa Oriental	9	94	25	50	4	9	22	4	104	39	19	379
Europa Occidental	35	360	35	64	46	24	86	12	85	61	17	825
Orient Llunyà	24	308	65	86	2	20	139	57	409	84	54	1.248
Oceania	1	3	0	0	0	0	0	0	3	2	0	9
Orient Mitjà	0	14	0	2	1	1	6	1	24	0	0	49
TOTAL	272	2.069	2.049	2.675	132	348	670	205	4.900	628	627	14.575

1 Centre 2 Eixample 3 Palau Escorxador 4 Rocafonda 5 Vista Alegre 6 Molins Torner 7 Cirera 8 La Llàntia 9 Cerdanyola 10 Peramàs 11 Pla d'en Boet

T 3.4.2 Distribució de la població amb nacionalitat estrangera per àmbits geogràfics i barris (%). Mataró. 1 de gener de 2005

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	MATARÓ
Àfrica Subsahariana	18,38	9,09	25,52	16,34	9,85	17,53	13,13	6,83	22,82	10,67	28,39	18,78
Magreb	15,44	15,76	57,15	58,39	15,91	22,99	26,72	34,63	49,90	24,04	37,32	43,10
Centre-Amèrica	3,31	2,66	1,66	3,07	3,03	3,45	1,79	1,95	2,47	1,59	5,26	2,58
Nord-Amèrica	0,37	1,06	0,05	0,07	0,76	1,44	0,30	0,98	0,12	0,96	1,44	0,39
Sud-Amèrica	37,13	33,78	9,52	14,58	30,30	39,08	20,30	19,51	11,94	33,12	13,24	17,93
Europa Oriental	3,31	4,54	1,22	1,87	3,03	2,59	3,28	1,95	2,12	6,21	3,03	2,60
Europa Occidental	12,87	17,40	1,71	2,39	34,85	6,90	12,84	5,85	1,73	9,71	2,71	5,66
Orient Llunyà	8,82	14,89	3,17	3,21	1,52	5,75	20,75	27,80	8,35	13,38	8,61	8,56
Oceania	0,37	0,14	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,06	0,32	0,00	0,06
Orient Mitjà	0,00	0,68	0,00	0,07	0,76	0,29	0,90	0,49	0,49	0,00	0,00	0,34
TOTAL	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

En el període 2000-2004 Mataró ha guanyat 11.078 habitants. Els barris que més han crescut han estat Cirera amb 3.150 habitants; l'Eixample 2.864; Cerdanyola 1.803 i Palau-Escorxador 1.255, per contra, tenen menys població que fa cinc anys el Pla d'en Boet i Molins-Torner amb reduccions de 228 i 88 habitants respectivament. En termes percentuals els barris que més han crescut el darrer any han estat Cirera, Palau-Escorxador i l'Eixample amb increments del 5,94%, 3,15% i 2,84% respectivament; mentre que Vista Alegre i Pla d'en Boet han tingut variacions negatives del 0,7% i el 0,3%.

Totes les variacions d'aquest any han estat més moderades respecte a les que es van registrar l'any passat.

La població estrangera representa el 20,97% del total dels naixements del 2004. Aquest percentatge s'explica pel fet que es tracta de població jove i perquè alguns dels col·lectius que la formen tenen pautes de fecunditats bastant més elevades que les de la població autòctona.

A aquest augment tan considerable de la població nouvinguda cal afegir-li també la diversificació tipològica de les zones d'origen. Si fa pocs anys associàvem el concepte d'immigració, pel que fa als països de procedència, a la població subsahariana, a partir de la segona meitat de la dècada dels noranta es comença a incrementar notablement el flux migratori que prové del nord d'Àfrica, bàsicament del Marroc. Actualment hi ha empadronades a la ciutat persones que provenen de més de 100 països diferents, especialment la població de la zona del Magreb, sobre tot del Marroc; subsahariana bàsicament de Gàmbia i Senegal; centre i Sud-amèrica, Argentina, Equador i Colòmbia; Sud-est asiàtic, Xina i els països de l'Europa de l'Est.

Tal com es pot observar al llarg de l'estudi de població, l'increment que s'està produint a la ciutat de Mataró, i en moltes altres ciutats de Catalunya, és similar, en nombre, al ritme migratori de la dècada dels 70. Caldrà recordar les mesures excepcionals que es va realitzar en aquella època (nous barris, ampliació dels recursos de serveis socials i sanitaris, increment d'escoles ...) i evitar els errors (manca de planificació, manca de serveis, excessiva concentració....) d'aquell moment. Davant de la manca d'acció política d'acollida del govern central (que és qui té les competències en aquest àmbit), alguns municipis s'han plantejat accions d'acollida als seus nous ciutadans. Els municipis es troben mancats de competències però amb una realitat propera que els porta a actuar al costat d'entitats i veïns, i no sempre amb la comprensió de la resta de la població.

EL PLA PER LA NOVA CIUTADANIA

El Pla Municipal per a la nova ciutadania (2004 – 2007) és un pla estratègic que té com a objectiu la inserció social de les persones nouvingudes i la construcció d'un nou model social basat en la ciutadania, la convivència i la cohesió social. Les tres línies estratègiques són:

- La integració de les persones nouvingudes en el marc del respecte pel nostre sistema de valors democràtics, constitucionals, socials i jurídics, garantint el drets i els deures de tota la ciutadania, sense cap tipus de discriminació per qüestions de gènere, origen ni religió.
- La normalització en la prestació de serveis, la igualtat d'oportunitats i la qualitat de vida de tots els ciutadans i ciutadanes.
- La cohesió social i la convivència, de se ela concertació i el consens social i polític a la ciutat.

Per assolir els objectius proposats en els programes s'utilitzarà una metodologia participativa que compti amb totes les persones implicades en planificar, desenvolupar i avaluar les actuacions.

Els programes d'actuació són els següents:

- Recepció i acollida de les persones nouvingudes per facilitar la seva integració social i el coneixement de la cultura i la llengua pròpies del país d'acollida, respectant la diversitat cultural.
- Informació dels mecanismes de regulació jurídica i administrativa.
- Joves – socialització.
- Incorporació al sistema educatiu – formació
- Incorporació laboral – regulació
- Accés a l'habitatge – garantir drets i deures.
- Dona immigrant.
- Sanitat i salut
- Població autòctona – convivència
- Desenvolupament territorial

- Seguretat i legalitat

Incorporació al sistema educatiu – formació.

Promoure i fomentar l'educació i la formació, en tots els seus àmbits, com a base d'una ciutadania amb igualtat d'oportunitats, conjuntament amb tots els agents educatius, fent especial atenció a les necessitats i problemàtiques escolars que es deriven de l'arribada de famílies nouvingudes a la ciutat.

L'educació és un dels eixos fonamentals en la construcció de la nostra societat i, a la vegada, és un dret fonamental. L'escola és una de les peces claus per a desenvolupar actuacions efectives per la integració dels nouvinguts. Per aconseguir-ho és necessari garantir unes escoles dignes, amb els recursos adequats i amb mesures organitzatives que permetin afrontar els nous reptes que planteja el fet migratori.

S'ha de reclamar a les administracions competents que dotin dels recursos necessaris al sistema escolar, especialment al públic, per tal d'assolir l'educació sigui un servei públic de qualitat, una eina de convivència, d'igualtat i de formació de ciutadanes i ciutadans amb igualtat de condicions.

D'acord amb el pacte de govern, s'haurà de planificar prèviament la matriculació, definint aquelles zones en les que els problemes són més importants i en les que es puguin presentar concentració d'alumnes amb necessitats especials. Caldrà doncs, alleugerir la concentració d'alumnes nouvinguts en determinades escoles públiques i el desequilibri que hi ha en relació a l'escola privada concertada. A més caldrà actuar sobre les necessitats educatives especials que presenten els nois i noies que s'incorporen al sistema educatiu de forma tardana, fruit del reagrupament familiar.

Objectiu: facilitar l'accés al sistema educatiu obligatori, la distribució escolar i l'aprenentatge de l'idioma als adults.

Servei de mediació intercultural

És un servei que funciona des de 1997 i que, en base a les demandes, s'ha anat ampliant progressivament tant quantitativament com qualitativament. És un servei que actualment està consolidat i els àmbits d'actuació són el sanitari, l'ensenyament, serveis socials i actuacions comunitàries.

Els seus objectius són:

- Facilitar la comunicació i el coneixement entre les persones que conviuen a la ciutat.
- Garantir que l'accés als serveis es faci de manera més entenedora, en benefici dels usuaris i dels professionals, i en condicions d'igualtat per a tots els ciutadans i ciutadanes.
- Normalització de les relacions als diferents àmbits de convivència de la ciutat: escola, barri, espais públics...
- Promoure l'autonomia de les persones nouvingudes en l'àmbit socio-laboral.

També es participa en projectes comunitaris en col·laboració amb altres departaments per sensibilitzar a professionals de l'ensenyament o a famílies, perquè s'assumeixi la diferència com un fet positiu que pot aportar molt al procés de socialització dels nens i les nenes; donar la màxima informació a les famílies sobre procediments administratius a l'hora de fer la pre-inscripció i la matrícula als centres i potenciar les possibilitats de l'escola com a àmbit d'igualtat i integració; i facilitar l'acollida dels alumnes d'incorporació tardana a Primària i Secundària. Els projectes que es porten a terme són: "Conviure a l'escola", "Incorporació dels nens i nenes a EI 3 anys" "Acollida per alumnes d'incorporació tardana".

Consell municipal per la Convivència

És el principal òrgan de participació ciutadana en el Pla Municipal per la Nova Ciutadania. És un espai de consulta, propostes i seguiment de les actuacions municipals ciutadanes. Es va constituir al desembre del 2000 i actualment està format per 36 representants d'entitats ciutadanes, associacions d'immigrants, associacions de veïns i d'àmbit ciutadà, grups municipals i per persones a títol individual.

Els seus objectius són:

- Ser observatori social, mantenint un diàleg entre l'administració municipal i les diferents interlocutors socials, en matèria de ciutadania, convivència i immigració

- Promoure actuacions que garanteixin els drets i els deures i afavoreixin la integració social de les persones.
- Fomentar el diàleg intercultural i la convivència.
- Sensibilitzar la població sobre les diversitats culturals com a riquesa basada en la convivència i el respecte mutu.

L'EDUCACIÓ A LA CIUTAT DE MATARÓ

M'ha semblat important extreure les aportacions del document "Projecte Educatiu de Ciutat", on es dibuixen les línies d'actuació i els objectius que fan referència a cohesió i participació en educació per fomentar la plena ciutadania.

Projecte Educatiu de Mataró¹

L'Ajuntament de Mataró des de la represa democràtica, s'ha caracteritzat per assumir no solament les competències en matèria educativa li ha assignat la legislació, sinó que sovint ha anat més enllà, actuant una i altra vegada per fer prevaler el criteri de la responsabilitat per sobre de l'ordenació competencial; fruit d'aquesta iniciativa, consensuada amb la societat i amb els diversos agents educadors, n'han resultat, per exemple, les escoles bressol municipals, les escoles d'adults i molts altres programes formatius.

L'Ajuntament vol fer, una vegada més, un nou pas endavant, promovent la reflexió i el debat sobre el present i el futur de l'educació a la nostra ciutat, establint les prioritats que cal tenir i determinen les responsabilitats que prenen els diversos agents que configuren la comunitat educativa. Si la signatura, al 1990, de la Carta de Ciutats Educadores va significar per a Mataró fer-se seus els propòsits de diàleg i intercanvi d'experiències educatives, amb el Projecte Educatiu de Ciutat volem recollir aquests principis i, de nou, fer-los extensius a tota la ciutadania.

La finalitat i l'objectiu principal del P.E.M. és el d'incidir sobre el benestar dels ciutadans mitjançant la millora qualitativa de l'oferta educativa, en el sentit més ampli de terme, que hi ha a la ciutat, i que és precedida per l'altra implicació i l'experiència, tan del propi municipi com d'altres col·lectius ben diversos.

Els blocs temàtics són: Escola i ciutat, Educació i territori, Educació i treball, Educació i cohesió social, Educació i lleure, Educació i participació.

Del document publicat he extret algunes propostes que tenen relació directa amb el meu tema d'estudi i em sembla interessants recollir-les per contrastar-les amb la realitat de les escoles.

¹ Projecte Educatiu de Mataró. I.M.E. Ajuntament de Mataró, 2003

Propostes d' Educació i cohesió social

Factors que contribueixen a la cohesió social.

Objectius	Accions
Donar suport a les famílies en la seva funció educativa	Enfortir les relacions entre pares, mares i mestres als centres educatius.
	Potenciar les associacions de pares i mares
	Utilitzar els mitjans de comunicació de la ciutat per facilitar la formació dels pares i mares com a educadors.
	Debatre i facilitar mesures per compaginar els horaris laborals amb el temps compartit amb les famílies.
Millorar l'acció de les institucions educatives	Fer plans d'activitats complementaries a les escoles.
	Rendibilitzar l'ús de les instal·lacions escolars
	Coordinar l'oferta d'activitats extraescolars.
	Arbitrar ajudes per facilitar l'accés de tot l'alumnat a les activitats extraescolars.
	Facilitar l'obtenció de titulacions per aprenentatge de la llengua catalana i llengües en general en l'educació d'adults
	Potenciar l'esport especialment en centres d'educació secundària
Millorar l'eficàcia de les accions de les entitats i associacions ciutadanes	Potenciar l'associacionisme i el voluntariat entre els joves
	Afavorir les xarxes de cooperació ciutadana (banc del temps...)
	Articular les accions i les ofertes educatives per barris en plans globals, coordinant-ne les accions.
Coordinar el treball de les administracions públiques	Coordinar els serveis que afecten la mateixa població
	Facilitar informació sobre els serveis existents al nostre municipi a totes les persones que arribin i en especial als col·lectius de risc.

Col·lectius en risc d'exclusió (Extret parcial)

Objectius	Accions
Atendre la població immigrada	Refer el mapa escolar de Mataró per equilibrar l'oferta escolar de manera que s'evitin concentracions excessives i desplaçaments innecessaris
	Diversificar l'oferta educativa incorporant elements professionalitzadors i flexibilitat en els programes educatius per atendre millor grups d'alumnes nouvinguts a l'ESO
	Elaboració de plans d'acollida i acompanyament als joves nouvinguts
	Incorporació de nous professors i auxiliars de conversa, a les plantilles dels centres, per atendre els alumnes nouvinguts amb dificultats greus de l'idioma.
	Fomentar la participació dels nous ciutadans en les associacions i els entitats dels barris on habiten
	Facilitar l'accés a l'habitatge establint formules de mediació
	Facilitar l'accés a les escoles d'adults, en especial als programes d'aprenentatge de la llengua, a les mares de famílies nouvingudes.
	Sensibilització de la població en actes col·lectius i pels mitjans de comunicació. .

Propostes d'Educació i participació

Individu i família (E. parcial)

Objectius	Accions
Orientar els pares i les mares en el seu paper d'educadors.	Crear espais per tal que les famílies posin en comú experiències i problemes relatius a l'educació dels fills.
	Organitzar cursos de formació adreçats a la família, en els quals es puguin donar pautes sobre l'educació dels fills.
	Edició de guies amb temes relatius a l'educació dels fills.
	Impulsar enquestes populars, a peu de carrer o a través del web municipal, per conèixer l'opinió dels ciutadans en relació a les necessitats i les mancances en matèria d'educació.

Escola (e. parcial)

Objectius	Accions
Potenciar la participació real i efectiva de les famílies i alumnes dins dels àmbits de decisió escolar	Oferir, dins del pla de formació, un programa d'assessorament per a la participació Crear indicadors per conèixer di els àmbits de participació dins de l'escola són reals o "formals"
Connectar els diversos agents educatius, de manera que es creï una xarxa d'intercanvi d'interessos	Impulsar una comunitat d'aprenentatge a partir de cursos oberts a entitats, escoles i famílies.

Tal com es pot observar en la definició i en tots els apartats del P. E .de Ciutat, es mostra interès en la cohesió social i en la participació però encara es detecten mancances importants en la concreció per tal de que tots aquests objectius esmentats siguin una realitat.

Caldria que les entitats que van participar en la seva elaboració i els òrgans Municipals competents estableixin una temporització per revisar l'assoliment dels objectius i la realització d'accions, acompanyant-los dels recursos necessaris perquè es pugin dur a terme.

ELS CENTRES EDUCATIUS DE LA CIUTAT DE MATARÓ

Durant el curs 2004 -2005, Mataró va ser una de les primeres ciutats de Catalunya que va posar en marxa l'Oficina Municipal d'Escolarització en col·laboració entre l'Ajuntament i la Generalitat. Els seus objectius són informar i orientar a les famílies sobre l'oferta educativa i vetllar per garantir la transparència i la legalitat en el procediment d'admissió de l'alumnat als centres sostinguts amb fons públics.

A Mataró hi ha dues àrees per determinar la proximitat dels centres als domicilis, la zona est i l'oest.

La ciutat compta amb 6 Escoles Bressol Municipals; 20 centres d'Ensenyament d'Educació Infantil i Primària; 6 Instituts d'Ensenyament Secundari Obligatori; 2 Escoles Universitàries; una Escola Oficial d'Idiomes; 2 centres on s'imparteixen Programes de Garantia Social; 4 Centres de Formació de Persones adultes; 15 Centres d'Ensenyament Concertat.

L'oferta de places escolars ¹per al curs 2004 – 2005 va ser la següent:

Escoles d'Educació Infantil i Primària

2004 – 2005	Oferta aules	Oferta places		Adjudicacions		Ocup. real
		NEE	Total	NEE	Total	Abril 2004
E. I. 3 anys						
Públic zona est	13	39	325	55	321	351
Públic zona oest	13	39	325	40	293	317
Total públic	26	78	650	95	614	668
Total concertats	24	72	600	49	591	609
Total	50	150	1212	144	1205	1277

A Mataró hi ha una oferta molt igualada a Infanti i Primària entre escola concertada i escola pública, que es troba saturada, amb un increment de matrícula que es va produint al llarg del curs i fa que es superi la ràtio de 25 alumnes/aula a molts nivells educatius de la majoria d'escoles.

¹ Dades de l'Institut Municipal d'Educació

Una dada il·lustrativa és la que es mostra a la taula anterior, on es pot observar el creixement que s'ha produït de 72 alumnes de P3 al llarg del curs. Aquests alumnes són fills i filles de famílies nouvingudes a la ciutat i majoritàriament de països extracomunitaris. Aquest creixement d'alumnat nouvingut no s'està produint de manera equilibrada; a la zona oest ha crescut en 30 alumnes i a la zona est en 24, que sumats donen un increment a l'escola pública de 54 nens i nenes més. En canvi l'increment a l'escola concertada és de 18 en total. Si bé es cert que tant l'escola concertada com l'escola pública superen la ràtio d'alumnes, l'escola pública les supera en 18 alumnes en total i la concertada en 9 alumnes entre totes les escoles.

Instituts d'Educació Secundària

2004 – 2005	Oferta d'aules	Oferta places	Adjudicacions
Públic zona est	8	240	249
Públic zona oest	8	240	261
Total públic	16	480	510
Total concertats	25	750	708
Total	41	1230	1218

Així com l'oferta d'aules a les escoles de primària està igualada entre centres públics i concertats, l'oferta de places i el nombre d'alumnes escolaritzats en els instituts públics és inferior als concertats.

Durant el curs escolar es va produint un degoteig continu de noves sol·licituds que estan fent sobrepassar la ràtio d'alumnes a moltes escoles, tant concertades com públiques, d'Infantil, Primària i d'ESO. Només a tall il·lustratiu, des del mes de juny de 2004 fins al març de 2005, la Comissió de matriculació va rebre 584 sol·licituds, 115 de les quals van ser denegades i en van admetre i adjudicar 469 entre primària i secundària.

Per al proper curs a la ciutat s'inaugura una escola nova d'E.I. i Primària (de moment amb oferta pels cursos de P/3 i P/4) i s'està pensant en la construcció de nous centres per tal de donar acollida a tot l'allau d'alumnat que requereix escolarització, però caldrà noves accions perquè la majoria d'aules de tots els nivells educatius estan saturades i la incorporació de nous alumnes va creixent a tota la ciutat.

DESENVOLUPAMENT DEL TREBALL

OBJECTIUS DE LA RECERCA

Objectius generals:

- . Analitzar el grau de participació de les famílies nouvingudes a l'escola.
- . Identificar les problemàtiques de la participació de les famílies.
- . Definir línies i propostes per millorar la participació.

Objectius específics:

Àmbit	Objectius:
Equip Directiu	. Definir quina és la situació del centre respecte a l'acolliment i la incorporació al centre de les famílies immigrades.
	. Conèixer el posicionament teòric del centre respecte a la interculturalitat a través de la revisió dels diferents documents.
	. Detectar la valoració que es fa de les relacions amb les famílies immigrades.
	. Accedir al cens de famílies nouvingudes segons país de procedència, any d'incorporació al centre i curs en que està matriculat el seu fill o filla.
Mestres	. Conèixer la percepció que tenen els mestres de la participació de les famílies nouvingudes.
	. Saber quines accions específiques es realitzen amb aquestes famílies per millorar la participació
	. Situar les possibles dificultats en la relació amb les famílies.
Famílies nouvingudes	. Analitzar el grau de participació dins del centre
	. Conèixer quina informació tenen del funcionament de l'escola
	. Saber quina opinió tenen de l'escola.
	. Detectar com se senten a l'escola.
AMPA	. Conèixer quina és la relació de l'AMPA amb les famílies nouvingudes.
	. Comprovar el compliment de les famílies nouvingudes en les activitats que organitza l'AMPA per tal de desfer mals entesos i idees falses respecte a les subvencions o als pagaments.

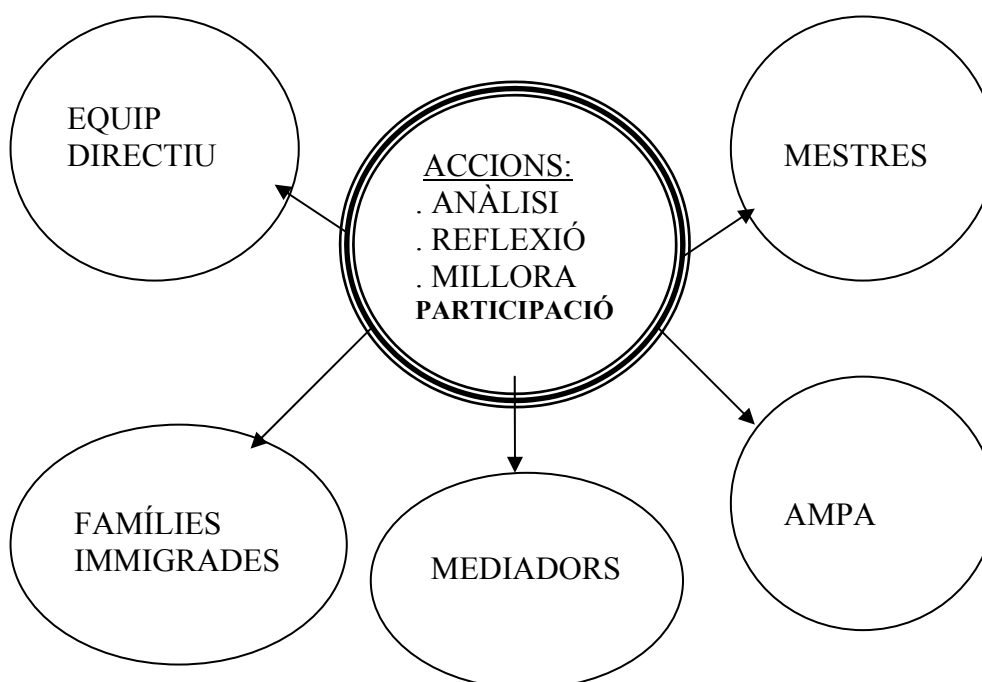
METODOLOGIA EMPRADA

La metodologia del treball s'inscriu en el marc de la recerca – acció amb la intencionalitat de que l'aplicació de l'estudi suposi un reflexió en el col·lectiu de les escoles que hi participin i que serveixi per iniciar processos de canvi.

Per aquest motiu he considerat important que la participació en el treball sigui voluntària. En tots els casos es va convocar una reunió on vaig explicar els objectius de la recerca i el marc teòric des d'on la plantejava. Després d'aquesta sessió, les persones decidien la seva col·laboració en el treball.

Els eixos del treball

He volgut extreure la informació de diferents àmbits per obtenir una visió àmplia de la realitat i així poder contrastar-la.

Les eines de recerca

La metodologia de recerca que he utilitzat és qualitativa, que permet copsar la opinió de les persones amb l'objectiu de detectar l'estat de la qüestió i alhora generar canvis en els participants.

Les tècniques d'obtenció d'informació són:

- Guió per parlar amb els Equips Directius demanant informació sobre el cens d'alumnat i sobre la documentació que hi ha recollida al centre al voltant del tema.
- Qüestionaris per a mestres i famílies.
- Entrevistes en profunditat a mares i pares que s'han ofert i amb els mediadors interculturals que treballen a la ciutat.
- Grups de discussió amb mares i mestres.

Aquests instruments estan recollits en l'annex de la memòria, que s'adjunta amb un CD al document.

La mostra. Criteris de selecció

La recerca està centrada a la ciutat de Mataró, en escoles públiques d'Educació Infantil i Primària.

El motiu principal que m'ha mogut a triar-la és perquè és la ciutat on treballo, des de fa 18 anys, això implica el coneixement del territori, però també per altres perquè reuneix les següents condicions:

1. Durant els darrers cursos és una ciutat que ha acollit molts alumnes d'incorporació Tardana i moltes famílies nouvingudes. (Durant el darrer curs es va acollir entre 300 i 400 alumnes de nova incorporació) i també perquè hi ha una sensibilitat especial per fer la rebuda i l'acollida a aquests alumnes i les seves famílies.

2. És una de les ciutats en que funciona l'Oficina Municipal de Matriculació, des de fa dos anys. Ja anteriorment, la comissió de matriculació havia tingut especial cura en l'aplicació de criteris de distribució de l'alumnat nouvingut entre tots els centres per tal d'acollir i donar escolarització amb les millors condicions a aquests alumnes.

3. Tal com s'ha especificat en el capítol de Població, supera els 100.000 habitants, amb uns barris al voltant del nucli històric, amb forta presència de persones emigrades. Les situacions que es generen són exportables a moltes altres poblacions de Catalunya.

De la ciutat, he seleccionat a quatre escoles per fer la recerca empírica. Els criteris que totes elles:

- Són escoles públiques
- Estan situades en barris amb una notable presència de població emigrada
- Amb totes hi he tingut relació professional i tinc un cert coneixement del funcionament.
- En totes s'estan aplicant mesures per afavorir la participació de totes les famílies però de manera especial les famílies emigrades.
- Hi ha voluntat de participació en el treball manifestada per l'equip directiu.

Per tal de respectar la confidencialitat pactada al principi de la recerca, totes les dades són anònimes. En els resultats que s'estableix comparativa entre els centres, s'identifiquen numèricament i en la resta es mostren els resultats globals.

En un principi a totes quatre escoles volia treballar en tots els àmbits però seguint el consell del tutor de l'estudi i a mesura que va anar avançant el treball, vaig decidir que de les quatre escoles només en dues d'elles plantejaria la part de recerca amb les famílies i amb l'AMPA. Per tant es va concretar de la següent manera: a les quatre escoles vaig aplicar els instruments de recerca referits a l'Equip Directiu i a l'equip de mestres i en les altres dues vaig fer el treball tot sencer, tal com estava dissenyat en un principi. Aquestes escoles en les que vaig aplicar la part de les famílies eren les dues en les que jo havia treballat i per tant la connexió amb els pares i mares era més fàcil de portar a terme degut a la coneixença mútua.

Accions realitzades

Durant el període de llicència, he anat realitzant diferents accions per portar a terme el pla de treball dissenyat. A continuació enumero les accions realitzades per tal de donar informació sobre com s'ha concretat el treball en els diferents àmbits.

Reunions amb els Equips Directius de les quatre escoles.

- Autorització a portar a terme el projecte.
- Informació de les accions (E. Directiu , Claustre o Consell Escolar)
- Planificació i calendari
- Cens de famílies nouvingudes
- Reunió per respondre el Guió

Consells Escolars

- Reunions amb els consells escolars de 2 centres per demanar el vist i plau per realitzar el treball i per explicar les conclusions en acabar-lo.

Reunions amb els equips de mestres:

- Informació objectius del projecte
- Presentació del qüestionari
- Retorn dels resultats del qüestionari
- Explicació de les conclusions finals del treball

AMPA (de dues escoles)

- Reunió per explicar el projecte i per comentar quins contactes han establert com a associació amb les famílies nouvingudes.
- Disseny de projectes per portar a terme sobre acollida a les famílies que s'incorporaran al centre al proper curs.

Pares i Mares nouvinguts.

- Trobada amb els mediadors interculturals (Xina, Subsaharians, Magribins) per preparar les reunions amb les famílies i el calendaris de reunions.
- Cens de famílies als centres
- Convocatòria per carta a les famílies (lliurada en mà o a l'alumne)
- Carta per als mestres recordant la convocatòria de la reunió dels pares.
- Reunions informant dels objectius del projecte, demanant col·laboració (omplir una fitxa de col·laboració) i demanant que responguin al qüestionari. Es van fer 3 reunions a cada escola (les famílies estaven convocades per grups de

procedència) i 3 entrevistes amb les famílies xineses (com que només eren tres i per qüestions d'horari de la mediadora era més fàcil fer directament entrevistes individuals)

- Convocatòries per telèfon (als que havien manifestat voler continuar col·laborant) per convocar-los a les entrevistes o als grups de discussió.

Trobades amb les diferents comissions de les escoles

- Tres reunions per preparar activitats amb la “Comissió cultura i convivència” CEIP Tomas Viñas.
- Dues trobades amb les persones que col·laboren en el “Taller d'interculturalitat” del CEIP Camí del Cros. Explicació del treball. Festa de cloenda.
- Reunions de disseny del treball i d'aplicació amb el Grup d'acollida “CAMInem plegats” del CEIP Camí del Mig.
- Participació com a voluntària en la “Comunitat d'aprenentatge” del CEIP Germanes Bertomeu.

Grup de discussió amb mestres de diferents escoles de la ciutat

- Demanda i convocatòria per telèfon.
- Realització del grup de discussió.
- Buidat de la gravació de la reunió.
- Enviament del buidat a totes les persones membres del grup.
- Síntesi de la discussió.

Centres de Recursos Pedagògics (Mataró. BCN)

- Demanda i préstec de Bibliografia i Documentació.

Regidoria de Relacions Ciutadanes

- Explicació del treball de llicència.
- Demanda del servei de mediació
- Presentació del treball als mediadors interculturals.
- Planificació i calendari del servei
- Entrevistes amb els mediadors
- Entrevista amb les persones responsables del projecte “joves guia”

- Reunió per explicar les conclusions finals del treball

Departament d'Educació de l'Ajuntament

- Dues reunions per parlar de l'estudi i de les conclusions.

Reunió amb el Sr. Walter García (FAPAP)

Escola Antaviana (nou Barris de Barcelona)

- Entrevista amb la Cap d'estudis de l'escola previ enviament del guió.

Visites a diferents centres que treballen amb persones immigrades:

- Tres reunions a Can Torner per presentar el projecte i per demanar col·laboració Realització d'entrevistes.
- Reunió al Centre Sant Pau – Càritas, presentació del projecte, demanda de col·laboració posant-me en contacte amb persones que vulguin col·laborar.
- Sessió informativa al grup "Totes plegades" de l'Associació de veïns del barri de Rocafonda.

Trobades periòdiques amb el tutor del treball per fer el seguiment.

LES ESCOLES

Les quatre escoles en les que he realitzat la recerca estan situades en barris perifèrics de la ciutat, totes són de dues línies i tenen entre 380 i 460 alumnes.

Dues estan situades al barri de Cerdanyola Sud, una al barri del Pla d'en Boet, que corresponen a la zona oest de la ciutat i l'altra al barri de Rocafonda. Totes elles ja fa molts anys que estan en funcionament, la més antiga fa 37 anys que funciona, una en fa 29, l'altra 27 i la darrera ja n'ha fet uns 20.

Totes tenen una línia pedagògica definida que ve de lluny però l'estabilitat dels equips no és dona per igual a totes elles. Hi ha dues escoles en que més de la meitat de la plantilla fa menys de 5 anys que treballa en el centre, fet que no es produeix en les altres dues; on els mestres amb més de 6 anys a l'escola superen als que hi fa menys de 5 anys que hi són.

Respecte a l'alumnat, hi ha diferències entre les escoles; N'hi ha tres que tenen alguns cursos per sobre de 25 alumnes per aula. Aquest fet, tal com hem vist en el capítol anterior, s'està produint degut a l'arribada de famílies nouvingudes. Les quatre escoles fa anys que reben alumnat fills i filles de famílies emigrades però no en totes es dona en la mateixa proporció.

Escoles	Promig alumnes / aula Total	Promig alumnes / aula fills f. emigrades
E1	24,75	5,5
E2	26,05	3,4
E3	24	5,6
E4	20,4	9

Una de les escoles està situada a la zona est de la ciutat en un dels barris on hi ha més població emigrada de la ciutat. És un barri on s'està portant a terme un Pla estratègic a nivell ciutadà i en aquesta zona s'aplicarà un dels Plans d'Entorn pilots per part del Departament d'Educació. Aquesta escola des del mes de març de 2003 ha començat la transformació en "Comunitat d'aprenentatge".

En totes les quatre escoles funciona una AMPA que organitza i gestiona els serveis de: menjador, activitats extraescolars, esports, acollida matinal i casals d'estiu. Totes tenen un gegant/a com a mascota de l'escola, una colla gegantera i un grup de flabiolaires per acompanyar-los en les sortides, fet que dona caliu a l'associacionisme de pares i mares. Es habitual que aquestes colles participin a les festes dels barris, de les diferents escoles, o en altres trobades de tradició molt arrelada a la ciutat. També hi ha altres comissions de treball on els pares i mares col·laboren com a voluntaris/es en diferents tasques organitzatives del centre.

Alguns dels mestres d'aquestes escoles col·laboren amb el Moviment Educatiu del Maresme des de fa anys i de manera continuada, tant en tasques de gestió i organització com en grups de treball o participant a les Escoles d'Estiu.

ELS EQUIPS DIRECTIUS

Amb cadascun dels Equips Directius de les quatre escoles vaig fer dues sessions de treball, una era per presentar el projecte, demanar la seva conformitat per realitzar-lo i planificar el calendari d'accions a realitzar ; l'altra sessió va ser per comentar l'estat de la qüestió del centre respecte a la participació de les famílies nouvingudes. El guió de la sessió de treball es recull a l'apartat d'annexos.

Aquí presento un resum de les sessions de treball a les quatre escoles.

Guió de la sessió:

1) En el projecte Educatiu del Centre teniu escrits aspectes que reculli la interculturalitat o la relació amb les famílies nouvingudes?

Totes les escoles coincideixen en que el seu Projecte Educatiu ja fa molts anys que es va elaborar i aprovar (entre els anys 92 – 94). En aquell moment no es parlava d'atenció a la diversitat, sinó d' "escola plural, integradora i acollidora de les diferents actituds o ideologies..."

En una de les escoles es recull dins de la part d'Educació en valors es parla de: "Aprentatges propis de les cultures dels alumnes. Respecte a les cultures. Manifestar la pròpia identitat. Capacitat de ser diferents" per tant ja es denotava reflexió, sensibilitat i respecte davant del fet intercultural, segurament perquè aquesta escola sempre ha tingut un nombre considerable d'alumnat d'ètnia gitana.

Totes les quatre escoles havien fet una revisió del PEC, tres d'elles dins dels Plans d'avaluació Interna i referit a "l'atenció a la diversitat". En aquesta revisió ja es fa constar "l'atenció a la diversitat lingüística i cultural" "Factors que s'han de tenir en compte en l'atenció a la diversitat" "Tractament de la diversitat" i "Principis metodològics de la diversitat" .

En els diferents documents del "Pla d'acollida" es fa més referència a l'atenció als alumnes. Una de les escoles manifesta que es un pla de fet però que no està acabat d'escriure encara. En aquest document a l'escola 4 si que hi ha una part específica que fa referència al tractament que es dona a les famílies.

2) Dins del Pla de centre d'enguany quines accions específiques heu previst en relació a l'atenció a les famílies emigrades?

A l'escola 1 dins del Pla de centre, els objectius específics que han formulat respecte a aquest tema són per treballar a nivell del Consell Escolar, continuant la tasca iniciada durant el curs 1999 – 2000 amb la creació de la comissió mixta de pares i mestres “Comissió de cultura i convivència”.

Objectius del Consell Escolar:

- . Realitzar mesures per afavorir la comunicació i el coneixement entre totes les famílies del centre.
- . Continuïtat del treball de la “Comissió de cultura i convivència”
- . Elaboració del pla d'actuació anual, que s'aprova i s'avalua en el si del Consell Escolar.

Aquesta escola, malgrat el nombre d'alumnes que té , encara no se li ha concedit l'aula d'acollida. Com a centre s'han distribuït les hores i dediquen 27 hores a l'acollida dels alumnes d'incorporació tardana però no tenen cap persona nomenada per fer aquesta tasca ni la dotació material.

A l'escola 2 dins del Pla d'acollida es parla del nivell de competències de l'alumnat, de la preparació de classes, de l'apadrinament. Tot i que no tenen concedida l'aula d'acollida, l'escola ha assignat una mestra que dedica part del seu horari a l'atenció dels alumnes d'incorporació tardana que han arribat.

Durant aquest curs s'ha estat dissenyant un projecte que es diu “CAMÍnem plegats” que consta d'una sèrie d'accions globals per aplicar a partir del curs vinent (tutorització entre famílies, formació adreçada als pares i mares acollidors, benvinguda a les famílies de P/3, classes de llengua catalana per a famílies en horari escolar)

A l'escola 3 dins del Pla de centre d'enguany hi ha 3 aspectes que tenen relació directa amb els alumnes nouvinguts i les seves famílies:

- Coordinació de l'aula d'acollida
- Comissió d'atenció a la diversitat
- Taller Intercultural . Des de fa 2 cursos s'està realitzant un taller adreçat a famílies nouvingudes (les assistents de fet són mares) per tal de facilitar l'aprenentatge d'aspectes lingüístics i d'intercanvi cultural respecte a festes

i celebracions importants tant de la vida escolar com de les famílies nouvingudes. Aquest taller el realitzen les mestres fora de l'horari escolar.

- Acció tutorial. Existeix una programació transversal des de P/4 fins a 6è per tal de treballar l'empatia i el tractament de la diferència. Segons el curs, s'han elaborat uns materials i recursos adaptats a les característiques de l'edat. Per exemple a P/4 hi ha uns titelles on cadascú té una característica concreta que pot servir per plantejar problemes i amb ells trobar la resolució del conflicte.
- Cultura religiosa Hi ha una programació de 1r. a 6è per donar a conèixer els aspectes més significatius de les grans religions tractats des de una perspectiva cultural intentant reflexionar sobre els valors comuns que ens uneixen. El material està preparat en dos blocs: hi ha un dossier pel mestre amb tot un recull, ampli, d'informacions i de proposta d'activitats i un dossier per als alumnes amb l'objectiu de treballar-los a l'aula.

L'Escola n. 4, des de fa 2 cursos està portant a terme el projecte de "Comunitat d'aprenentatge" per tal de fer participar i col·laborar a totes les famílies i del barri en el funcionament del centre.

No es fa cap tractament específic per aquestes famílies. Es facilita la comunicació (mediadors interculturals o altres famílies de la seva confiança) per assegurar la comprensió dels missatges.

3) Durant la Pre-inscripció o en el procés de Matriculació feu alguna acció especial per als fills d'emigrants?

Escola 1. A l'escola s'utilitza, des de fa uns tres cursos, una fitxa específica de recollida de dades en el cas de les famílies emigrades. Es recullen dades mèdiques, evolutives dels alumnes, familiars i lingüístiques que poden facilitar alguns aspectes pràctics per convocar-los i per comunicar-se amb ells.

Sempre que es necessari es demana la presència dels mediadors interculturals. Per reforçar i assegurar l'assistència a les reunions d'aula, a les entrevistes o a altres actes de l'escola que en es consideri important la seva assistència

Escola 2. Durant la pre-inscripció no es fa cap acció especial, però durant la matriculació hi ha una sola persona que fa les entrevistes amb les famílies nouvingudes i recull dades específiques que poden facilitar la comunicació més endavant.

Escola 3 A les reunions amb les famílies de P/3 on s'explica el funcionament de l'escola o bé a les reunions d'aula on es parla de l'organització i el funcionament de la classe hi ha mestres de la comissió d'interculturalitat que fan una reunió paral·lela amb mestres i una mare o alumnes grans que puguin fer la traducció.

En el cas dels alumnes que s'incorporen a l'escola durant el curs se'ls fa la prova per determinar el nivell de competències i l'entrevista explicant el funcionament de l'escola i també es fa el recull de dades. Se'ls ensenya l'escola i l'aula però no s'incorporen immediatament, es dóna uns dies de marge per tal que es pugui preparar el grup-classe per a la rebuda del nou alumne.

Durant la Pre-inscripció ordinària no es fa cap acció especial. En el moment de realitzar la matriculació, en el cas dels fills de famílies immigrades, hi ha preparada una fitxa específica de recollida de dades .

En el cas dels alumnes de P/3 també es fa l'entrevista inicial on es recullen dades evolutives, com a la resta dels alumnes de l'escola .

Si l'alumne és d'incorporació tardana, es fa una petita avaluació inicial per tal de saber quins són els coneixements, habilitats i competències del nen o nena.

Des del curs 2001/2002 hi ha elaborat un Pla d'acollida en el que es tenen en compte els passos a seguir en la incorporació d'un nou alumne a l'escola segons l'edat o el moment del curs, reunió de la Comissió D'atenció a la Diversitat per analitzar les competències de l'alumne i decidir el tipus de suports que rebrà, els criteris per promoure la socialització i integració dins del grup – classe, els criteris organitzatius i metodològics de suport i com es farà el seguiment del procés d'adaptació i com es farà l'avaluació i el seguiment del pla d'acollida.

Escola 4. Fins ara s'ha utilitzat la mateixa fitxa i el mateix protocol de matriculació que a la resta de famílies. Amb alguns alumnes d'incorporació tardana, nouvinguts, s'utilitzen models de carta en català i àrab. Hi ha elaborat un Pla d'acollida.

4) De quins aspectes de la vostra pràctica esteu satisfets?

Poc a poc es nota un cert increment de la participació en les activitats del centre (tallers per a pares i mares: català i informàtica) de moment encara són minoria però que va en augment.

Les reunions de Parvulari es fan a començament de setembre (a petició de les famílies) i com que hi ha curiositat per conèixer les mestres i les aules, hi ha increment d'assistència.

Cada vegada més compleixen amb les demandes de funcionament.

5) Amb quines dificultats us trobeu?

En els cursos baixos hi ha algunes mares amb dificultats de comprensió de la llengua perquè qui té més domini és el marit i no és el qui té el tracte diari amb l'escola. De vegades costa que els nens i nenes vinguin a l'escola amb les coses bàsiques que es demanen.

La participació dels alumnes en les sortides i les colònies.

Sovint poca participació. Hi ha unes fitxes de recollida d'informació sobre les relacions amb les famílies, les omplen els tutors i s'adjunta a la memòria de final de curs, per fer-ne la valoració. Vénen poc a les reunions d'aula i generals.

En alguns casos hi ha famílies amb dificultats econòmiques, però van pagant els llibres i materials escolars poc a poc. Això suposa l'esforç de trucar, recordar que han de fer el pagament i portar-ne el control.

6) Què us preocupa?

No hi ha problemes de relació entre els nens però sí entre les famílies, tots fan grupets i hi ha com un mur invisible i es relacionen poc les famílies autòctones i les emigrades.

No es fa diferències de tracte amb les famílies segons les seves procedències, per no generar recels d'unes amb les altres. Intentem facilitar la comunicació i que aquesta sigui fluida, però de manera normal, sense fer excepcions.

7)Teniu algunes propostes previstes per millorar aquests aspectes?

Intentar fer un apropament a les famílies nouvingudes per promocionar que participin més en algunes activitats, promocionar que els seus fills vagin a colònies i sortides i que facin més us dels serveis que ofereix l'escola (activitats extraescolars...). S'intentarà en primer lloc esbrinar la causa de la poca participació en aquests aspectes i sabent l'origen, mirarem com es pot resoldre aquest problema.

Continuar treballant en la comissió de "cultura i convivència" i el "Taller d'interculturalitat", veiem que dóna resultats positius.

Intentar fer un treball de "Tutorització individualitzada" adreçada a les famílies

ELS MESTRES

Els instruments de recerca de la informació dels mestres han estat: un qüestionari escrit i un grup de discussió amb professionals de diferents escoles de la ciutat.

Les accions realitzades han estat: presentació dels qüestionaris a les quatre escoles que col·laboren en el treball i lliurar-los, recollir-los en la data fixada i fer el retorn dels resultats comentats a cada centre.

EL QÜESTIONARI PELS MESTRES.

Els objectius del qüestionari són:

- Detectar quina és la realitat de la relació amb les famílies nouvingudes.
- Conèixer les percepcions dels mestres respecte a la participació de les famílies emigrades.
- Situar les dificultats que hi ha.
- Esbrinar les possibles solucions que s'apunten.
- Aplicar alguna de les propostes de millora.

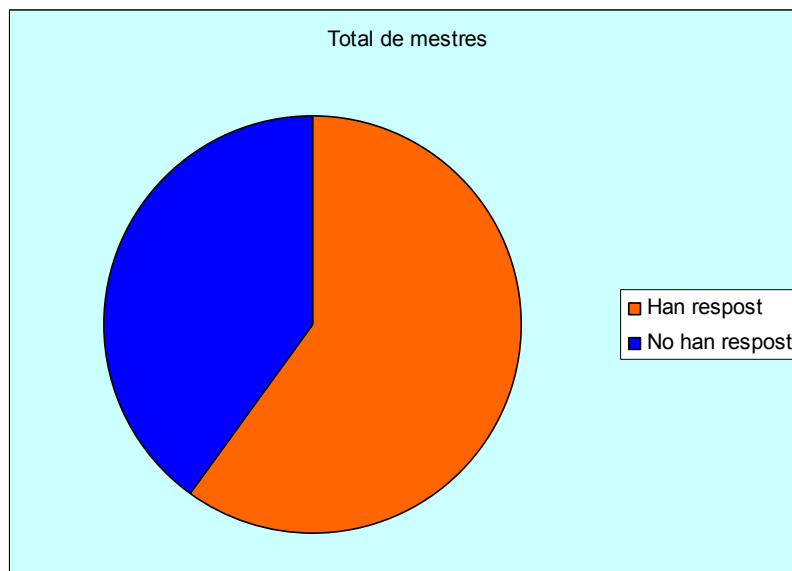
Aquest qüestionari consta de dues parts diferenciades:

- a) La primera part (preguntes de la 1 a la 7) és descriptiva, per situar les característiques laborals dels mestres que han contestat, el nombre de famílies de les que estem parlant i el seu país de procedència.
- b) La segona part consta de preguntes més obertes, amb la intenció que sigui més qualitativa i que les percepcions dels mestres no estiguin mediatitzades per opcions ja donades. En aquesta part s'aborden els següents temes: comprensió lingüística de les famílies, les reunions d'aula, les entrevistes, lliurament de comunicats o informes a les famílies, els contactes no programats i valoració de l'experiència en la relació amb aquests pares i mares.

És un qüestionari mixt amb preguntes que requereixen diferents tipus de resposta. En total consta de 18 preguntes, 5 són per seleccionar una opció, 5 són de resposta numèrica, 1 és de valoració dins d'una taula i 7 són de resposta oberta justificada.

RESULTATS DEL QÜESTIONARI DELS MESTRES

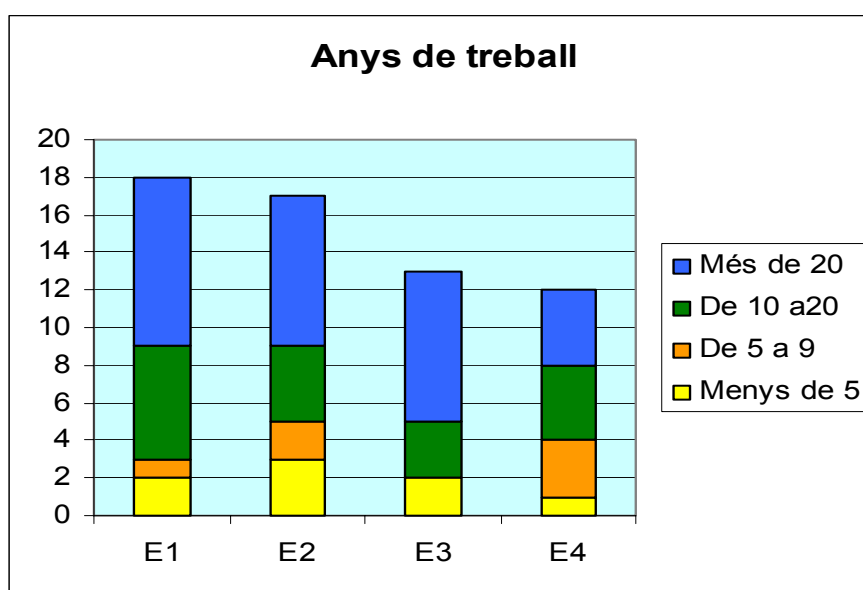
Totes les escoles són de dues línies per tant el nombre de mestres està al voltant dels 25 o 26 , segons les característiques de cada centre.

El nombre de mestres que han lliurat el qüestionari és un 60% respecte del total, però no en totes les escoles la resposta ha estat la mateixa. Hi ha mestres que no han respost al qüestionari, ja sigui per ser interins o substituïts, especialistes, tenir mitja jornada, estar de baixa per malaltia, per excés de feina o potser per manca d'interès en el tema. En el cas de l'escola 1 han contestat el 72%, a l'escola 2 el 68%, a l'escola 3 el 52% i a l'escola 4 el 48%.

1. Quants anys fa que treballes

	Anys de treball			
	E1	E2	E3	E4
Menys de 5	2	3	2	1
De 5 a 9	1	2	0	3
De 10 a 20	6	4	3	4
Més de 20	9	8	8	4
Total	18	17	13	12

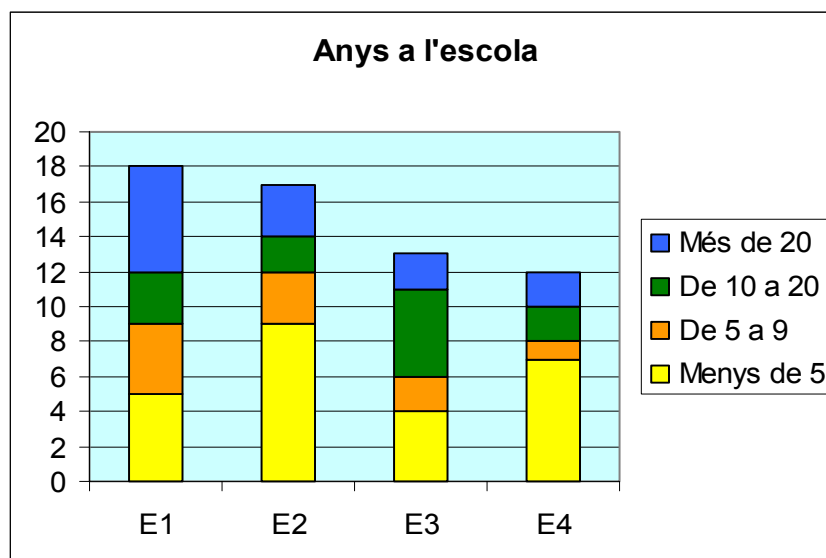

A les quatre escoles la majoria dels mestres tenen molts anys d'experiència, en tres d'elles hi ha més de la meitat dels mestres amb més de 20 anys de treball.

2. Quants anys fa que treballes en aquesta escola?

Així com a la pregunta anterior es manifesta que a les 4 escoles la majoria dels mestres tenien molts anys d'experiència, en aquest cas, destacar que a l'E1 i E2 hi ha un equilibri entre els anys d'antiguitat al centre dels mestres. En aquestes escoles el nombre de mestres nous i antics està molt igualada. En canvi en els casos de les E2 i 4 hi ha més mestres nous al centre que dels que hi porten molts anys.

Anys de treball a l'escola				
	E1	E2	E3	E4
Menys de 5	5	9	4	7
De 5 a 9	4	3	2	1
De 10 a 20	3	2	5	2
Més de 20	6	3	2	2
	18	17	13	12

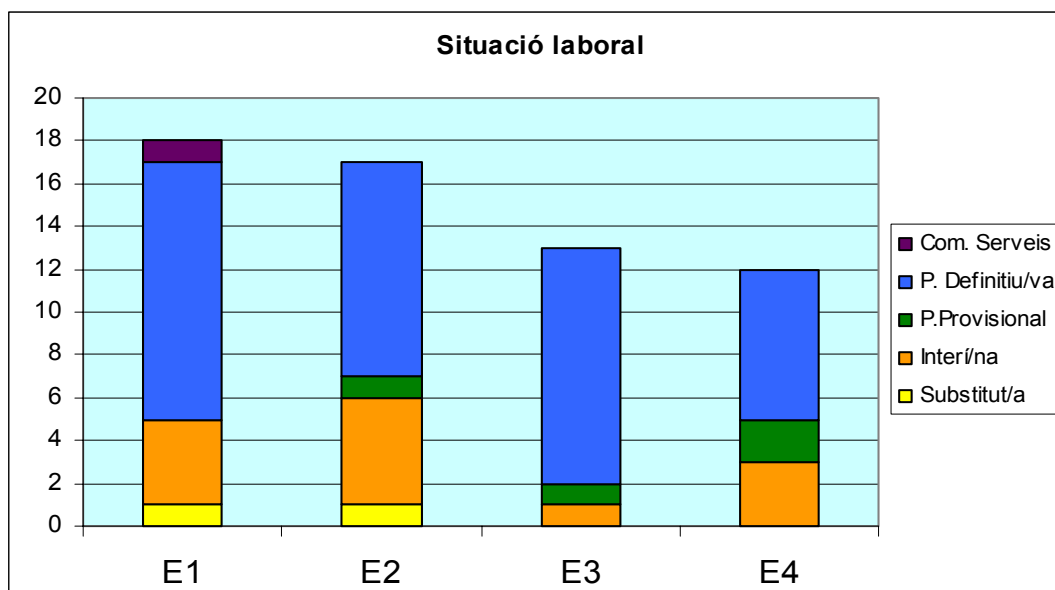

El fet de que hi hagi un alt nombre de mestres nous que treballen a l'escola implica un esforç per part de tots: dels mestres nous per adaptar-se al funcionament i de les persones que hi porten més anys, per comunicar la metodologia, i per donar continuïtat a la línia pedagògica del centre.

3. Situació laboral

A les quatre escoles el nombre de persones definitives al centre supera, i en alguns casos duplica els interins o P. Provisionals. Aquest fet pot comportar un compromís amb la línia d'escola i una estabilitat de l'equip.

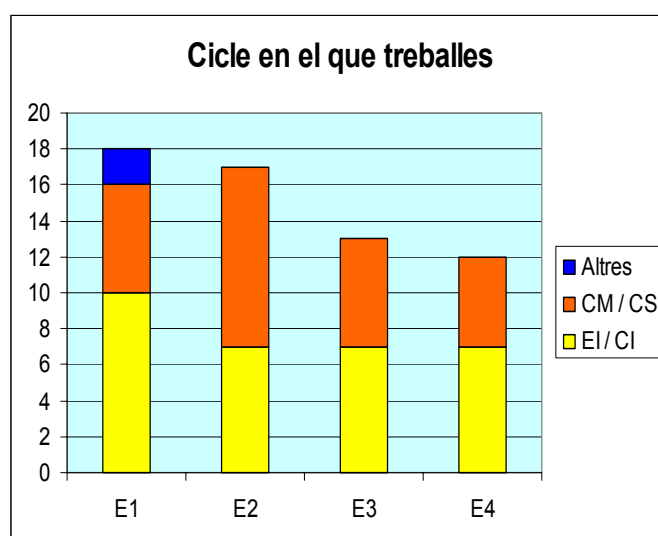
Situació laboral				
	E1	E2	E3	E4
Substitut/a	1	1	0	0
Interí/na	4	5	1	3
P.Provisional	0	1	1	2
Definitiu/va	12	10	11	7
C. Serveis	1	0	0	0
	18	17	13	12

4. Treballes amb alumnes Petits (EI/CI) o Grans (CM/CS)

Aquesta dada em semblava interessant d'obtenir perquè crec que la relació amb les famílies té característiques diferents si es tracta d'alumnes petits o més grans. En el cas dels mestres i pares d'educació infantil i cicle inicial acostumen a tenir un contacte més quotidià perquè sempre hi ha algú de la família que acompanya o recull diàriament els infants a l'escola. En canvi, els alumnes més grans, en la seva majoria, van i venen sols de casa a l'escola.

	Edat alumnes			
	E1	E2	E3	E4
EI / CI	10	7	7	7
CM / CS	6	10	6	5
Altres	2	0	0	0

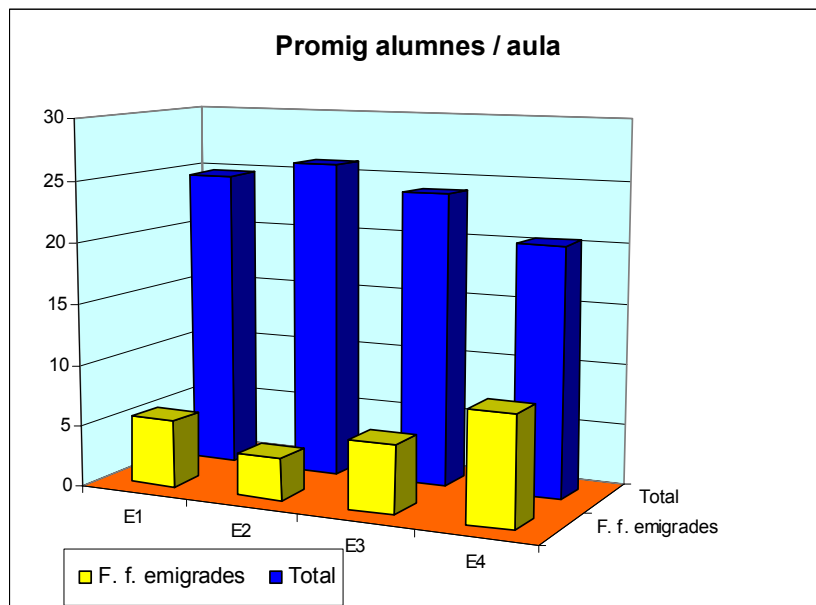

Excepte en el cas de l'E1, que els mestres dels més petits són majoria, en els altres centres la proporció de mestres que han participat en l'estudi és força equilibrada entre els mestres dels grans i dels petits.

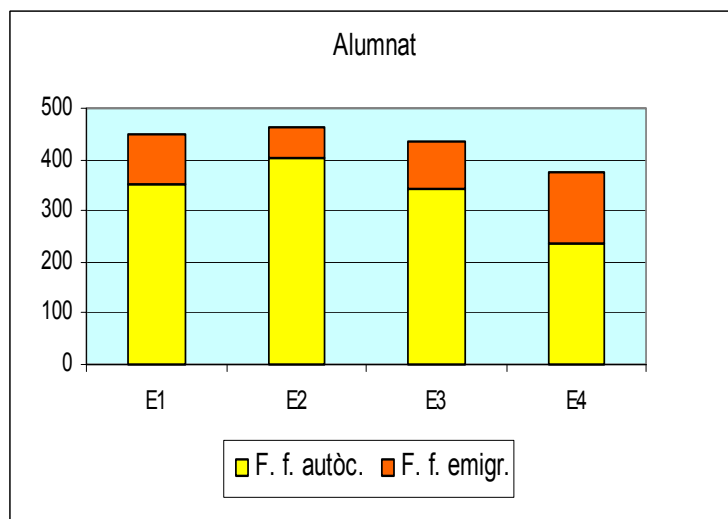
5. Nombre alumnes per aula. 6. Nombre de fills de famílies emigrades.

Les escoles 1,2 i 3 tenen alguns cursos per sobre de 25 alumnes per aula. Aquest fet s'està donant a la ciutat de Mataró degut a l'arribada de famílies emigrades amb fills en edat escolar.

Escoles	Promig alumnes / aula Total	Promig alumnes / aula fills f. emigrades
E1	24,75	5,5
E2	26,05	3,4
E3	24	5,6
E4	20,4	9

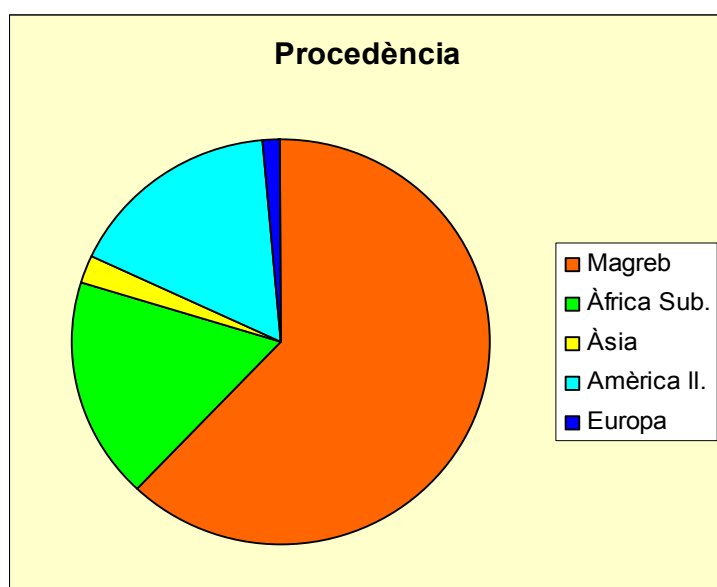
En el cas de l'escola 4 es dona el cas que al haver-hi places vacants en algunes aules, la tendència durant molts anys ha estat que s'han anat omplint amb els alumnes nouvinguts, això comporta que el promig d'alumnes fills de famílies nouvingudes sigui molt superior que a la resta d'escoles. Aquest fet darrerament s'ha intentat corregir aplicant una distribució d'aquest alumnat més equitativa entre tots els centres de la ciutat.

7. De quins països procedeixen.

Tal com es pot observar en la gràfica, la zona de procedència majoritària és el Magreb, que supera el 50% en totes les escoles. El nombre d'alumnes de l'Àfrica subsahariana i d' Amèrica llatina s'està igualant molt en els darrers anys.

Està augmentant la població procedent d' Àsia però encara hi ha poc alumnat d'aquest continent a les escoles de primària de la ciutat.

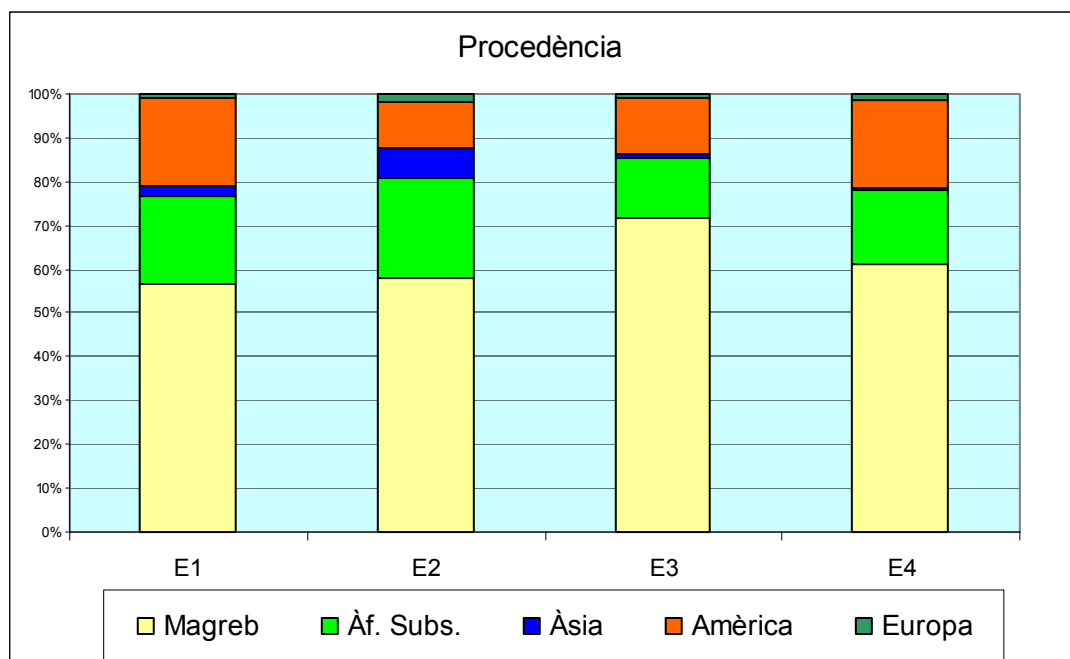

Magreb	237
Àfrica Sub.	68
Àsia	8
Amèrica Ll.	64
Europa	5

Aquesta proporció es manté a totes les escoles.

La majoria dels alumnes de l'Àfrica subsahariana han nascut a la ciutat, en canvi els d' Amèrica llatina acostumen a ser alumnes grans, que han vingut per reagrupament familiar i que s'han incorporat a l'escola al cicle mitjà o superior.

PROCEDÈNCIA				
	E1	E2	E3	E4
Magreb	54	33	64	86
Àfrica Sub.	19	13	12	24
Àsia	2	4	1	1
Amèrica Ll.	19	6	11	28
Europa	1	1	1	2

8. Quantes famílies tenen un bon nivell de comprensió en una conversa?

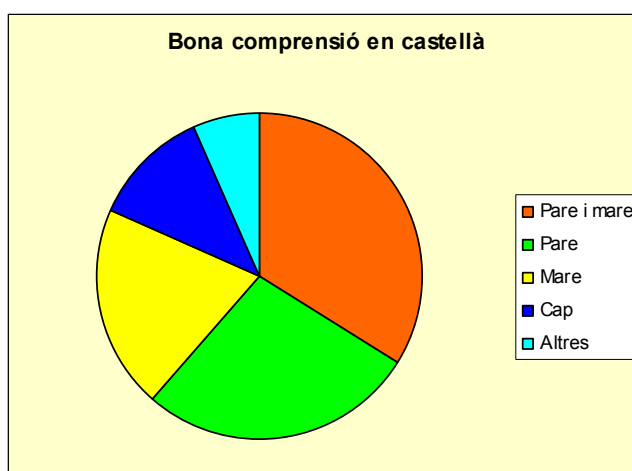
Aquesta pregunta l'he formulat per conèixer quina és la situació respecte a la comprensió de la llengua de l'escola cara a la comunicació amb les famílies, tant pel que fa a la llengua de comunicació en situacions més institucionals: reunions d'aula i entrevistes com en els comunicats escrits, la documentació que es lliura o les trobades informals.

Comprensió en castellà.

En un 34% pare i mare entenen tots dos el castellà. Un 27,5% és el pare que entén el castellà i un 20% qui entén el castellà només es la mare.

Un 11,6% no entenen el castellà ni el pare ni la mare. (38 famílies)

Un 6,7% tenen com a vincle de relació amb l'escola a amics, cosins o germans escolaritzats al centre.

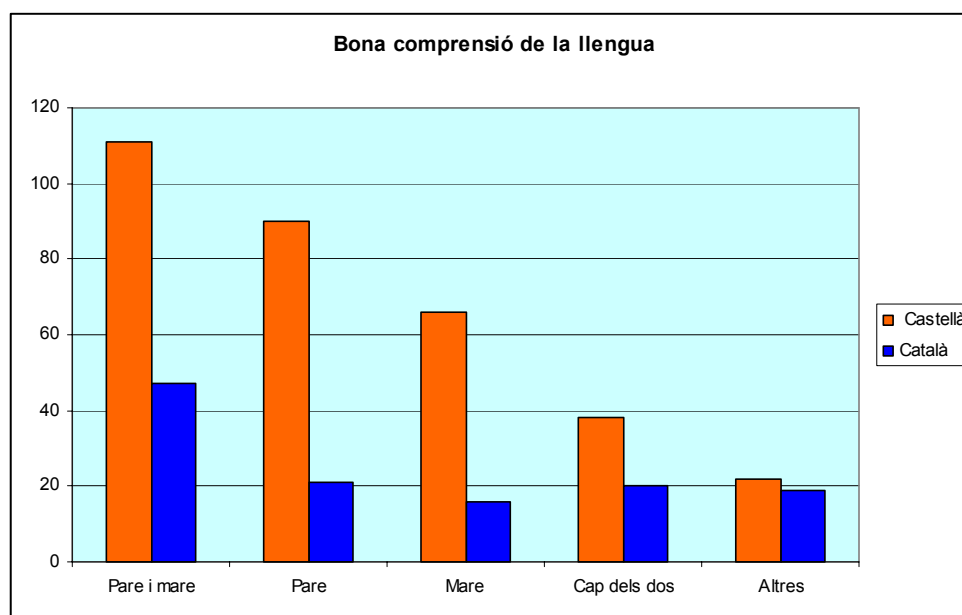

Bona comprensió	Castellà	Català
Pare i mare	111	47
Pare	90	21
Mare	66	16
Cap dels dos	38	20
Altres	22	19

Respecte a la comprensió el català, els percentatges es redueixen considerablement. El que és preocupant són les famílies en que ni el pare ni la mare entenen el català ni el castellà. Si a les 20 famílies que ni el pare ni la mare entenen el català afegim les 38 que cap dels dos entenen el castellà, vol dir que hi ha unes 58 famílies entre totes les escoles per les que haurem de buscar solucions alternatives cada vegada que s'hagi d'establir comunicació.

Com es veurà més tard, la majoria de les relacions es vehiculen a través de les mares i, a nivell numèric, es pot observar que és inferior als dels pares que tenen bona comprensió amb una de les dues llengües.

Caldrà que les escoles coneguin a fons la seva realitat i busquin mesures que assegurin la comprensió en els diferents moments de comunicació.

Tenint en compte que a totes les escoles la llengua vehicular és el català i, que la majoria de relacions família – escola són a través de les mares, el tema de la comprensió de la llengua es planteja com un fet que caldrà tenir present en la comunicació oral i escrita amb les famílies, preveient les accions que poden facilitar la comprensió.

Es convenient conèixer la situació lingüística de les famílies de l'escola. Facilitarà aquesta informació si es disposa d'una fitxa exhaustiva de recollida de dades inicials on hi hagi constància d'aquesta informació: llengües que es parlen, quines persones de la seva confiança els poden acompanyar i s'hauran d'avisar o si necessitaran el servei de mediació.

A la ciutat de Mataró funciona un servei de mediadors interculturals per a les escoles i altres serveis. Té molt bon funcionament i és de gran utilitat, tant per les dificultats de comprensió de la llengua i també com a promotors de l'apropament i la comprensió intercultural.

És convenient que les escoles valorin les situacions i optin, segons cada cas, per demanar el servei de mediació o per altres recursos alternatius que la pròpia família pot proposar.

Tenir clar el protocol a seguir, a nivell de centre, en les relacions amb les famílies amb dificultats de comprensió de la llengua unifica les actuacions, dóna coherència i seguretat en els casos que es van presentant.

9. Com has fet la convocatòria de la reunió d'aula?

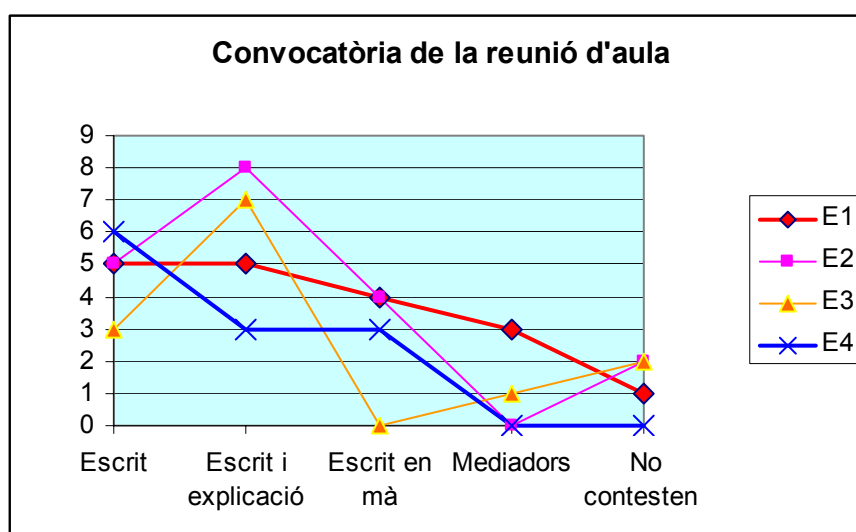
En aquesta pregunta es donaven quatre possibilitats i calia triar-ne una:

- A) Escrit com a totes les famílies
- B) Escrit i explicació a la família o a l'alumne
- C) Lliurant l'escrit en mà a la família, explicant-lo
- D) Convocant els mediadors perquè avisin a la família

Segons com es fa una convocatòria la família se sent convidada, o no, a participar activament a la reunió. Reflexionar sobre com es fa la convocatòria i com es transmet a les famílies és important per prendre consciència d'aquest fet. És el primer pas on fem saber a les famílies les expectatives que tenim de la seva assistència i on els podem fer veure la importància que té per als fills i per a ells rebre les informacions i estar en contacte amb les altres famílies de la classe.

A les quatre escoles es té present la dificultat de comprensió dels escrits i a més de lliurar la convocatòria, la majoria dels mestres fan una explicació específica o el donen en mà per animar a les famílies que vinguin a les reunions. Si els fem saber que els esperem i que la seva assistència és important és una bona manera d'animar-los a venir.

Convocatòria de la reunió d' aula				
	E1	E2	E3	E4
Escrit	5	5	3	6
Escrit i explicació	5	8	7	3
Escrit en mà	4	4	0	3
Mediadors	3	0	1	0
No contesten	1	2	2	0

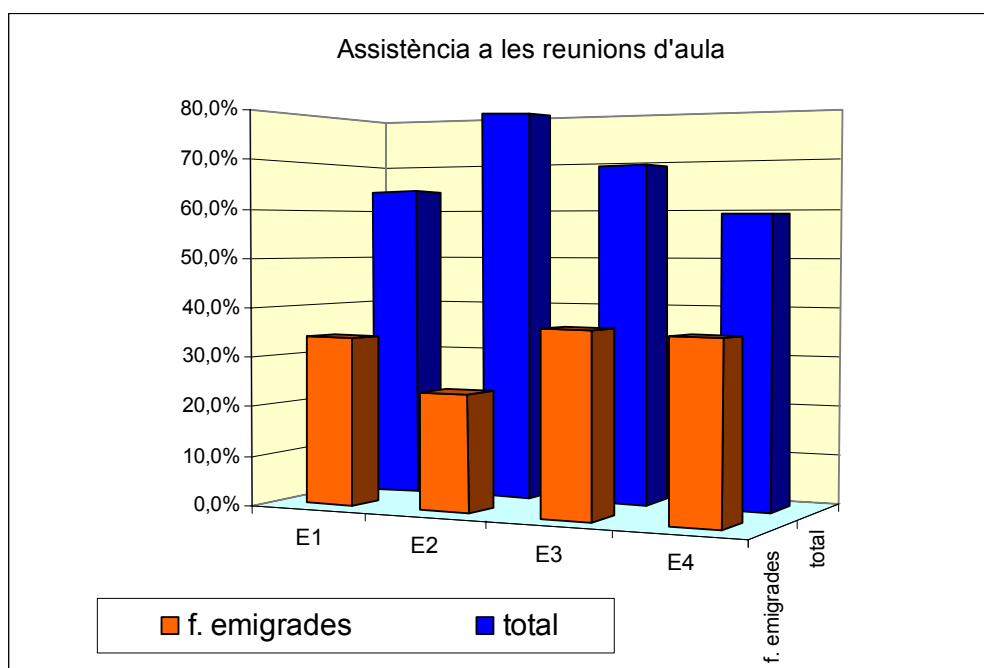
A l'escola 1 també hi ha l'hàbit de demanar el servei dels mediadors que, a més de venir a la reunió, els convoquen per telèfon per tal d'assegurar l'assistència.

10. Assistència a la reunió d'aula.

L'assistència a les reunions d'aula per part de la majoria de famílies no és la òptima, tenint en compte que en la majoria dels casos només se'n fa una cada curs i que s'ajusta l'horari per facilitar l'assistència. S'acostumen a fer entre les 7 i les 8 del vespre i en el cas de les escoles que les fan a les 6 de la tarda, normalment es preveu un servei per atendre els alumnes petits.

En la mostra de les quatre escoles es noten variacions en l'assistència: des d'un 59% de l'E4 al 80% de l'E2. Les escoles 1 i 3 estan properes a la mitjana, en un cas el 64% i en l'altre cas gairebé un 69%.

Assistència a les reunions d'aula					
	E1	E2	E3	E4	Promig
F. nouvingudes	34,0%	23,5%	36,6%	35,77%	32,5%
Total	64,0%	80,0%	68,75%	59,00%	67,9%

El % d'assistència de les famílies nouvingudes, està calculat sobre el propi percentatge, no referit a totes les famílies de la classe.

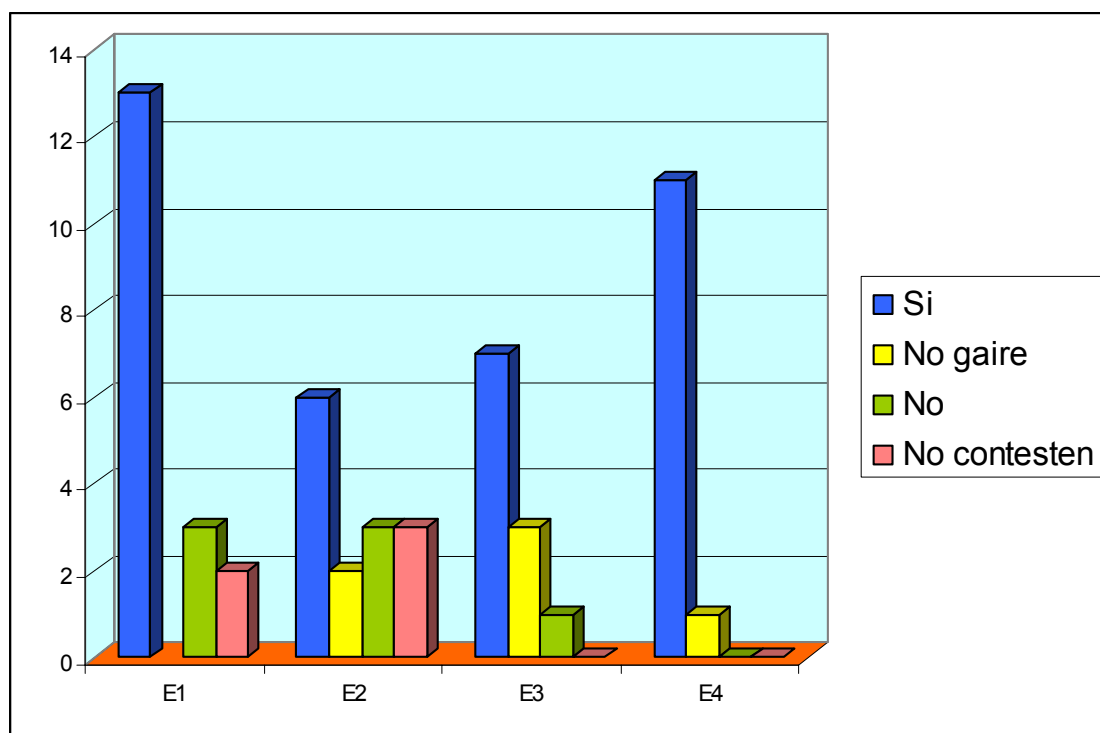
El que es pot observar és que l'assistència és molt baixa, el promig és del 32'5% que no arriba ni a la meitat del promig total de famílies.

Si comparem per escoles, a l'escola que hi ha més distància entre els nivells de participació totals i els de les famílies emigrades és a l'E2.

Aquests resultats fan concloure en que potser la fórmula actual de les reunions de pares s'hauria de repensar des dels claustres.

11. Creus que han captat les informacions bàsiques que s'han transmès a la reunió? Per què?

COMPENSIÓ DE LA REUNIÓ					
	E1	E2	E3	E4	Total
Si	13	6	7	11	37
No gaire	0	2	3	1	6
No	3	3	1	0	7
No contesten	2	3	0	0	5

La majoria dels mestres, 37, opinen que els pares han captat les informacions bàsiques de la reunió. Els arguments que sostenen l'afirmació són:

- . L'endemà es pregunta als alumnes.
- . Porten temps al país.
- . Bon nivell de comprensió.
- . Entrevista posterior.
- . Demanen traducció del que no han entès.
- . En acabar la reunió se'ls explica individualment.
- . Mediadors.
- . Tenen interès i pregunten.
- . Molt atentes.
- . Ho solen expressar.
- . Es reforça els missatges bàsics en una reunió posterior.
- . Compleixen les demandes
- . Es fa la reunió paral·lela.
- . S'ha explicat bé.
- . Els fills grans, acompanyants i els mediadors han ajudat a la comprensió.

N'hi ha 6 que pensen que no gaire i els seus arguments són:

- . Després de la reunió els vam comentar el més significatiu en castellà.
- . Veuen l'ambient general de la reunió.
- . Dificultats amb la comprensió
- . Després de la reunió els vam comentar el més significatiu en castellà.
- . Veuen l'ambient general de la reunió.
- . Dificultats amb la llengua catalana i castellana

N'hi ha 7 que diuen obertament que no, per:

- . No ha vingut el mediador.
- . No entenen el català.
- . No han vingut.
- . L'alumne havia de traduir i no va ser així.
- . Va assistir la mare i al cap d'uns dies va venir el pare per preguntar el que no havia entès.
- . Les explicacions en profunditat es perden.
- . Ha estat més un discurs que una reunió

Després d'escoltar als pares i les mares i de contrastar els resultats del que han contestat ells en els qüestionaris, subscriu aquesta darrera opinió, i els dos darrers arguments reflecteixen el sentir que han manifestat els pares i les mares entrevistats. Entenen algun missatge o alguna demanda en concret però difícilment capten el sentit i la majoria de les informacions que s'han transmès.

S'hauria de preveure mecanismes específics per les famílies nouvingudes: traducció, fer petits grups, demanar acompanyament d'altres famílies o suports visuals per il·lustrar les informacions que donem.

12. Assistència a les entrevistes.

Tot i que l'assistència a les entrevistes és molt alta, encara trobem un 9% de famílies nouvingudes que no venen a parlar amb els tutors /es dels seus fills. En algun cas s'aconsegueix que vinguin després de dos o tres intents.

Tal com es pot observar en el gràfic, són les mares les que majoritàriament venen a parlar amb les mestres, en un 65%, hi ha un 11% de casos en que ve el pare i un 12% que venen pare i mare. En la opció "altres" que es dona en un 3%, són els casos en que venen germans grans, parents o la mare acompanyada d'algun familiar.

El nombre d'entrevistes fetes amb mediador és molt reduït. (Només consta en un 2%)

13. Grau de satisfacció teva respecte al desenvolupament de les entrevistes.

He volgut detectar el grau de satisfacció que tenien els mestres del desenvolupament de les entrevistes. He diferenciat quatre aspectes: puntualitat, comunicació, actitud de col·laboració i presa d'acords.

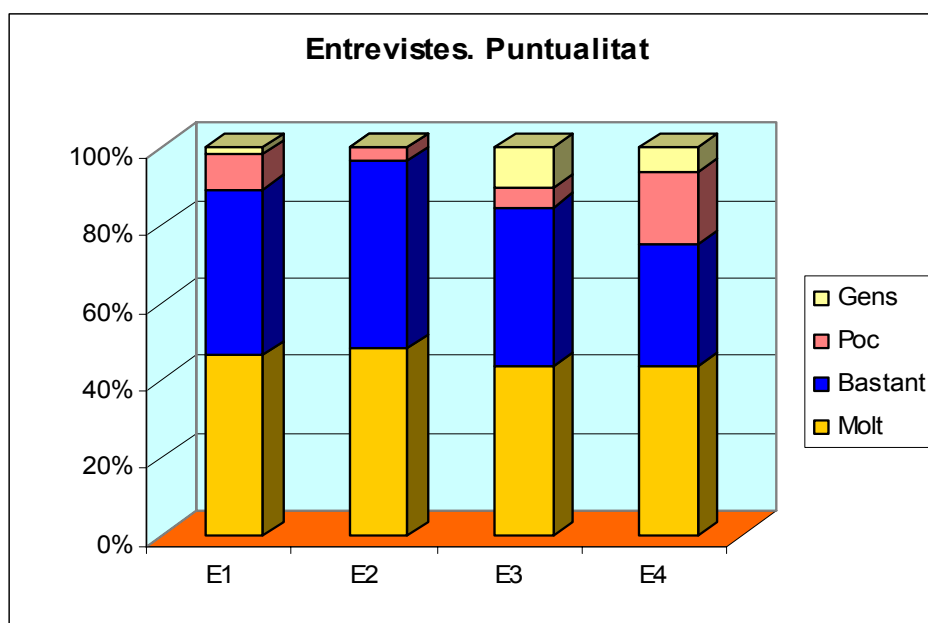
Hi havia diferents columnes per valorar les diferents entrevistes realitzades.

Es plantegen 4 graus de satisfacció: Molt, Bastant, Poc, Gens.

Puntualitat. He volgut fer constar aquest aspecte perquè de vegades és un dels temes de conflicte envers algunes famílies i, si no es respecta, pot suposar un entrebanc pel bon desenvolupament de la reunió posterior.

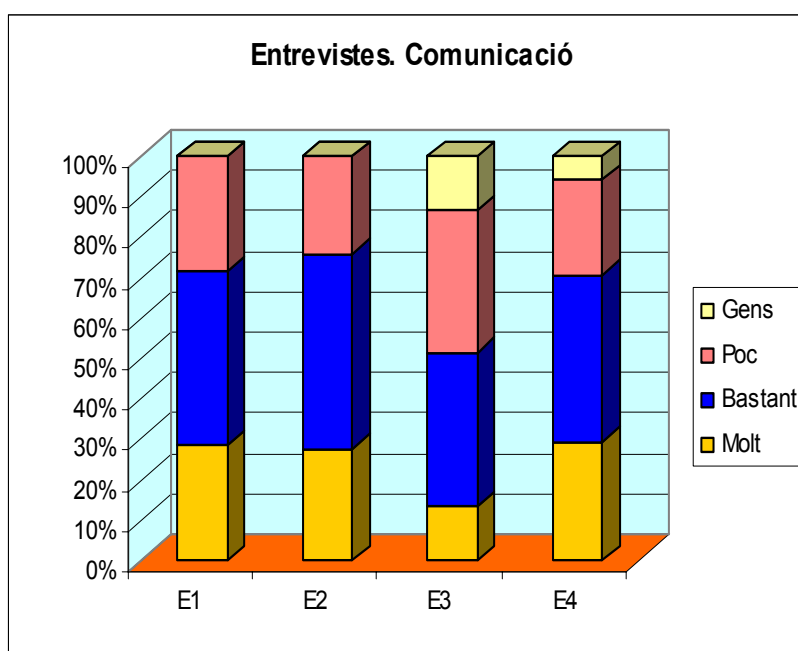
A les quatre escoles hi ha bastant i molta satisfacció respecte al tema de la puntualitat. Hi ha coincidència en les valoracions sobre aquest tema que són força positives.

Puntualitat				
	E1	E2	E3	E4
Molt	46%	48%	44%	44%
Bastant	43%	48%	41%	31%
Poc	9%	4%	5%	19%
Gens	2%	0	10%	6%

Comunicació. La percepció que tenen els mestres de com es produeix la comunicació a les entrevistes és important per poder-lo contrastar amb la de les famílies. La comunicació va més enllà de la comprensió estricta de les paraules, implica sintonia, i un cert grau d'empatia. I és un aspecte bàsic perquè es puguin produir els aspectes que es valoren a continuació, la col·laboració i la presa d'acords.

Comunicació				
	E1	E2	E3	E4
Molt	28'5%	28%	13%	30%
Bastant	43%	48%	36%	41%
Poc	28'5%	24%	33%	24%
Gens	0	0	13%	5%

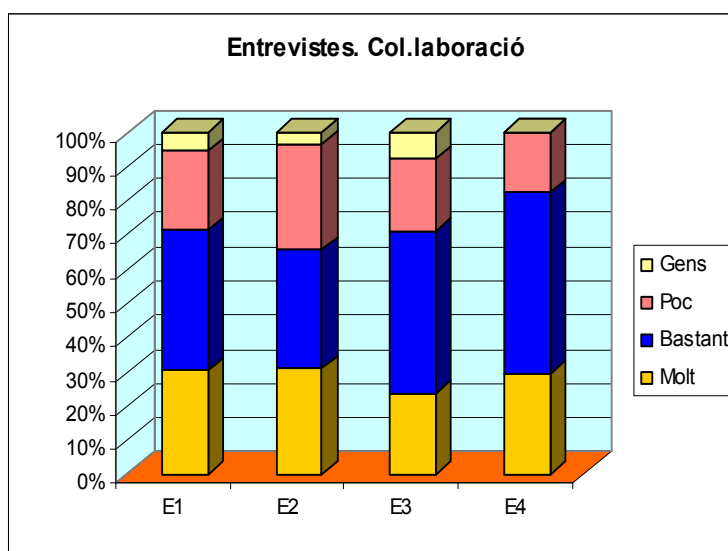
Respecte a la comunicació el grau de satisfacció ja no és tant alt com en la puntualitat, a les escoles 1,2 i 4 les opinions de molta comunicació estan entre un 28 i un 30%. A l'escola 3 només un 13% de mestres es mostren molt satisfets.

Les opinions majoritàries a totes les escoles es situen en "bastant satisfets". Crec important destacar que entre un 24 i un 33% manifesten que estan poc satisfets del nivell de comunicació.

En les Escoles 3 i 4 apareix un 13 i un 5% respectivament de mestres que manifesten que no estan gens satisfets amb la comunicació de les entrevistes.

Col·laboració. La col·laboració entre família i escola és un dels objectius propis de les entrevistes i és un element clau per assolir millors resultats educatius dels infants i contribuir a la millor integració escolar.

Col·laboració				
	E1	E2	E3	E4
Molt	30%	31%	23%	28%
Bastant	41%	34%	46%	53%
Poc	23%	31%	20%	18%
Gens	5%	4%	9%	0

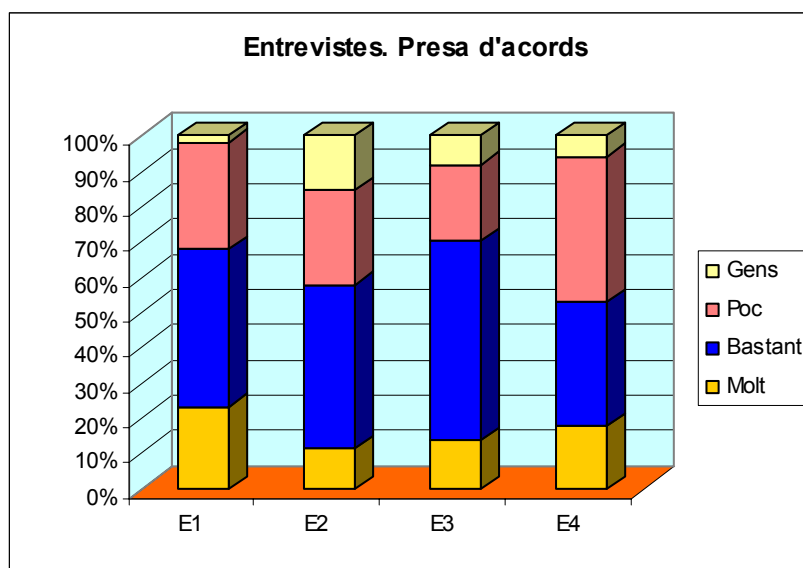

La majoria dels mestres manifesten molta o bastant satisfacció en el desenvolupament de les entrevistes i la col·laboració que s'hi estableix. No podem desestimar les sensacions de poca col·laboració, des d'un 18% fins un 31% i del 4% al 9% d'opinions ens que aquesta col·laboració ha estat nul·la.

Preses d'acords. La presa d'acords és la clau per poder treballar conjuntament amb les famílies, i posar en funcionament el que s'ha parlat a l'entrevista. Els acords serveixen tant per reforçar els aspectes que funcionen com per modificar aquells aspectes en

que hi ha dificultats. Implica un treball conjunt i sobre tot, un període d'aplicació amb una revisió posterior per veure els resultats.

Preses d'acords				
	E1	E2	E3	E4
Molt	23%	10%	14%	17%
Bastant	45%	41%	55%	35%
Poc	30%	24%	21%	42%
Gens	2%	14%	9%	5%

Analitzant els resultats de les quatre escoles, veiem que el ventall d'opinions està molt repartit, hi ha un ventall ampli d'opinions en les respostes, possiblement per la complexitat que aquest tema comporta.

Des del 10% fins al 23% dels mestres manifesten que n'estan molt satisfets.

La majoria estan bastant satisfets, des d'un 35% al 55%.

Mestres que diuen estar poc satisfets de la presa d'acords n'hi ha des d'un 21 fins a un 42%.

Amb moltes dificultats per arribar als acords trobem un ventall més dispers, des d'un 2 fins al 14%.

14. De les entrevistes, anota aspectes per: afegir, modificar o eliminar.

Aquesta qüestió està plantejada de manera oberta amb la intenció de que els mestres puguin expressar, amb paraules pròpies, els canvis que introduirien en la pràctica de les entrevistes. Aquí es recullen totes juntes les aportacions que han fet els mestres de les quatre escoles:

Aspectes per afegir

- Fer-les en castellà.
- Demanar mediador, si cal.
- Més col·laboració per part de la família.
- Més coneixement de la seva cultura.
- Trobades programades, curtes i amb acords clars i puntuals.
- A parvulari s'ha afegit aspectes d'hàbits d'higiene i de vestir (sovint venen massa abrigats)
- Les famílies no demanen entrevista als mestres (manca el mediador)
- Tenir en compte la situació laboral de la família.

Aspectes per modificar

- Potser fer-ne més sovint, en algun cas.
- Aspectes en que només tenim en compte les nostres costums.
- Que el tutor/a que l'haurà de tenir sigui a l'entrevista.
- Crear una relació més pròxima.
- Fer preguntes tancades per provocar respostes dels pares.
- Poder saber més aspectes de la seva cultura per poder incidir millor a l'hora de fer les activitats: sortides, piscina, colònies....
- El nostre discurs: menys tècnic i més proper
- Donar confiança.
- Més intent de trobada personal.

Aspectes a eliminar

- De vegades ens adrecem a ells en castellà. Hauria de ser en català si ells no diuen que no l'entenen.

Veient les aportacions que fan els mestres es pot extreure que hi ha tres grans blocs de propostes; més demanda de coneixement de la cultura o els costums de les famílies nouvingudes, l'altre tema és la preocupació al voltant de la llengua i la comunicació i el tercer bloc fa referència a la millora en la relació, ja sigui fent un discurs menys tècnic, amb trobades més curtes i freqüents, o buscant mecanismes per donar confiança.

15. Quan lliures una carta o una nota per les famílies, com t'assegures de la comprensió del missatge.

Aquesta és una pregunta que l'he plantejat oberta amb la intencionalitat que els mestres explicitin el que fan cada vegada que tenen una carta o una notificació per a les famílies nouvingudes.

La majoria de les mestres i els mestres es mostren molt sensibles al respecte. Les estratègies per complementar o assegurar la comprensió que utilitzen són:

- Explicar-la
- Explicar-la a l'alumne
- Ells venen a preguntar
- Lliurar en castellà, si cal.
- Adaptant el missatge.
- Demanant que la signin.
- Altres pares, alumnes o germans.
- Oralment en castellà.
- Comentari individual si ho crec convenient.
- Amb mímica.

Alguns mestres manifesten una certa impotència davant del fet.

- No m'entenc encara amb la nena.
- De vegades no arriba la carta.

Els dibuixos a fotografies poden ajudar molt perquè situen el context de la informació. Val la pena que les escoles disposin d'un banc d'imatges lligades a les informacions més freqüents (sortides, excursions, colònies, festes, demandes...) per utilitzar-les en els moments adients.

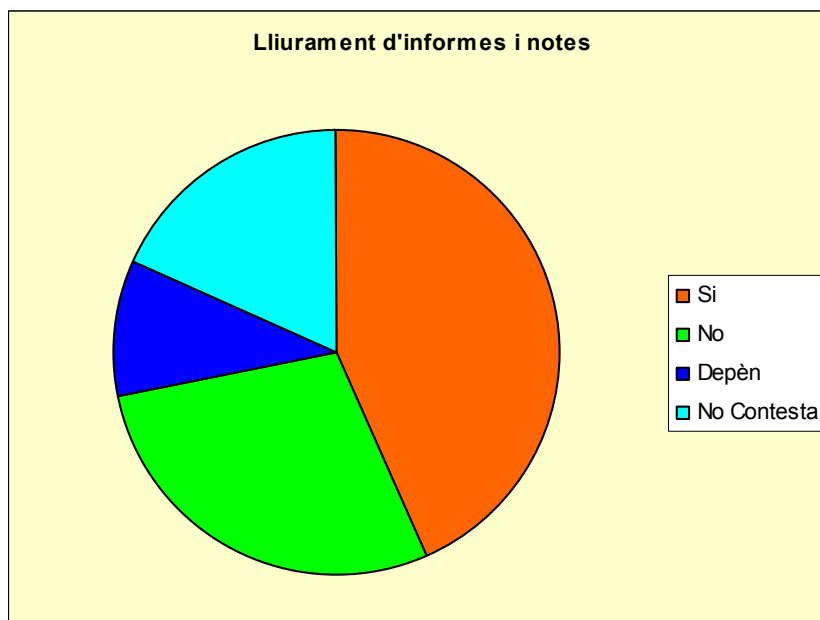
16. En el lliurament d'informes o de notes, fas alguna acció especial amb les famílies emigrades?

La majoria dels mestres tenen present que és important acompanyar el lliurament d'informes o les notes amb una entrevista.

26 del total fan alguna acció especial que pot ser entrevista, o lliurament en mà, o alguna acció que pugui facilitar la comprensió.

Hi ha 17 mestres que pensen que no cal fer cap acció especial. *“Els lliuro com a tothom”*

Lliurament d'informes o notes					
	E1	E2	E3	E4	Total
Si	10	5	8	3	26
No	4	6	1	6	17
Depèn	2	2	2	0	6
No Contesta	2	4	2	3	11

Hi ha una referència a que siguin els propis alumnes que els expliquin a la família. Estic d'acord en que els alumnes grans – o potser no tan grans - han de conèixer els resultats dels informes però l'explicació no els correspon a ells, ja que és una informació per a la família. Crec més adequat que altres adults puguin fer aquest paper d'intèrprets o traductors.

Sorgeixen algunes propostes de fer traducció al castellà. Aquest tema hauria d'estar discutit en claustre o en cicle i que hi hagi acords clars, amb un tractament unificat del tema. Tanmateix la major dificultat en la comprensió dels informes sovint és perquè són molt exhaustius, amb informacions tècniques i poc clares per a les famílies.

Cal pensar en uns informes entenedors on les informacions siguin clares i assequibles.

Les accions específiques que fan els mestres i les mestres per assegurar una bona comprensió de les notes o els informes són:

- Entrevista per explicar- ho.
- Traduir – lo.
- Si cal, una explicació en castellà.
- Afegeixo alguna explicació: adaptació dels continguts i grau d'esforç o interès de l'alumne.
- Entrevista amb germans o persones que puguin traduir.
- Explicació molt resumida dels avenços.
- Vocabulari més senzill.
- Lletra més acurada.
- Demano els alumnes que ho expliquin a casa.
- Assegurar, com a mínim, la comprensió per part de l'alumne.
- Sovint s'ha d'anar al darrera d'elles per explicar-los

17. Et trobes amb dificultats en les relacions no programades? Quines?

Amb aquesta pregunta volia recollir les percepcions dels ensenyants respecte a les relacions no previstes, les trobades quotidianes amb les famílies i el tracte diari amb les pares i les mares.

Hi ha un alt nombre de mestres que no responen: 19 en total. Suposo que són dels que tenen poques ocasions en que es produeixin relacions no programades o no previstes.

Dificultats en les relacions no programades					
	E1	E2	E3	E4	Total
Si	4	6	5	1	16
No	6	5	3	6	20
De vegades	2	1	2	0	5
No contesta	6	5	3	5	19

Dels que han respost, la majoria manifesten que no tenen dificultats: 20, però n'hi ha 16 que manifesten que sí que es donen situacions problemàtiques i 5 que en tenen amb algunes famílies concretes.

Les dificultats manifestades són:

- Llibres de biblioteca d'aula
- Quota de material
- Respecte a la mestra
- Comprensió oral amb la persona que ve cada dia a recollir els nens/es a l'escola
- Costa que vinguin a les reunions
- Hem d'avisar algú que ens entengui. (pare o altres famílies)
- Trobar el moment adequat per parlar.
- Actitud passiva envers la comunitat educativa.
- Poca valoració del contacte amb l'escola.
- No veiem els pares.
- Problemes familiars.
- Situacions laborals difícils.
- Cal suport visual o material adient.
- Quan es vol comentar algun aspecte concret: incidències de classe, demandes...
- De vegades no venen a les sortides o activitats fora de l'aula.
- Faltes d'assistència.
- Manca d'interès.
- Hem d'atendre'ls individualment.

Hi ha un bloc de dificultats que fa referència a aspectes materials, unes altres que mostren problemes lingüístics o d'horari, i altres que tenen relació amb la percepció de poc interès per part dels pares o les mares.

18. Voldries afegir algun aspecte de la teva experiència en les relacions amb aquestes famílies?

Aquesta pregunta la vaig deixar totalment oberta i com a cloenda del qüestionari amb la intencionalitat de poder recollir les idees que tenen les mestres i els mestres de la seva experiència en la relació amb les famílies nouvingudes.

En tot el ventall de respostes que s'han donat les he agrupat així: les dificultats que es detecten, els aspectes positius que han anat descobrint, les estratègies que apliquen i que estan donant bons resultats i les diferències que han constatat en funció de les característiques familiars.

Dintre de les dificultats per la situació familiar o per l'actitud de la família

- Falten a les sortides i a les colònies.
- No s'aconsegueixen canvis respecte a les normes.
- Poca valoració de l'esforç dels fills.
- Alguns no vénen gaire nets.
- Algunes nenes abans de venir a l'escola han fet la feina de casa.
- Costa que assisteixin a les entrevistes.
- Segons l'origen de la família, van a la seva.
- Costa establir un diàleg, els seus interessos de vegades són lluny de l'escola.
- Autoritat de la figura masculina: actitud prepotent o defugir la mirada amb vergonya.
- Hi ha problemes en acceptar la figura del mediador masculí.
- Dificultats de registres diferents (valors, hàbits familiars...)
- Algunes famílies demanen que l'escola resolgui problemes de relació que tenen, motivades per baralles entre els nens /es, de vegades fora del recinte escolar.
- De vegades no col·laboren.
- Gent que no valora prou l'educació de les escoles.
- Gent que "sobreviu" amb moltes dificultats.
- Les dificultats de comprensió de la llengua afecta a tota la participació i implicació de els famílies.
- Relació distant.
- Poques famílies venen a preguntar.

Hi ha un altre tipus de dificultats que te relació amb la forma d'intervenció des de l'escola:

- En un primer moment les relacions són distants, cal guanyar la seva confiança.
- Garantir que entenen la informació.
- Costa trobar pautes comunes.

- L'entrevista inicial convindria que la pogués fer el tutor o tutora, especialment en el cas dels nens i nenes grans que marxen, per conèixer la família.
- Caldria informació de com enfocar les entrevistes.
- Més fàcil integrar els nens que a les seves famílies. Caldria conèixer millor les seves costums i maneres de pensar.
- Disposar de temps i recursos per treballar amb les famílies nouvingudes (intercanvi cultural i lingüístic) per tal d'apropar-nos més socialment.
- Més facilitat per contactar amb els mediadors.

Els aspectes positius que s'han anat descobrint en la relació amb les famílies:

- Generalment eviten el tracte amb la mestra però són respectuosos i agraïts.
- Molt agraïts i demostren confiança.
- Si tot funciona bé és una experiència molt gratificant (sobre tot pels nens).
- Algunes famílies té molta bona disposició i col·laboració en els aprenentatges.
- No he tingut problemes. No són tan exigents com les altres.
- En general són famílies agraïdes i tenen en compte l'atenció personal que se'ls dóna.
- Gent molt maca.
- En la majoria dels casos les relacions són emotives i gratificants.

Les estratègies que s'apliquen i que estan donant bons resultats

- Va molt bé l'ajuda de les famílies emigrades que ja fa temps que estan a l'escola per animar a les nouvingudes a que deixin assistir els fills a les sortides.
- En ocasions dóna bon resultat fer servir a altres famílies més antics a l'escola com a mediadors en lloc del mediador intercultural.
- Sovint funciona utilitzar suports visuals concrets.
- Un grup de mestres, treballant de manera periòdica amb un grup de mares hem constatat que ha millorat molt la relació i també la seva implicació en les activitats de l'escola.

- Sobre tot amb les famílies magribines, resulta més profitós parlar amb el pare que amb la mare.
- Em comunico a través d'altres famílies.
- S'ha d'insistir perquè vinguin a una hora concreta, però si es troba el moment participen i col·laboren amablement.

Les diferències que es constaten entre les famílies.

- Et trobes de tot: Hi ha situacions molt diverses.
- Són molt diverses i s'han de valorar individualment.

Totes les aportacions són molt interessants perquè mostren la percepció dels mestres i és un bon punt de partida per iniciar una reflexió seriosa de les dificultats i buscar de resoldre-les. També caldrà contrastar-la amb les estratègies que estan donant bons resultats, que s'haurien de compartir a dins del centre i establint una coordinació entre diferents escoles.

Crec que les intervencions que hauríem de tenir presents són les que ens ajuden a constatar que cada família té la seva dinàmica i que no es poden valorar globalment. M'agrada acabar aquest apartat destacant aquesta idea que comparteixo plenament:

“Les famílies són molt diverses entre si i s'han de valorar individualment “

EL GRUP DE DISCUSSIÓ AMB MESTRES

Objectius del grup de discussió:

- Recollir el màxim d'opinions possible per copsar les diferents veus de l'experiència com a mestres .
- Parlar de com es pot promoure la participació i el compromís de les famílies emigrades a l'escola.
- Afavorir la presa de consciència de la importància de la participació de les famílies emigrades a l'escola.

Guió dels aspectes a tractar en el grup

1. Ha afectat la presència de famílies emigrades a la teva tasca com a educador/a? Com?
2. De vegades es parla de que actualment els pares i les mares tenen massa feina o ocupacions i que no els interessa el que es fa a l'escola. Vosaltres què en penseu?
3. Vosaltres creieu que les famílies immigrades tenen prou informació per poder donar suport els seus fills i filles en el compliment de les feines escolars (deures, treballs, estudiar...)? Com es podria millorar?
4. Existeix relació entre les famílies emigrades i autòctones a les escoles? Quina? Per què?
5. Sovint es comenta que les famílies nouvingudes s'emporten tots els ajuts de les escoles o que no compleixen amb els seus deures (pagament, material, llibres...) quina és la vostra experiència?
6. Què intenteu fer, què feu o que es podria fer des de les escoles?

Composició del grup

Els participants van ser 7 mestres de diferents escoles de Mataró, 6 que treballen a l'escola Pública i 1 en una escola Concertada. Es va intentar equilibrar el grup i que hi hagués representació de diferents tipus d'escoles i de distribució geogràfica. Es va realitzar al local del Moviment Educatiu del Maresme, en una sessió de 2 hores. (De 6 a 8 del vespre)

Síntesi del debat

En la síntesi he fet el següents apartats:

Tema prioritari – La pregunta tal com es va formular.

Idea bàsica – Idea que s'extreu de la intervenció.

Descripció o Proposta – Per diferenciar si l'aportació fa referència a la descripció d'una situació o a una proposta que es llança per aplicar o per generalitzar.

Argumentació – Extret textual de les intervencions.

Després de cada tema faig un petit resum i comentari de les intervencions i les idees sorgides.

Tema Prioritari	Idea bàsica	Descrip. Proposta	Argumentació
Com ha afectat la presència de les famílies emigrades a la vostra tasca?	Canvis Ens hem d'adaptar a la nova situació.	D/P	Fins ara anàvem tranquils, podíem organitzar colònies, no miràvem mai el preu, i ara ho haurem de plantejar. L'altra cosa és els continguts. Els mestres comencen a dir: no podem estirar tant, afecta. El que estem dient cada dia és que no podem estar aturats, hem d'anar canviant. El que fèiem fa cinc anys, no ens serveix actualment, ni el contacte amb els famílies.
	El problema és de rebuig social	D	El problema que si que hi ha és el social, de rebuig de la gent gran a l'escola perquè tenim més nens emigrats que a altres escoles i això si que com a escola ens

			preocupa. Rebuig social, no tant el tema acadèmic,
	Debats interns en el centre	P	Però el que està claríssim darrerament és la necessitat per força de que ens hem d'adaptar a la diversitat. Hem passat de la fase de plorar a la d'arremangar-nos.
	Des de que tenim el pla estratègic, notem millora en l'ànim del professorat.	D	A nivell de professorat, hi havia depressió, quan es va demanar el Pla Estratègic no es veia una porta oberta i es veia que allò no hi havia manera de frenar-ho. Ara el professorat està respirant perquè veiem que les altres escoles estan vivint el mateix que nosaltres i ara hi ha una altra situació, serem una més
	Poca participació per part de les famílies	D	El problema és que no venen, no participen com els altres, no s'acaben d'integrarA l'escola ens trobem que no els marginem, es que estan al marge moltes vegades. S'integren fins on poden i on no en saben més, es van diluint. Aquesta dissolució es superficial però en el fons es marginació.
	Pocs recursos i molts esforços.	D	L'administració posa recursos al final, però quan tens pocs alumnes no et posa recursos. Això vol dir molts esforços i molta energia. A més la cosa es complica quan es tracta de secundaria, els nanos són adolescents, amb nanos que arriben que no tenen ni idea del idioma, que per comunicar-se es molt difícil , arriben amb uns prejudicis ells, uns prejudicis que tenim els d'aquí i es molt complex tot plegat. Això implica moltes hores de mediar, ens ha enriquit molt i ens ha fet adonar a tots plegats que hem de canviar. A tot el professorat ens ha ajudat a reflexionar.

	En tenim pocs	D	Han entrat poc a poc i fa que no hi hagi massa conflicte i a nivell de mestres no ha afectat tant. Al principi passava que els pares no venien quan els convocaves, que no sabies ben bé que fer amb aquest nano que t'havia arribat, no tenies prou material i costava preparar tot el material.
	El problema greu són els alumnes d'incorporació tardana	D	Jo recordo un problema fonamental, quan va venir a 8è una nena àrab que era analfabeta. Això a mi em va afectar molt perquè no sabia per on entomar-lo ni que fer: ni la llengua, ni sabia res de res i a més va arribar al febrer. Això va ser una cosa dura.
	Al principi en teníem pocs	D	Eren famílies súper cuidades, súper ateses, súper acollides. T'hi podies dedicar moltíssim

Respecte al primer tema que s'ha tractat es poden observar dues realitats contrastades: les escoles que van començar a tenir molt d'alumnat fills de famílies nouvingudes des d'un principi de l'onada migratòria i les que en tenien en un nombre molt reduït.

En tots els casos es constata una certa desorientació i manca de recursos tant humans com materials per poder atendre bé l'alumnat, i de manera especial amb l'alumnat d'incorporació tardana.

També es detecta reacció de desconcert al principi però que ha portat a una reflexió per part dels equips de mestres i a buscar línies d'actuació per atendre millor a l'alumnat i a les seves famílies i es valora com a enriquiment.

A les escoles on hi ha pocs alumnes fills i filles de famílies emigrades se'ls pot "cuidar" molt i es poden dedicar més recursos i esforços per atendre'ls.

Tema Prioritari	Idea bàsica	Descrip. Proposta	Argumentació
Si les famílies no venen a	Molta assistència a les entrevistes	P/D	Hem de buscar estratègies per aconseguir que vinguin, que si la germana, que si la

l'escola, és per manca d'interès o perquè tenen massa feina?			mediadora... el cas es que vinguin.
	No venen gaire a les reunions	D	A nivell de participació a les reunions no venen massa, de vegades no arriba la informació, o de vegades el pare treballa i no pot o ve el germà gran.
	Dificultats per la llengua i la cultura	D	Les mares magrebines acompanyen el pare i esperen que sigui ell qui parli amb tu. A la meva escola venen més els pares que les mares a les entrevistes. Potser ells porten més temps aquí.
	Desconeixement de la llengua, del sist. Educatiu i prioritats.	D/P	Hi ha unes necessitats primeres per cobrir, com és obtenir un salari per pagar les despeses familiars i si el convoques a una reunió, dificultat. On podem treballar molt és amb les mares perquè estan més lliures, però costen molt, es un món més tancat i aquí podem entrar per ex-alumnes o per algú de la seva cultura.
	El concepte d'educació és diferent	P	Jo penso que hem d'ajustar objectius amb els pares, perquè de vegades donem importància a uns detalls que ells els veuen molt diferents.
	L'educació està en mans de les mares	D	Els pares venen a matricular-los. Poques son les famílies que demanen entrevistes. Sovint si demanem l'entrevista a través del mediador, venen pares. Venen mares si fa més anys que estan aquí i si estan independitzades, més autònomes, que treballen.
	Algunes famílies nouvingudes participen força	P	A l'escola tenim famílies vingudes de fora amb un nivell cultural i econòmic important. Aquestes famílies participen com les altres. Les que ens preocupen són algunes famílies concretes.
Crec que es tracta del canal.	D	Amb els subsaharians tenim un contacte bastant habitual. Amb els d'aquí de vegades tenim problemes també. Els	

			magribins, a part del desconeixement de la llengua, es com cultural. Els has d'obrir molt més les portes del que obres a una altra persona, perquè vegin clar el que fem . Estan tancats en el seu propi ambient i els has de dir més les coses, ho han de veure molt més clar.
	Els mediadors són una ajuda	D	El sistema de mediadors va molt bé perquè els convoquen, ells es posen en contacte amb la família i funciona.

En general es constata que hi ha poca participació en les reunions d'aula, hi ha assistència generalitzada a les entrevistes però les famílies no acostumen a tenir la iniciativa de convocar-les, vénen si se'ls cita des de l'escola.

Els pares són els que acostumen a fer tots els tràmits de matriculació però l'educació està en mans de les mares. Hi ha més dificultats en el desconeixement de la llengua per part de les mares que per part dels pares, potser ells porten més temps aquí .

Els mediadors interculturals són un bon recurs que funciona. El que hem d'intentar es que vinguin a l'escola

Tenint en compte que el concepte d'educació és diferent, caldrà ajustar els objectius i des de les escola establir canals per millorar la comunicació, explicar molt bé els objectius, el que pretenem.

No es pot generalitzar a totes les famílies nouvingudes n'hi ha que tenen un bon nivell cultural, que tenen feina i que participen com les altres.

Tema Prioritari	Idea bàsica	Descrip. Proposta	Argumentació
Les famílies emigrades tenen prou informació per poder donar suport els seus fills en el	No. Les famílies d'aquí tampoc.	D	Jo crec que no tenen la informació, si s'ha de recordar any rere any, vol dir que no la tenen. Jo no noto diferencia entre els d'aquí i els de fora.
	És un problema de	D/P	Nosaltres quan expliquem una sèrie de normes i de funcionaments ho comprenem perquè forma part del nostre bagatge. Els

compliment de les feines escolars ?	registre		d'aquí entenen el que estàs dient però els de fora no ho poden entendre igual. No podem explicar-ho de la mateixa manera.
	Oferir espais per l'estudi fora de l'horari	P	Nosaltres els donem la possibilitat de quedar-se a la biblioteca o a l'aula d'informàtica, obertes.
	L'escola no ho pot fer tot sola, altres entitats municipals han de col·laborar	D	Serveis socials hauria d'estar fent alguna cosa més. La informació de com és el sistema educatiu, de com funciona, de quines són les costums d'aquí, que els nens vinguin puntuals ... totes aquestes coses les anem fent escola per escola però hi ha coses que abarquen a tots, que és la norma educativa .
	El problema no és d'informació	D	Quan les informacions estan molt clares, arriben, s'entenen i es fan.

La impressió general és de que les famílies no tenen prou informació per donar suport els seus fills en el compliment de les tasques escolars. Quan parlem d'aquesta qüestió ens referim al paper dels pares o germans en les pautes que es poden donar a casa per ajudar a l'adquisició dels hàbits d'estudi . Sembla molt generalitzat en la majoria de les famílies, no únicament en les nouvingudes.

S'apunten com alternatives: oferir espais a l'escola per als alumnes, fora d'horari, que permetin fer els deures, estudiar o fer ús dels ordinadors.

També es proposa que altres serveis municipals actuïn des de altres àmbits.

Tema Prioritari	Idea bàsica	Descrip. Proposta	Argumentació
Quina relació existeix entre les famílies emigrades i autòctones a les escoles?	Les famílies amb més nivell cultural accepten a les famílies emigrades	D	Hi ha un tipus de família culturalment "alteta" , sensibilitzada, que té una predisposició ideològica i que s'hi acosta, parlen a la porta, però és minoritari. Una gran majoria que es respecten però no es relacionen. Hi ha unes quantes famílies , poques, que

			no tenen problemes perquè els seus fills es relacionin amb els altres però són passives, no fan res per intentar l'apropament
	Hi ha una majoria de famílies que discriminen a les de fora.	D	Hi ha una gran majoria que hi ha famílies que discriminen, pel racisme cultural o pel que sigui. No volen que els seus fills estiguin amb ells.
	Hi ha famílies que no es relacionen amb les de fora perquè no saben com fer-ho	D	Hem de buscar la manera de trobar canals i maneres de relacionar-se amb aquestes famílies i que potser no saben com fer-ho : convidar a les festes d'aniversari, anar junts a la festa de l'escola.... si hi ha fórmules aquesta xarxa s'obrirà perquè les famílies es coneixin i es trobin.
	No cal que siguin amics	P	Les famílies no tenen perquè ser amics. L'acostament ha de ser una mica natural, si no, no funciona.
	La relació pot donar-se en les activitats extraescolars, esports, música, teatre...	D	Moltes vegades aquests nanos no les fan les activitats, això vol dir que els lligams que es poden donar de manera més informal o més espontània es podria donar, no es donen. Aquestes petites coses poden fer que quedin excloses.
	Socialment hi ha rebutjament	D	Jo faig servir el servei d'autobús i el que se sent, el tema de si se'ls dona tot, les ajudes... és vox populi contínuament.

Es donen actituds diverses entre les famílies autòctones: hi ha famílies (sobre tot de nivell cultural mig i alt) que busquen el contacte i l'apropament, d'altres que es mantenen a distància i alguns (pocs però que fan soroll) que tenen una actitud més bel·ligerant.

Cal que els escolars apliquem estratègies per crear espais de relació.

Tema Prioritari	Idea bàsica	Descrip. Proposta	Argumentació
S'emporten tots els ajuts de les escoles?	Iniciarem la socialització dels llibres	P	Passen a ser fons de l'escola i es pagarà una quota de manteniment. Ningú se sentirà menys que un altre, perquè tots estaran en les mateixes condicions.
	Tothom ho paga tot	D	A tothom se li dona la possibilitat de fer pagaments fraccionats. Hi ha unes 20 o 25 famílies que paguen el material fraccionat, no totes són estrangeres, els fem un pacte especial, els busquem llibres... tothom ha anat pagant de mica en mica. Colònies i sortides és una altra tema.
	Fem un petit ajut a les sortides	D	Era molt fàcil subvencionar a les famílies perquè només eren una o dues. Ens preocupa moltíssim el tema econòmic, mai ens havíem trobat que ens haguéssim de plantejar de que nens no vinguessin de colònies., venien pràcticament tots i ara estem buscant mecanismes per solucionar-ho, no els trobem.
	Va molt bé que hi hagi beques de llibres i material escolar (a les f. d'aquí també)	D	Gairebé ningú deu el material, jo crec que és gràcies a les beques. En donen moltes i les rebem a l'escola Els llibres els anem trobant. La diferencia del preu de les beques pot anar per colònies sortides.

Hi ha escoles que tenen establerts ajuts per a les famílies que ho necessiten, altres tenen molt institucionalitzat el pagament fraccionat i això ajuda que les famílies es puguin organitzar i vagin pagant totes les quotes i els llibres. Les beques de llibres són de gran ajut per cobrir aquestes despeses i part de les excursions.

S'apunta com a possibles solucions la socialització de llibres de text i diccionaris.

Tema Prioritari	Idea bàsica	Descrip. Proposta	Argumentació
Què fem o què hauríem d'anar fent des de les escoles?	Hem de treballar en xarxa amb l'entorn	P	L'ideal seria treballar amb centres cívics, amb centres per adults, hauríem d'estar molt en contacte amb altres professionals que ens podrien servir de pont.
	Coordinació entre escoles	P	Jo crec que a les escoles estem molt acostumats a treballar cadascú en el seu. Una cosa seria coordinar-nos entre escoles, ho veig molt important, a part dels recursos.
	Implicació a nivell municipal	P	L'escola no deixa de ser un bolet a dins de la societat, les hores que el nen està a l'escola són mínimes. Els nens i nenes han de ser de tots, no només de l'escola. L'Ajuntament s'ha d'implicar més, quan es fa la matrícula s'hauria d'informar a les famílies sobre el funcionament del sistema educatiu a Catalunya., que els informin.
	Comissió de cultura i convivència de pares i mestres.	D	L'objectiu era que les famílies autòctones tinguessin menys prejudicis sobre el tema de l'emigració, activitats adreçades a les famílies autòctones, això vol dir: que vingués un conferenciant... i . Per altra part, activitats per les famílies nouvingudes vinguin a l'escola i perquè participin, en l'horari escolar. Es molt complicat, és difícil, però s'ha d'anar fent.
	Contacte amb pares i mares magrebins, impulsat des de la direcció	P	Hi ha una persona, que és la que fa classes d'àrab als nens de l'escola i contacta molt amb aquests pares. He de fer que m'escoltin i que entenguin el funcionament del sistema educatiu.
	Acolliment des de l'AMPA	P	l'AMPA va començar a oferir-se o a pensar en com podem col·laborar en acollir aquestes famílies i a partir d'aquesta inquietud, vam dir

			que estaria molt bé que ens poséssim a treballar junts per fer aquest treball de que entenguin el sistema d'escolarització, que no estanquin. Estem parlant de fer un sistema de pares d'acollida, que els poguessin orientar a nivell escolar i també a nivell social.
	Sistema de voluntariat	D	Als nanos se'ls fa classes de reforç i als pares i mares d'alfabetització, però les classes de les mares moltes vegades s'ha convertit en ajudar-los en coses: omplir uns papers, s'explicaven les seves coses, els seus problemes i això va fer que es coneguessin més.
	Pares i mares -guia	P	Pel proper curs , de la mateixa manera que hem fet els joves - guia, ara farem pares – guia. Que de cada curs sortís un grupet de pares o mares que facin l'acollida de les famílies nouvingudes.
	Taller de llengua	P	A l'escola funciona un taller intercultural i venen les mares estrangeres, un cop a la setmana i està portat per mestres.

Respecte al que s'està fent a les escoles la majoria coincideixen en la necessitat de fer actuacions adreçades a aquestes famílies, les que han apuntat i les valoren com una bona eina són: l'aula d'acollida, organitzar diverses activitats des de l'AMPA i el Consell Escolar per motivar-los a participar en l'escola, tallers d'aprenentatge de la llengua, classes d'alfabetització, pares i mares guia

S'apunten altres propostes: plans més globals en els que intervinguin altres serveis i que facin plans coordinats amb les escoles (en la línia que apunten els Plans d'entorn). També es parla de més coordinació entre les escoles i de més implicació municipal.

LES FAMÍLIES

El treball amb les famílies el vaig realitzar a dues escoles en les que havia treballat i algunes d'elles em coneixien i així era més fàcil contactar amb ells i animar-los a col·laborar en l'estudi.

Primer vaig fer el cens de totes les famílies nouvingudes per saber l'origen i el curs on estaven escolaritzats els seus fills i filles per poder-los convocar. Després vaig fer una trobada amb els mediadors interculturals (de la Xina, de l'Àfrica Subsahariana, i els Magribins) per preparar les reunions amb les famílies i vam programar el calendari de les trobades.

Vaig fer una carta per convocar-les i les vaig lliurar als mestres o als alumnes en el cas dels més grans. Els mediadors interculturals van trucar a totes les famílies per recordar la convocatòria i promoure l'assistència.

També vaig lliurar una còpia als mestres recordant la convocatòria amb les dates de les reunions dels pares i mares.

Es van fer 3 reunions a cada escola (les famílies estaven convocades per grups de procedència) i 3 entrevistes amb les famílies xineses (com que només eren tres i per qüestions d'horari de la mediadora era més fàcil fer directament entrevistes individuals) En aquestes reunions en primer lloc vaig informar dels objectius del projecte, vaig demanar col·laboració (omplir una fitxa de col·laboració) i que responguessin al qüestionari.

Vam constatar diferències entre les reunions:

De les dues reunions que es van fer amb les famílies magribines (una a cada escola), en una escola es va poder realitzar en català perquè tots els assistents l'entien i alguns s'expressaven en català. A l'altra escola es va fer en dues parts: 3 mares van venir una hora abans i vam fer la reunió amb elles soles i després vam fer la que estava convocada amb la resta de les famílies. Una mare necessitava ajuda per respondre el qüestionari i les altres dues l'ajudaven. En aquesta darrera reunió dos pares van necessitar ajuda per respondre el qüestionari per escrit i vam ser les mestres que vam ajudar-los a respondre. El mediador intercultural va fer alguna

intervenció, en àrab, per assegurar la comprensió del missatge. En totes les reunions va haver-hi un ambient molt formal.

Les reunions amb les famílies subsaharianes més que reunions, en tots dos casos es van desenvolupar com si fossin varies reunions en petits grups o individuals; l'arribada ha estat molt escalonada, les mares i els pares han anat venint a diferents hores i això ha fet que anéssim presentant els objectius i el qüestionari per grupets. Excepte un pare, la resta va demanar ajuda per respondre les preguntes. Entenien el castellà però van demanar que fóssim nosaltres que contestéssim les respostes per escrit. Ho vam fer entre les mestres i la mediadora, situant-nos de dos en dos i les ajudàvem a respondre: nosaltres llegíem les preguntes i elles deien oralment la resposta i nosaltres en preníem nota al full. L'ambient ha estat molt distès i tranquil, ha permès fer bromes i comentaris al voltant de les preguntes o altres qüestions relacionades amb el tema escolar.

Am les famílies llatinoamericanes, una de les reunions va començar molt puntual. Van assistir 7 mares i un pare (que va arribar mitja hora tard per motius laborals). L'ambient creat des del primer moment va ser de molta expectació i interès. Només una mare tenia dificultats per escriure i la vam ajudar. Va ser una reunió molt agradable i tothom es va prendre la feina molt seriosament. L'altre reunió es va convertir en una entrevista perquè només va assistir una mare del col·lectiu.

Amb les famílies xineses es van fer dues entrevistes individuals. La mediadora va fer tota la traducció perquè les famílies no entenien gens el català ni el castellà.

EL QÜESTIONARI PER A LES FAMÍLIES:

Els objectius del qüestionari són:

- Detectar quina és la participació a les escoles per part de les famílies nouvingudes.
- Conèixer les vivències que tenen aquestes famílies envers l'escola, el seu funcionament i els altres pares i mares.
- Situar les dificultats que hi ha.

Aquest qüestionari consta de vàries parts diferenciades :

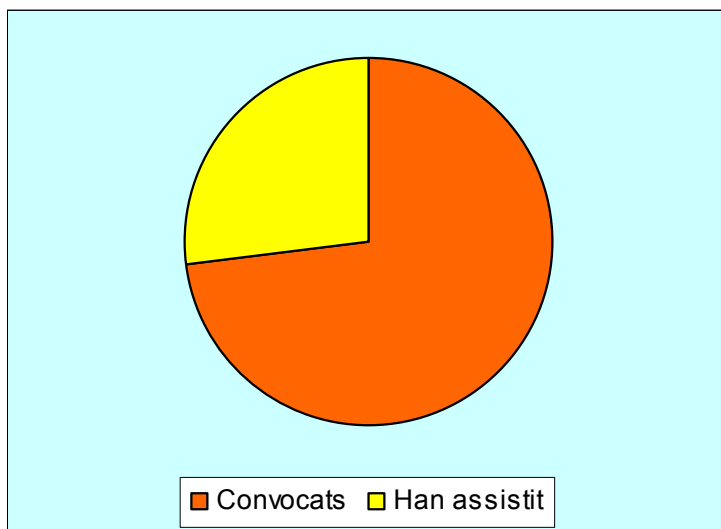
- a) La primera pregunta que té 4 sub apartats és per obtenir informació sobre el nombre de fills, edat i anys que fa que estan a l'escola.
- b) La segona pregunta fa referència al procés de matriculació, la tria d'escola i la informació que han rebut de l'escola.
- c) La tercera pregunta demana la seva valoració de l'escola.
- d) Les preguntes de la 4 a la 8 fan referència a la seva participació en diversos àmbits: reunions d'aula, entrevistes, seguiment del treball escolar, contactes diaris i activitats generals del centre. Es pregunta sobre l'assistència i se'ls demana valoració.
- e) Hi ha una darrera qüestió en la que es conclou demanant un comentari final que vulguin expressar.

És un qüestionari mixt amb preguntes que requereixen diferents tipus de resposta. En total consta de 9 preguntes, i algunes d'elles tenen més d'un apartat. 6 són per seleccionar una opció, 3 són de resposta numèrica, 3 són de valoració dins d'una taula i 5 són de resposta oberta justificada.

Com que era molt conscient de que respondre el qüestionari podria ser difícil o feixuc per la complexitat d'algunes preguntes, vaig preveure que a les reunions hi hagués una altra mestra que feia d'observadora de la sessió i de suport en l'atenció individual a les famílies que ho requerien i un mediador intercultural per fer la traducció en cas necessari, excepte en el cas de les famílies de Llatinoamèrica.

Al començar la reunió, després d'explicar el treball que s'estava realitzant i els objectius, es van distribuir els qüestionaris individualment i es va demanar que els responguessin per escrit. Amb un projector de transparències s'anava projectant cada pàgina i es comentaven les preguntes, una per una.

El nombre de famílies que van assistir a les reunions van ser 38. Eren 103 les que estaven convocades. L'assistència va ser d'un 37% del total.

Segons els països de procedència, l'assistència va ser força diversa entre si:

Les famílies magribines que van assistir van ser un 29%,

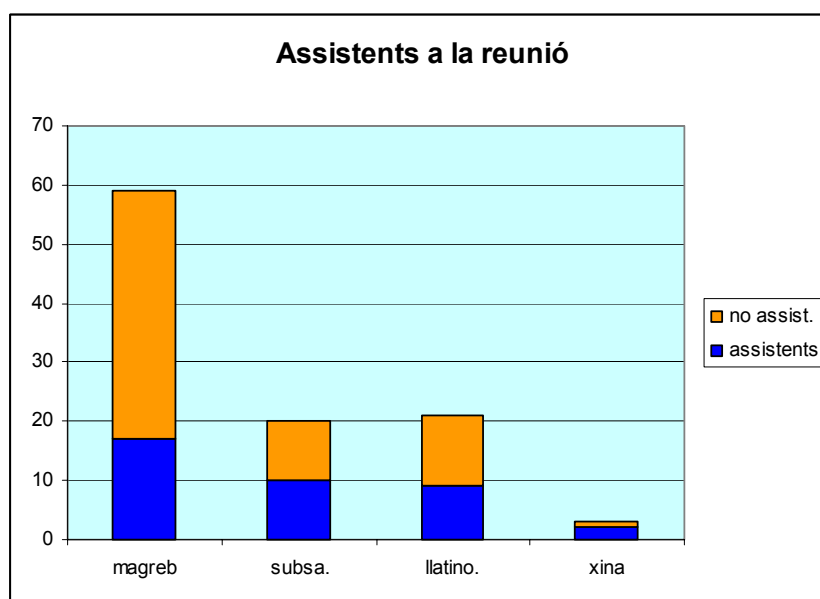
de l'Àfrica subsahariana un 50%,

de Llatinoamèria un 43%

i un 67% de les xineses. La família de la Xina que no va assistir era perquè la mare es trobava al seu país.

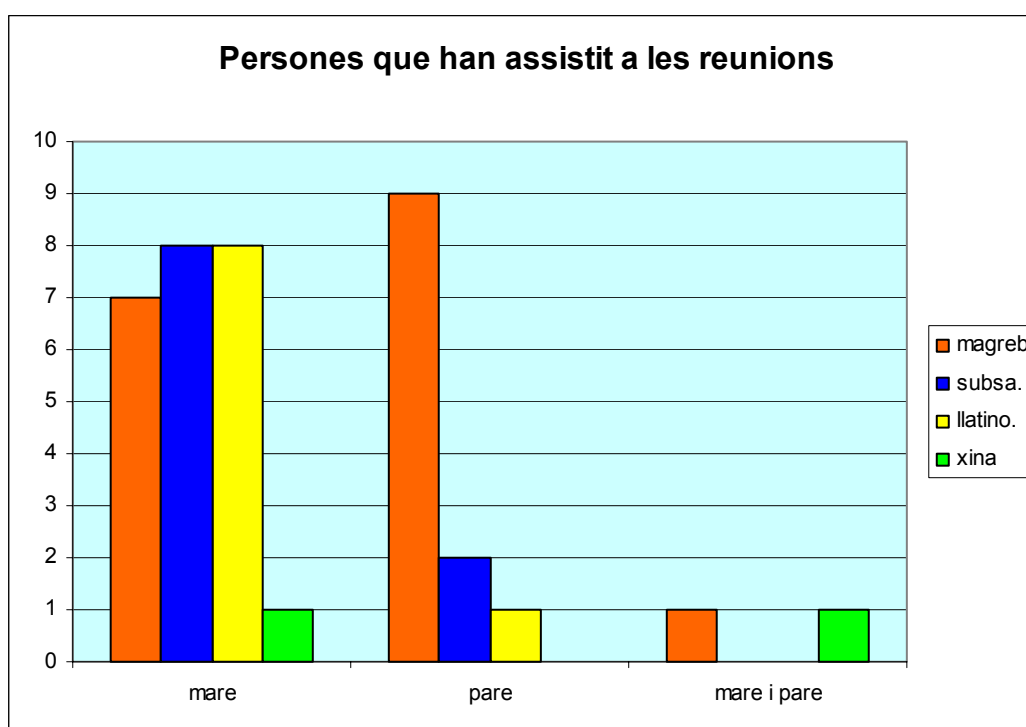
3 de les famílies convocades llatinoamericanes, que no van poder assistir van excusar la seva presència a les tutors de l'aula dels seus fills

	magreb	subsa.	llatino.	xina
assistents	17	10	9	2
no assist.	42	10	12	1
convocats	59	20	21	3

Totes les famílies assistents es van mostrar molt interessades en el tema i van manifestar, en acabar, que compartien la opinió de que era important la seva participació en el centre.

Persones que han assistit a les reunions				
	mare	pare	mare i pare	Total
Magrebins/es	7	9	1	17
Subsaharians/es	8	2	0	10
Llatinoamericans/es	8	1	0	9
Xinesos i xineses	1	0	1	2
Total	24	12	2	38

Les persones que han assistit a les reunions majoritàriament són mares, excepte en el cas de les famílies magribines que han vingut més pares. Només en dos casos han vingut la parella.

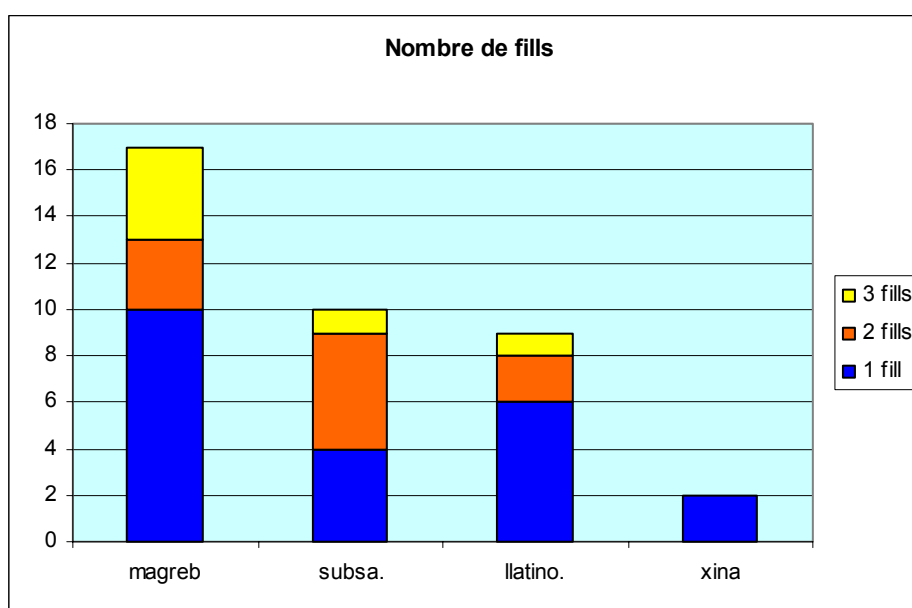
RESULTATS DEL QÜESTIONARI

1. Els fills.

Fills que estan a l' escola.

Aquesta pregunta fa referència únicament als fills que tenen escolaritzats en el centre. La majoria tenen només un fill o filla a l' escola. Hi ha un total de 10 famílies que tenen dos fills/es i 6 que en tenen 3 en aquestes edats.

Nombre fills/es	magreb	subsa.	llatino.	xina
1 fill	10	4	6	2
2 fills	3	5	2	0
3 fills	4	1	1	0

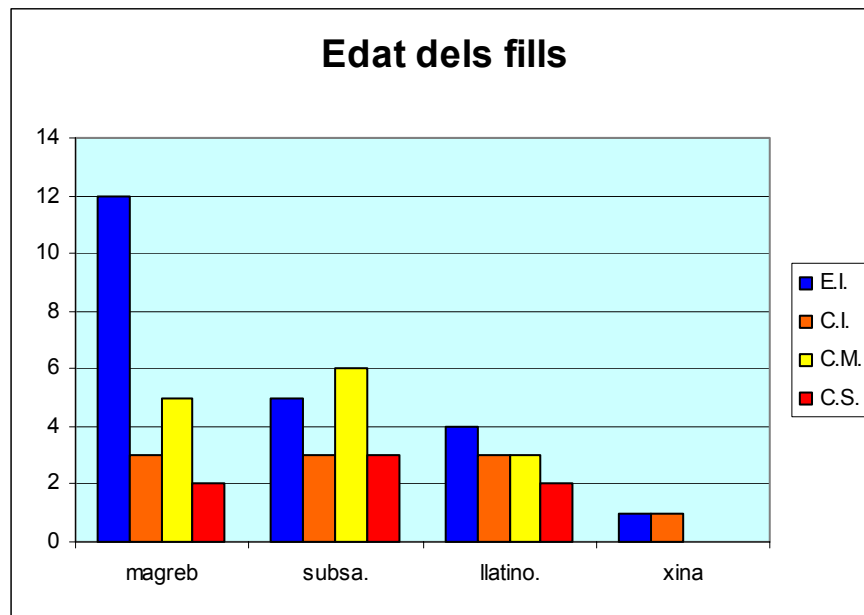

Edats dels fills i filles que estan a l'escola.

He formulat aquesta pregunta perquè hi ha alguns aspectes diferencials segons si els fills són petits o més grans, sobre tot en el tracte diari amb l'escola i també en la informació sobre els deures o l'ús de l'agenda.

La majoria dels pares i mares que han vingut tenen els fills a E. Infantil hi ha 22 nens i nenes. 10 a Cicle Inicial, 14 al Cicle Mitjà i 7 al Cicle superior.

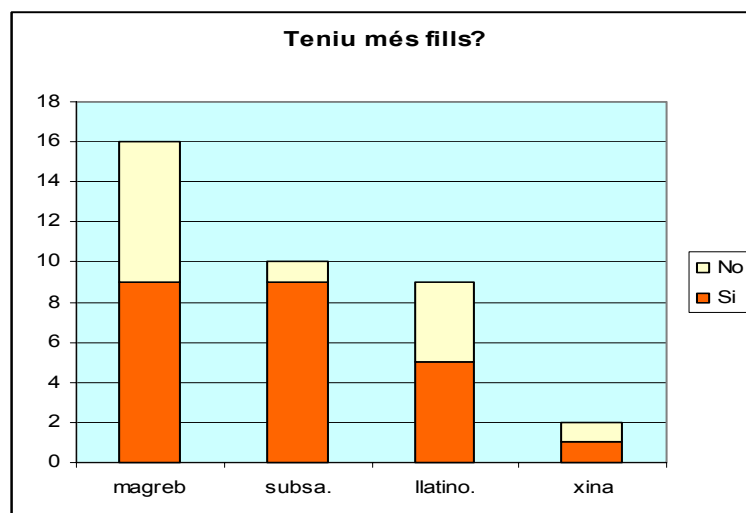
	magreb	subsa.	llatino.	xina
E.I.	12	5	4	1
C.I.	3	3	3	1
C.M.	5	6	3	0
C.S.	2	3	2	0

Fills i filles d'altres edats.

La majoria de les famílies tenen més fills en edats que no estan escolaritzats.

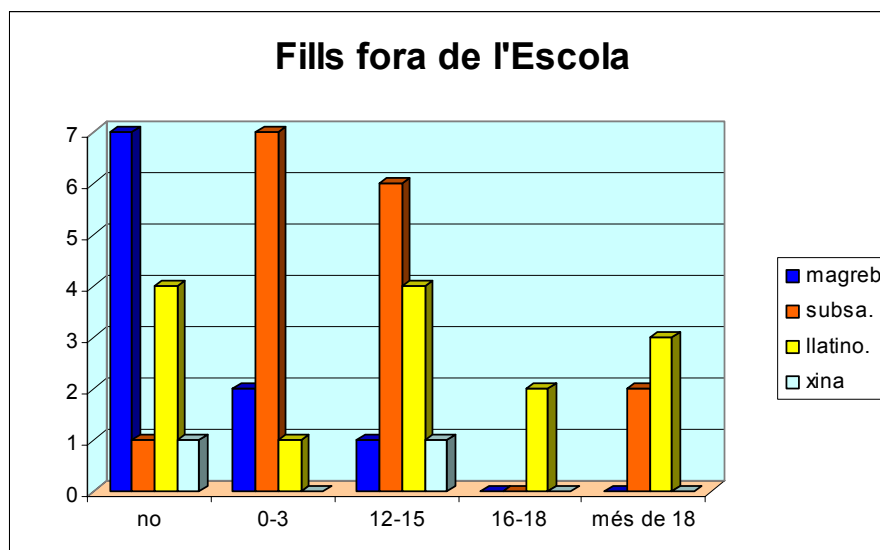
Teniu més fills/es ?				
	magreb	subsa.	llatino.	xina
Si	9	9	5	1
No	7	1	4	1

Edat i escola

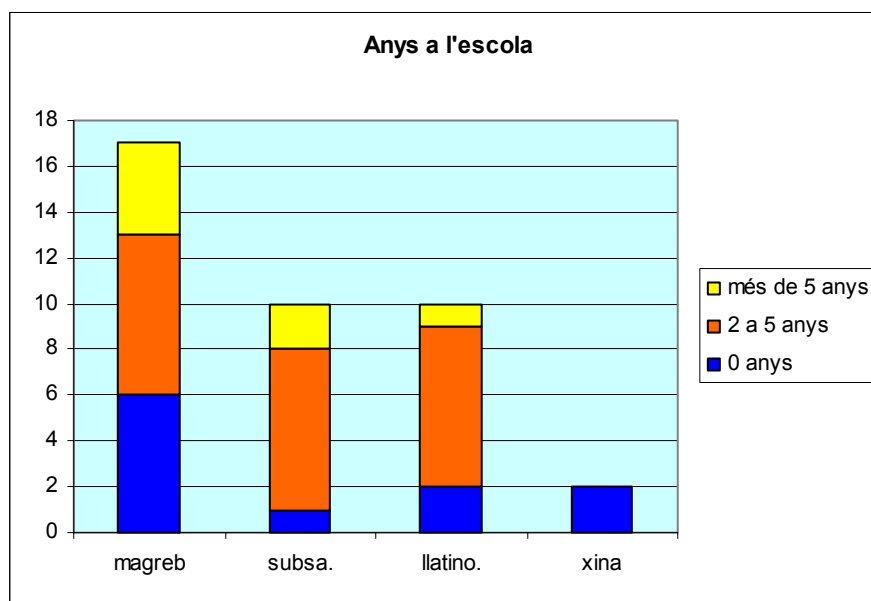
Hi ha un total de 10 famílies que tenen fills i filles menors de 3 anys. 11 que tenen més fills en edat d'escolarització obligatòria, i 7 que ja els tenen majors de 16 anys.

Edat dels fills/es que no estan a l'escola				
	magreb	subsa.	l'latino.	xina
no	7	1	4	1
0-3	2	7	1	0
12-15	1	6	4	1
16-18	0	0	2	0
més de 18	0	2	3	0

Quants anys fa que esteu en aquesta escola

Anys a l' escola				
	magreb	subsa.	l'latino.	xina
0 - 1any	6	1	2	2
2 a 5 anys	7	7	7	0
més de 5 anys	4	2	1	0

La majoria de les famílies ja fa més de dos anys que són a l'escola, n'hi ha 21 que fa entre 2 i 5 que hi són , i 7 que en porten més de 5.

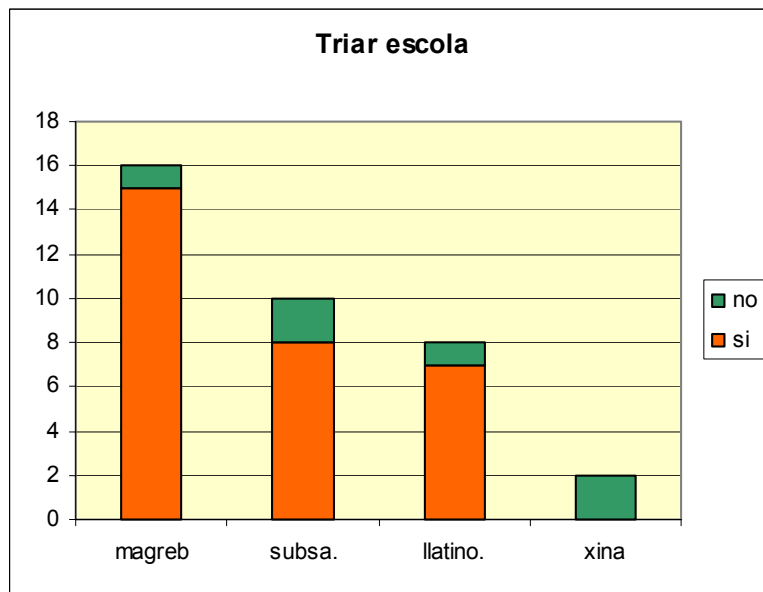
N'hi ha 11 que és el primer any que porten els fills i filles al centre..

2. Procés de matriculació.

Heu pogut triar escola?

La majoria han pogut triar. N'hi ha 6 que no; la comissió d'escolarització els ha adjudicat escola, aquestes famílies no tenien referències ni informació de cap altra centre.

Tria escola				
	magreb	subsa.	llatino.	xina
si	15	8	7	0
no	1	2	1	2

Us han informat de com funciona?

La majoria manifesten que al matricular els seus fills i filles, han rebut informació. Però n'hi ha 12, que no n'han rebut cap.

Algunes d'aquestes famílies són noves al centre o han entrat a mig curs.

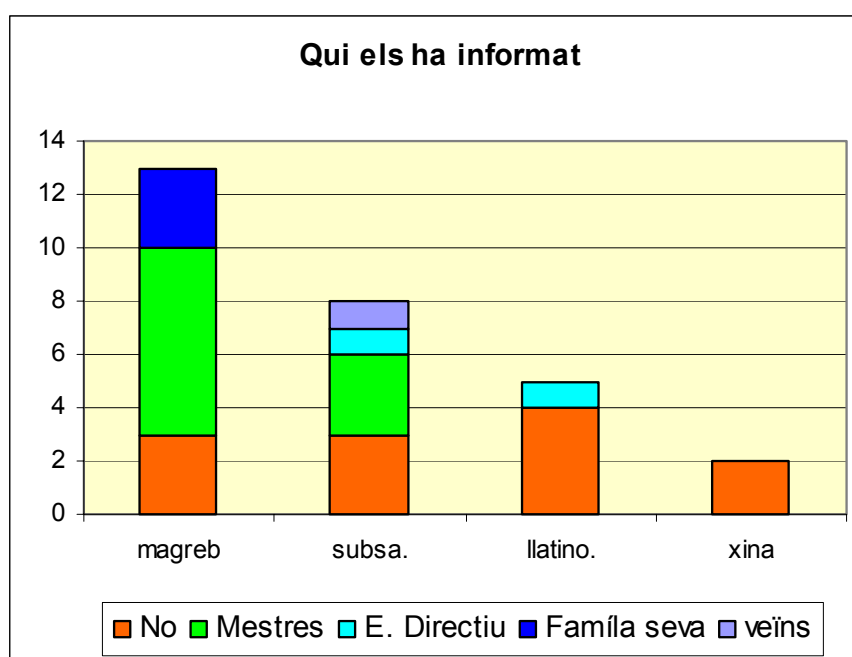
Això indica que de vegades no es preveu o no s'aplica el protocol d'acollida on s'hauria d'informar a les famílies noves a l'escola, encara que arribin a mig curs.

Si	25
No	12

Dels que han rebut informació, la majoria han estat informats pels mestres o per l'equip directiu de l'escola. (12). 3 han estat informats per la seva família i 1 pels veïns. La resta tenen informació, però no saben qui els ha informat.

Han estat informats					
	magreb	subsa.	llatino.	Xina	Total
No	3	3	4	2	12
Mestres	7	3	0	0	10
E. Directiu	0	1	1	0	2
Família seva	3	0	0	0	3
Veïns	0	1	0	0	1

L'acollida de les famílies a l'escola pot condicionar les relacions posteriors i també les expectatives envers l'escolarització dels seus fills, és important tenir cura dels primers contactes amb el centre. Totes les escoles haurien de tenir present el protocol d'acollida per les famílies noves: informacions bàsiques, visita al centre, presentació del tutor/a i de la resta de mestres que intervindran a l'aula del seu fill/a i aplicar-lo encara que es produeixi durant el curs.

3. L'escola

He formulat dues preguntes obertes amb la intenció de veure com expressaven les seves valoracions respecte a l'escola i no condicionar-les amb ítems establerts prèviament.

Què us agrada?

Les opinions en general demostren molta satisfacció respecte al treball dels mestres i el funcionament de les escoles. He agrupat les respostes coincidents utilitzant les seves expressions. El número que hi ha al costat indica el nombre de pares o mares que han manifestat les mateixes opinions.

- Els professors – monitors (14)
- Què s'ensenya i com s'ensenya (13)
- El tracte (6)
- Millora que es veu en els nens i nenes (5)
- Els fills i filles estan molt contents a l'escola (5)
- És a prop de casa (5)
- Bon ambient (3)
- Ensenyen català (2)
- Edificis i equipaments (2)
- Neteja i ordre
- Col·laboració de les famílies
- Ens ajuden a resoldre temes complicats
- L'acollida a famílies i alumnes
- Els reforços pels que acaben d'arribar
- La paciència
- M'ajuden a demanar beques
- És una bona escola
- Tot (3)

El professorat i els monitors són l'aspecte més valorat per pares i mares, n'hi ha 14 que coincideixen en valorar-ho com el que els agrada més de l'escola. N'hi ha 13 que valoren molt els mètodes i els continguts que es treballen., així com la millora que han notat en els seus fills (5), alguns respecte als hàbits i altres respecte als aprenentatges que han fet.

N'hi ha 6 que valoren el tracte que reben els alumnes , 3 el bon ambient que noten a l'escola i un d'ells manifesta la paciència que es té amb els alumnes.

2 valoren que s'ensenyi el català.

Altres valoren l'edifici i equipaments (2), la neteja i l'ordre.

Finalment alguns són conscients dels ajuts que reben, de l'acollida, els reforços pels alumnes que arriben grans i la col·laboració amb els famílies.

N'hi ha 3 que estan molt contents de tot, que diuen que tot els agrada i uns diuen que és una bona escola.

He senyalat aquesta frase que m'ha semblat molt significativa d'una mare que ho va afegir a la valoració de l'escola.

“Vull que el meu fill / la meva filla aprengui com els altres”

Quines coses no us agraden?

Respecte a les coses que no els agraden de l'escola, destacar que 15 d'ells manifesten que els agrada tot, que estan molt contents i que no hi veuen cap problema.

- El menjador i els llibres són cars (9)
- Seguretat en el pati (3)
- M'agradaria que ensenyessin àrab
- L'horari partit
- L'edifici sembla petit per a tants nens i nenes
- Alguns mestres tenen poca paciència
- Hi ha canvis sovint de mestres (malalties)
- Les colònies pels petits

- Massa excursions pels petits
- Van massa al teatre. És car.
- No tenir resposta de les demandes d'ajuts
- El comportament dels altres pares i mares cap a nosaltres
- Ens agrada tot, no hi ha cap problema (15)

Hi ha tot un bloc que fa referència al cost econòmic que els comporta; 9 diuen que el menjador i els llibres són cars. Altres manifesten que hi ha massa sortides i teatre. Un altre diu que no ha tingut resposta quan ha demanat ajuts.

Destacar que el tema de les colònies i les excursions pels petits té relació amb el preu però també amb la idea de que són nens i nenes massa petits i no ho creuen convenient.

Hi ha una altre bloc en que manifesten que hi ha poca seguretat en el pati o que els edificis són massa petits per a tants nens i nenes.

Una mare demana horari partit per no haver de fer tants viatges a l'escola.

Una família voldria que s'ensenyi àrab a l'escola.

Uns manifesten que els mestres tenen poca paciència, fet que contrasta amb les opinions contràries d'altres famílies.

Finalment hi ha qui anota el comportament de les altres famílies envers ells.

Tots els que han apuntat algun aspecte que no els agradava ens han volgut comentar que estan molt contents amb l'escola, que en general els agrada molt.

4. Reunions d'aula.

En aquesta part m'interessava sobre tot conèixer la seva assistència i la valoració que en fan.

Aneu a les reunions d'aula?

Si	24
De vegades	8
No	6

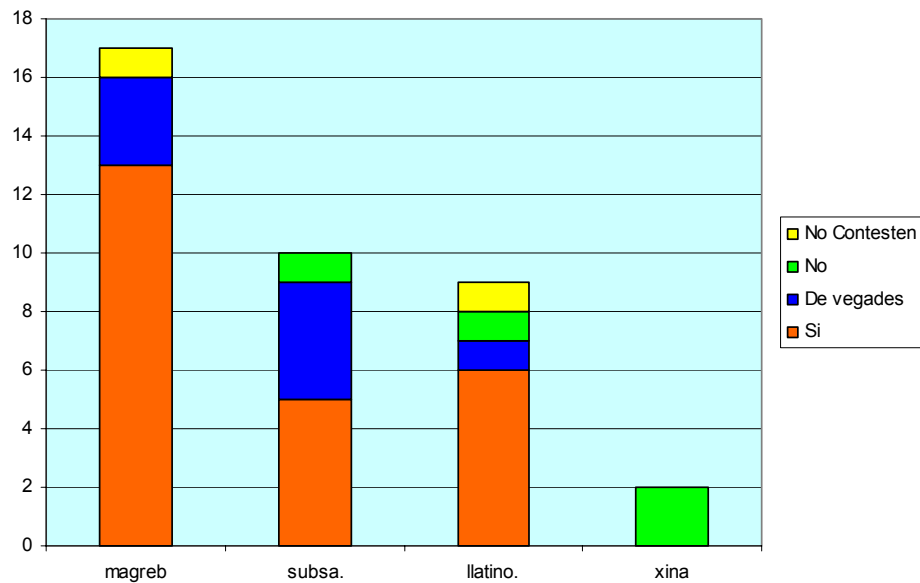

Hem de tenir en compte que les famílies que han contestat al qüestionari són famílies predisposades a col·laborar amb l'escola, per tant és normal que la majoria manifestin que habitualment assisteixen a les reunions (24), però n'hi ha 8 que hi van de vegades i 6 que diuen que no hi ha anat mai., 3 d'ells perquè encara no havien arribat quan es va fer la reunió d'aula i un d'ells diu que no en tenia informació.

Segons la procedència:

Assistència a les reunions d'aula				
	magreb	subsa.	llatino.	xina
Si	13	5	6	0
De vegades	3	4	1	0
No	0	1	1	2
No Contesten	1	0	1	0

Assistència a les reunions d'aula

Per què no heu assistit a la reunió?

- Encara no érem aquí.
- Acabo d'arribar
- No tinc informació de cap reunió
- Depèn de la feina i si tinc temps (2)
- Estic treballant a aquella hora (2)
- Tenia hora al metge

Els motius que han manifestat per no anar a les reunions, a part de que encara no vivien aquí, la resta és per manca d'informació o per manca de temps.

Els que si que heu estat a alguna reunió, valoreu, si us plau:

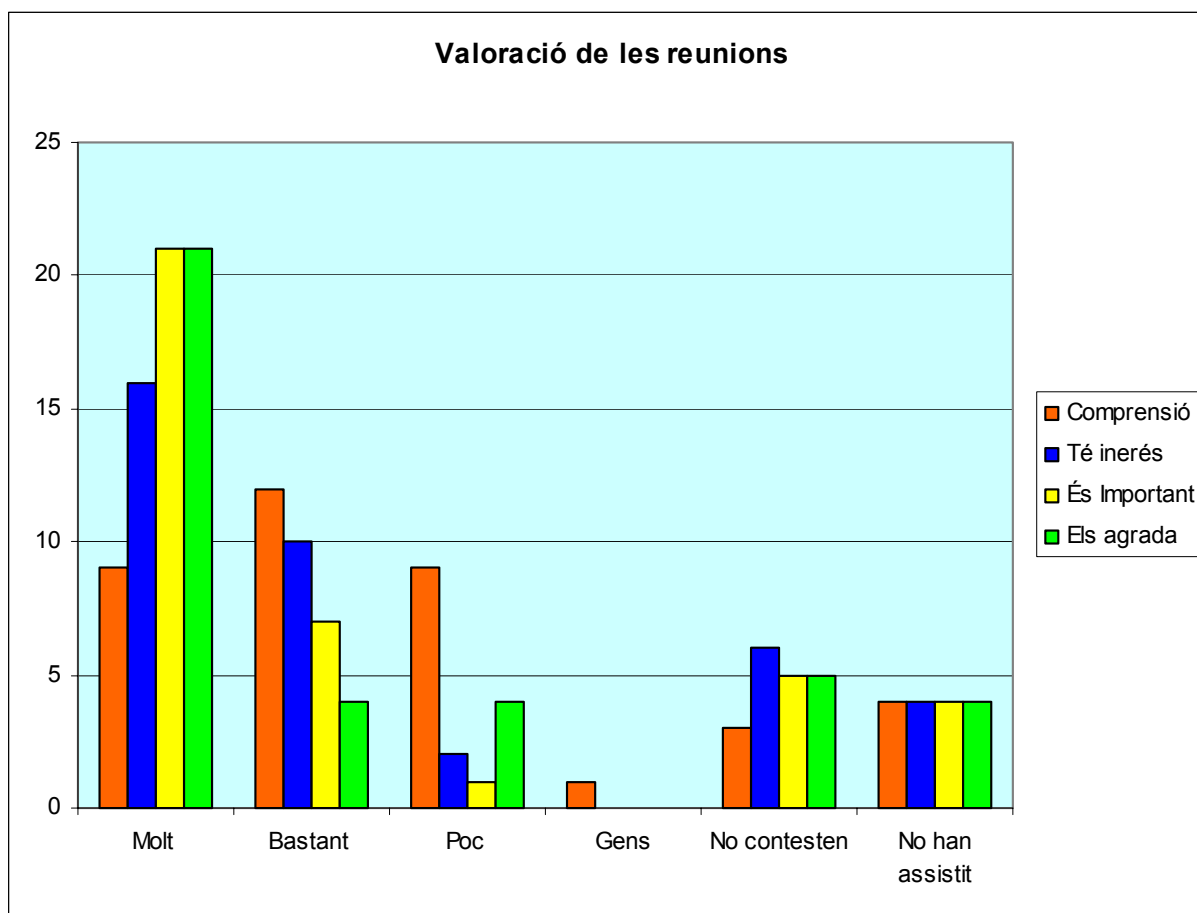
Aquí se'ls donava una graella amb quatre preguntes:

- Heu entès el que s'explicava?
- Us interessa el que s'ha dit?
- Creieu que es important?

- Us ha agradat anar-hi?

Aquí se'ls demanava valorar la seva experiència tant des de l'aspecte més racional fins a la valoració més emocional. Les respostes tenien una gradació de 4 valors: molt, bastant, poc i gens.

	Molt	Bastant	Poc	Gens	No contesten	No han assistit
Comprensió	9	12	9	1	3	4
Té interès	16	10	2	0	6	4
És important	21	7	1	0	5	4
Els agrada	21	4	4	0	5	4

Comprensió

La majoria (21) diuen haver entès molt o bastant bé el contingut del que s'ha explicat a la reunió. N'hi ha 10 que han entès poc o gens el que es deia.

- “No entenem algunes coses perquè la reunió és en català (2)”
- “La Eva (mediadora) explica el que es diu”

Això ens indica que la presència dels mediadors facilita la comprensió global del que s'explica però també s'haurien d'aplicar altres recursos per facilitar la comprensió, més enllà de la traducció lingüística: Suports visuals sempre que sigui possible o gestos per reforçar les idees. Utilitzar un vocabulari senzill i entenedor, defugint dels tecnicismes. Fer un discurs lineal, ben estructurat, reforçant les paraules clau i la idea principal de cada part.

Té interès

Pràcticament tots els que han assistit a reunions d'aula manifesten que els interessa els que s'hi explica; 16 diuen que Molt, 10 Bastant i només 2 manifesten que els interessa Poc.

- “Vull saber com va la meua filla”

A la reunió d'aula s'hauria de plantejar com combinar l'equilibri entre el que s'ha de dir per tot el grup, a nivell col·lectiu i quines informacions poden donar indicacions concretes als pares i mares sobre els seus fills. Les imatges de nens i nenes realitzant activitats, les exposicions de treballs, el comentari de treballs de grup o de murals, poden servir perquè els pares i mares, a més de saber el que es fa amb tota la classe, tinguin la imatge del seu fill o filla dins el grup. També val la pena tenir un moment, en acabar la reunió, per poder atendre a les famílies que ens vulguin fer alguna consulta o les que veiem poc.

A l'hora de planificar la reunió val la pena plantejar-se quins aspectes preocupen a les famílies, què volen saber del funcionament de l'aula. De vegades s'informa del que preocupa als mestres però es pensa poc en el que les famílies volen saber.

És important

Gairebé tots valoren la importància d'assistir a les reunions, n'hi ha 21 que Molt i 7 Bastant, enfront d'una família que pensen que és poc important la seva assistència.

- “Va bé anar-hi per saber com funciona”

La majoria de les famílies coincideixen en que és important l'assistència a la reunió d'aula. La convocatòria hauria de reflectir aquesta importància. Val la pena dedicar temps i esforços a animar a les famílies a venir i fer-ho a través dels nois i noies o del contacte personal.

Els agrada

La majoria diuen que els ha agradat Molt haver-hi assistit, n'hi ha 4 que els ha agradat Bastant i 4 que els ha agradat Poc.

- “Intento convèncer els meus companys que vinguin a les reunions”

Preveure una bona acollida dels pares o mares que fa poc que són a l'escola, o dels que veiem més sols, pot servir perquè se sentin millor .

5. Les entrevistes.

Conèixer la percepció que tenen les famílies de les entrevistes que han fet ens pot donar molts elements d'anàlisi.

Assistiu a les entrevistes?

L'assistència a les entrevistes és molt majoritària. Dels 3 que no hi ha assistit, en 2 casos és perquè no se'ls ha convocat.

Moltes de les famílies, sobre tot les que acaben d'arribar, no entenen el fet que se les cridi per mantenir una entrevista. Als seus països d'origen, el contacte entre família – escola és pràcticament inexistent o quan se'ls convoca és perquè hi ha hagut un incident molt greu.

Per aquest motiu, és molt estrany que siguin les famílies que demanin mantenir una entrevista.

Des de l'escola s'ha de fer un treball d'informació a les famílies explicant perquè és important que pares i mestres col·laborin en l'educació dels fills i que ells poden demanar parlar amb els tutors sempre que ho considerin convenient..

Assistència a les entrevistes	
Si	31
No	3
De vegades	2
No Contesten	2

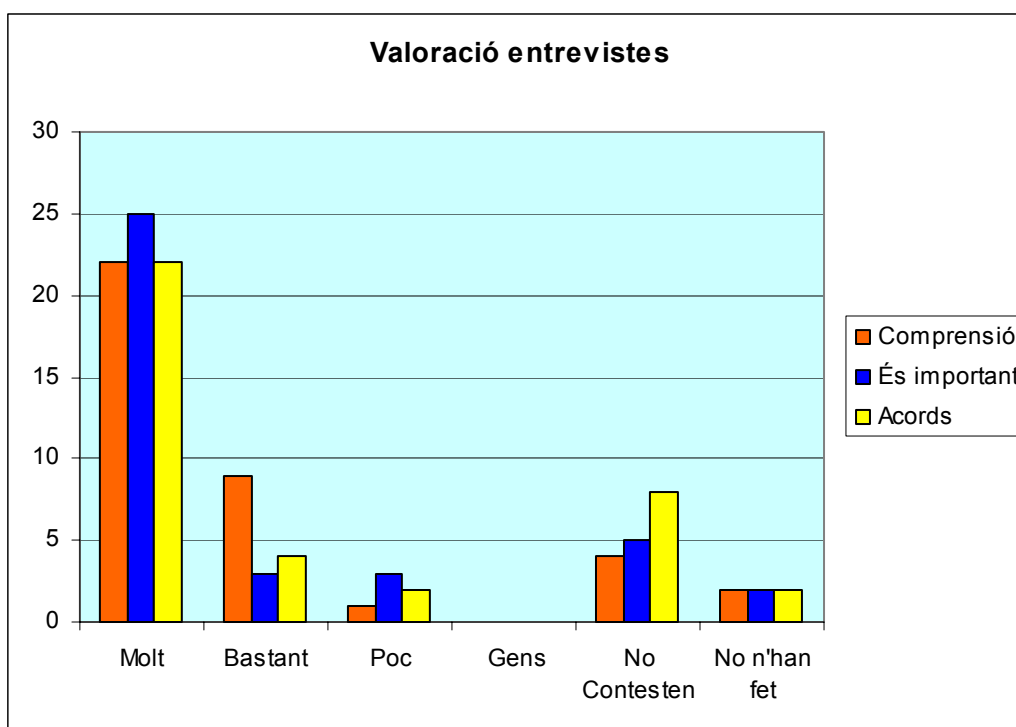
Després d'haver fet alguna entrevista, les famílies les valoren positivament i veuen necessari l'intercanvi d'informacions per tal de saber com va els seu fill o filla a l'escola.

En aquesta part els demanava que valoressin en un quadre de doble entrada els següents aspectes:

- Us heu entès?
- Creieu que són importants?
- Heu arribat a acords?

I també en escala de quatre valors: Molt, bastant, poc i gens.

Valoració entrevistes						
	Molt	Bastant	Poc	Gens	No Contesten	No n'han fet
Comprensió	22	9	1	0	4	2
És important	25	3	3	0	5	2
Acords	22	4	2	0	8	2

Comprensió

Hi ha 22 famílies que valoren que s'han entès molt bé durant tota l'entrevista, 9 consideren que Bastant i 1 creu que s'han entès poc.

Importància

La majoria valoren la importància de les entrevistes, 25. N'hi ha 3 que les valoren Bastant i 3 les valoren Poc.

Acords

Tot i que la presa d'acords és molt complexa, n'hi ha 22 que creuen que han arribat a acords, 4 diuen que Bastant i 2 Poc.

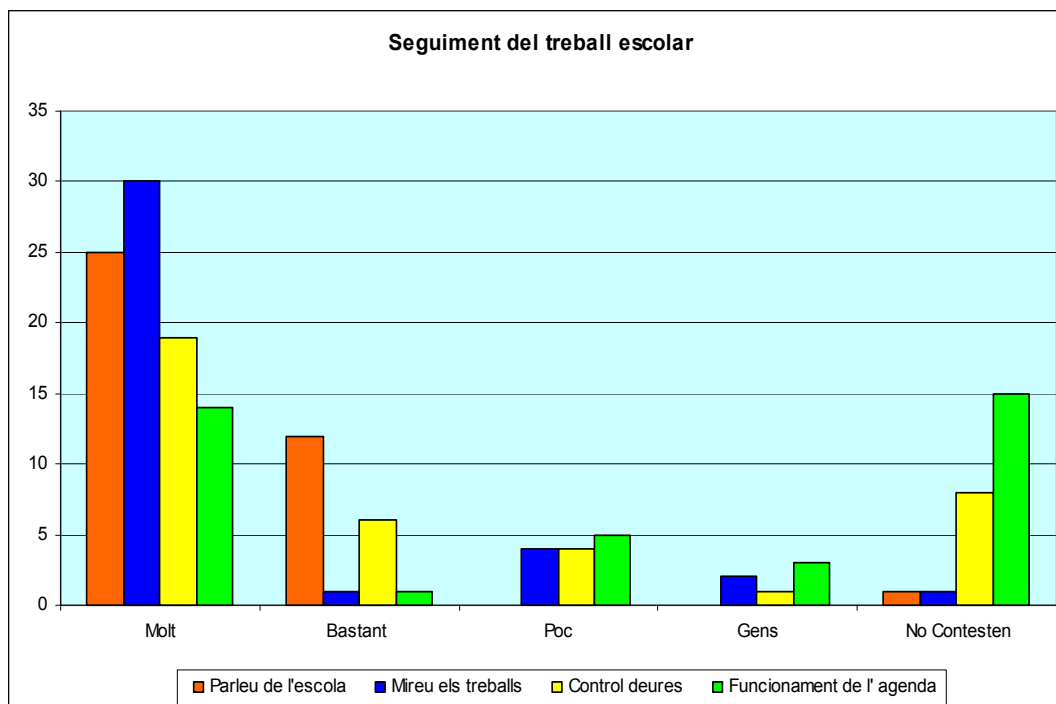
Creieu que hi ha algun aspecte a millorar o modificar?

- A la Xina no hi ha costum de parlar amb les famílies
- He de saber com està el nen a casa i a l'escola.
- Voldria tenir més informació del que fa la meva filla

6. Seguiment del treball escolar.

Aquest bloc m'ha semblat interessant per observar quina és la implicació que tenen les famílies amb el seguiment quotidià del treball escolar dels seus fills i filles.

Seguiment del treball escolar					
	Molt	Bastant	Poc	Gens	No Contesten
Parleu de l'escola	25	12	0	0	1
Mireu treballs	30	1	4	2	1
Control deures	19	6	4	1	8
Func. Agenda	14	1	5	3	15

Parlar de l'escola

La majoria parlen de com ha anat l'escola amb els seus fills i filles, 25 diuen que ho fan Molt i 12 Bastant.

- “Estem contents i la nena també”
- “La nena diu que els professors expliquen molt bé i que es fan entendre”

Mirar tots junts els treballs i els àlbums

30 famílies diuen que es miren els treballs amb els seus fills i filles, que ho fan Molt, una família diu que Bastant. 4 ho fan poc i 2 gens.

Control dels deures

Hi ha famílies que els seus fills són encara petits i no tenen deures, però saben que quan en tinguin, hauran d'ajudar-los a organitzar-se perquè els facin.

Dels que sí que tenen deures, n'hi ha 19 que saben que els fills fan els deures i porten molt de control, 6 ho controlen Bastant, 4 Poc i 1 Gens.

- “Voldria estar més informada dels deures”

Funcionament de l'agenda

Hi ha 15 famílies que tenen els fills i filles petits i encara no utilitzen agenda.

Hi ha 14 famílies que saben com funciona l'agenda i la miren Molt i 1 Bastant per saber si els seus fills fan el que es demana a la classe. N'hi ha 5 saben Poc com funciona i 3 no ho saben.

L'agenda és una eina important, tant pel que fa a l'organització del treball per part dels alumnes i també com a eina de comunicació diària entre família i escola. Tot i que a les reunions d'aula s'acostuma a explicar el seu funcionament, potser cal fer-ne una presentació més específica per les famílies que no entenen com va.

- “El problema és no saber escriure ni entendre el català”
- “No entenem les notes, les ensenyen”

7. El dia a dia

Esteu contents dels contactes diaris amb els mestres o l'escola?

Aquesta pregunta és amb la intenció de copsar la seva vivència en el tracte diari amb els mestres o amb l'escola.

La majoria estan molt contents del tracte que reben per part dels mestres.

La mare que diu que no està contenta, es degut a problemes de conducta dels seu fill, llavors diu que la mestra de vegades li diu "*que su hijo no se porta bien*" i això no la satisfà.

Contacte diari amb els mestres	
Contents	34
No	1
No contesten	3

Algunes de les dificultats que es troben en el dia a dia són:

- He de recollir a 3 fills a l'hora i això fa retardar la sortida del mestres.
- Una de les mares té els fills molt grans i manifesta que no té contacte amb els mestres.

- Una mare diu que li serveix per preguntar què posa als papers que li van lliurant.
- De vegades el meu fill és molt mogut i la mestra m'ho diu.

8. Participació en activitats de l'escola.

Participeu en activitats que organitza l'escola? (Festes, reunions d'AMPA...)

Aquesta qüestió ha permès parlar de les diverses activitats que organitza l'escola o l'associació de pares. Alguns d'ells ja en tenien informació, però altres en sabien ben poca cosa.

Els que han assistit a alguna festa o alguna de les activitats que organitza l'AMPA n'estan molt contents, són més de la meitat, 20.

- Si tinc informació, si que hi participo.
- Per saber com va
- Per conèixer els mestres
- Vaig anar a la festa de l'escola i els meus fills es van divertir molt (4)
- M'agrada (3)
- És molt interessant i important (2)

Els que hi assisteixen només de vegades és per qüestió horària però també les valoren bé, són 4.

Els que diuen que no, 20, no en tenen informació.

- No assisteixo pel treball, pels horaris (6)
- Tinc poc temps (3)
- No tinc informació (2)
- No m'han convidat
- L'horari de les reunions de l'AMPA és molt tard
- Acabo d'arribar

Participació en activitats	
Si	20
De vegades	4
No	10
No contesten	4

**“Per què els nostres fills i filles se sentin com els altres”
“Són coses que hem de fer per integrar-nos”**

9. Algun comentari

Finalment els vaig suggerir que fessin un darrer comentari global, i les aportacions que van fer van ser totes molt afalagadores i positives per les escoles:

- Voldria que la meva neboda vingués a aquesta escola.
- Tot va bé.
- Estic molt content.
- Les companyes de la meva filla són molt amables.

- Els mestres d'aquí són diferents dels de la Xina. La qualitat de les escoles és gairebé com la de les ciutats grans d'allà, com les escoles bones.
- M'agradaria que ens convoquessin a alguna altra activitat.

Voldria destacar una idea que, tot i considerar-la encara com una utopia, és pel que estem treballant:

“Aquí hi ha igualtat de dret a l'educació.”

SÍNTESI DEL DEBAT DEL GRUP DE DISCUSSIÓ AMB LES MARES

Objectius del grup de discussió:

- Recollir el màxim d'opinions possible per copsar les diferents veus de la vostra experiència com a mares a l'escola.
- Promoure la vostra participació i el vostre compromís amb l'escola.
- Afavorir la presa de consciència de la importància de la participació de totes les famílies a l'escola.

Guió dels aspectes a tractar en el grup

1. Què en penseu del funcionament de l'escola dels vostres fills?
2. De vegades es parla de que actualment els pares i les mares tenen massa feina o ocupacions i que no els interessa el que es fa a l'escola. Vosaltres què en penseu?
3. Vosaltres creieu que des de l'escola hi ha un veritable interès per estimular la participació de les famílies?
4. Assistiú a les reunions d'aula? Per què?
5. Teniu prou informació per poder ajudar els vostres fills en les feines escolars?
6. Què es podria fer per augmentar la participació en les reunions de les AMPA?
7. Creieu que els vostres fills sortiran ben preparats de l'escola?
8. Què opineu de la distribució dels fills de les famílies emigrades en les diferents escoles de la ciutat?

Dades del grup:

El grup estava format per 10 mares de diferents escoles i de diverses procedències: 3 Espanyoles (una nascuda a Andalusia, l'altra a Galícia i l'altra de Mataró) , 2 del Marroc, 3 de l'Àfrica Subsahariana (Gàmbia, Ghana i Guinea Conally) 2 Llatinoamericanes (Mèxic, i l' Equador) No va ser possible convocar a mares xineses perquè no entenen el català ni el castellà.

La majoria porten molts anys a Mataró. La que fa menys que és aquí en fa 4 i , a part de les que són nascudes aquí, la que porta més anys en fa 20 que hi viu.

Una mestra m'ajuda a fer de moderadora, la Juliana Barcadit. Tant ella com jo som nascudes al Maresme.

Les mares "autòctones" totes són membres de l'AMPA d'una escola.

El grup de discussió es va realitzar en una escola, en una sala de reunions, la sessió va durar 2 hores, de 6 a 8 del vespre.

Del guió previst inicialment només es van poder plantejar 4 qüestions perquè vam començar amb una roda de presentació que va ser molt interessant però es va allargar molt. La dinàmica del grup va ser distesa, en un principi les intervencions eren molt ordenades però poc a poc s'anaven responent i completant les intervencions de manera força natural. La veritat és que la sessió es va fer molt curta. En acabar van manifestar que s'havien sentit molt a gust i que els agradaria tornar a fer alguna altra trobada.

En la síntesi, igual com en la del grup de mestres, he fet els següents apartats:

Tema prioritari – La pregunta tal com es va formular.

Idea bàsica – Idea que s'extreu de la informació

Descripció o proposta – Per diferenciar si l'aportació fa referència a la descripció d'una situació o a una proposta que es llança per aplicar o generalitzar.

Argumentació – Extret textual de les intervencions.

Després de cada tema faig un petit resum i comentaris de les intervencions i de les idees sorgides.

Tema Prioritari	Idea bàsica	Descrip. Proposta	Argumentació
Trobeu molt diferents les escoles dels vostres països de l'escola dels vostres fills?	Els horaris	D	Fan horari intensiu perquè hi ha torns.
	L'AMPa allà no funciona	D	No funciona res, pensen que l' AMPA s'emporta tot el que hi ha. Al Marroc l'AMPa preparen les festes del tro i de la independència, però no gestionen altres activitats ni els llibres.
	Aquí els mestres estan molt per als nens i nenes.	D	Quan el meu fill va començar l'escola, em van dir que necessitava logopèdia i li van fer proves d'oïda. Al meu poble, el meu germà era sord i ningú li va dir a l'escola. Aquí estan molt a sobre dels nens i nenes i jo ho veig molt positiu. A Gàmbia si els nens tenen problemes ningú ho sap, repeteixen moltes vegades fins que ja no tenen edat per estar a l'escola.
	Relació pares - mestres	D	Allà les mestres no coneixen els pares, els nens i nenes van sols. Les mares no han de fer res a l'escola (Ghana) Aquí el mestres són com un mirall per al nen, controla el que passa, sap el canvi que hi ha a casa. Si està nerviós, parla amb la família, hi ha un control.
	Tipus d'activitats	D	Allà no hi ha informàtica, música ni piscina ni dibuix. Al Marroc quan es fa Educació física els nois i les noies juguen separats i el mestre s'ho pren com una hora de descans. No hi ha dutxes ni quartos de bany.
Manera d'ensenyar	D	Aquí hi ha més llibertat. Allà (Aragó) hi ha moltes fitxes. Aquí surten, observen, es una	

			altra manera d'estudiar. Aquí hi ha més vivència i més motivació.
	Escoles molt diferents si són de ciutats o de pobles.	D	A Marroc hi ha moltes escoles privades, els mestres venen de França. En alguns pobles hi ha menjador per alimentar els nens.
	Reforç escolar	D	Al Marroc els mestres fan el reforç escolar voluntàriament sense cobrar, o fan classe d'alfabetització
	Tracte als alumnes	D	Si la professora et pregunta i no ho saps, has de callar, si no et pega. (Ghana) És una escola autoritària, tradicional, es pega als alumnes però no se'ls maltracta. A partir del 2000 va sortir una llei que prohibeix als mestres pegar als alumnes. (Marroc)
	Sistema educatiu	D	L'estructura educativa no està preparada per donar més possibilitats a aquests nens i nenes. (Marroc) Aquí es valora el treball en equip, els psicòlegs, els professors, la observació.

Aquesta pregunta la vaig llançar amb la idea que sorgissin les diferències en el treball a les escoles però també amb la intenció de que al verbalitzar-les, la reflexió anés tractant aspectes menys evidents i més subtils. De fet es va aconseguir perquè a mesura que anava avançant la conversa s'aprofundia cada vegada més en el tema. Van sorgir reflexions importants.

Les mares troben grans diferències entre els sistemes educatius de les escoles d'aquí i les dels seus països. Elles valoren molt positivament: l'observació de l'alumnat, el treball en equip, els reforços pels alumnes que ho necessiten, la relació amb les famílies i la manera d'ensenyar.

També veuen que hi ha gran diferències d'equipaments i recursos que fa que algunes àrees es treballin millor.

Tema Prioritari	Idea bàsica	Descrip. Proposta	Argumentació
Què penseu quan us criden per fer entrevistes o reunions?	Valoro la relació amb els mestres	D	És el meu fill i he de saber com va. És molt important per controlar o ajudar el nen.
	Jo abans no hi anava	D/P	Quan hi he anat, m'he trobat que no feia els deures ni estudiava. Estic d'acord amb parlar amb els mestres.

Totes les intervencions coincideixen en que es important saber què fan els seus fills a l'escola per ajudar-los.

Tema Prioritari	Idea bàsica	Descrip. Proposta	Argumentació
Sabeu funcionar amb l'agenda?	Abans no, però ara si.	D	Jo no sabia el català, però he après moltes coses ajudant els fills. S'aprèn molt dels fills.
	Algunes mares no poden ajudar	D	Hi ha mares que no saben llegir ni escriure i no poden ajudar els seus fills controlant l'agenda.

La majoria de les mares que estaven a la reunió havien après el funcionament de l'agenda excepte una d'ells que té moltes dificultats per llegir i escriure el català. Això es va apuntar com una dificultat que caldria mirar quin suport pot ser el més adequat (germans grans, amics, veïns, especial control del tutor/a de la classe....) .

Tema Prioritari	Idea bàsica	Descrip. Proposta	Argumentació
Que hauria fer l'escola per millorar la participació en una situació en que pares i mares tenen molta feina?	Horari adequat	D/P	Avisar amb prou temps perquè ens ho puguem combinar i no faldem.
	Fer servir l'agenda	D/P	De vegades treballem sense contracte i no podem faltar a la feina, però si ens ho posen escrit uns dies abans podem demanar una altra hora o arreglar-ho per no faltar

Un dels aspectes que sorgeix amb més intensitat és el tema dels horaris laborals. Moltes famílies diuen que necessiten saber amb temps quan se'ls convocarà per tal d'organitzar-se el treball.

Tema Prioritari	Idea bàsica	Descrip. Proposta	Argumentació
Què penseu de la normativa de la matriculació, que es fa la distribució d'alumnes per evitar la concentració en una o dues escoles?	En principi estic d'acord	D	En principi estic d'acord que tots no podem anar a l'escola del costat de casa perquè no formem guetos.
	La gent d'aquí es queixa	D	Hi ha gent que es queixa de que els emigrants anem a les escoles privades sense pagar.
	No ens agrada	D	A la majoria no ens agrada. Jo no puc comprar al meu fill la roba de les marques que porten els seus companys.
	Ens demanen que paguem	D	La majoria no poden pagar el que els demanen a la privada.
	S'ha d'informar	P	Algú ha d'explicar a la gent que anem obligats a les escoles privades
	Estic d'acord, en principi	P	Però de vegades hi ha gent que viu en un lloc i ha d'anar a l'altra punta de Mataró, això ho fa més difícil: transport, menjador.... això ho complica.

Com a principi la majoria estan d'acord en que s'apliqui la distribució d'alumnat en diferents escoles però s'han reflectit les dificultats que es troben les famílies: Tot i que s'intenta evitar, hi ha casos en que les escoles assignades estan molt lluny del domicili.

El nivell sociocultural de les famílies és un altre i això ho comenten els nois i noies que ja són grans.

Hi ha escoles concertades que demanen a les famílies que paguin quota i la majoria no poden pagar.

Es va creant la imatge de que els emigrants no paguen els serveis i que tot se'ls regala.

Caldria a nivell ciutadà fer una bona campanya informativa explicant que aquestes famílies van obligades a l'escola concertada, que les seves opcions preferents eren públiques.

ENTREVISTES A MARES I PARES.

L'objectiu de les entrevistes era poder parlar amb confiança i amb profunditat amb mares i pares sobre l'escola, les expectatives respecte als estudis i el futur dels fills/es, la valoració de l'escola i com s'hi senten.

En total en vaig fer 6 entrevistes, quatre a mares i dues a pares. De les sis persones entrevistades, tres porten els fills a l'escola privada concertada, per adjudicació de plaça, i els altres tres han pogut triar escola pública.

En un principi havia fet una selecció més àmplia però no totes les persones triades prèviament han pogut col·laborar. Les persones que han volgut ser entrevistats, tots són pares o mares de nens i nenes en edat d'escolarització obligatòria, tots han emigrat. Els països de procedència són: Marroc (3 persones) Àfrica Subsahariana, de Senegal i Mali (2 persones) i 1 de Llatinoamèria, de l'Uruguai. Dues de les persones fa més de 10 anys que viuen a la ciutat de Mataró i les quatre restants fa poc que viuen a la comarca del Maresme.

Les entrevistes han durat entre mitja hora i una hora i quart cadascuna. S'han realitzat en escoles públiques i al centre d'adults Can Torner. He fet la síntesi agrupant les diferents respostes a una mateixa pregunta.

Síntesi de les entrevistes.

Tema prioritari	Idea bàsica	Argumentació
Què penses del funcionament de les escoles d'aquí?	Aquí hi ha més recursos	" Es preocupen molt pels alumnes i hi ha coses que no hi són al meu país"
	Desconeixement dels països d'origen per part del professorat.	"Hi ha professors que només donen la imatge de pobresa d'alguns països i la realitat d'Àfrica és molt complexa. Això es un error perquè això influeix en els nenes i les nenes, fa que no se sentint bé. "

Un pare manifesta que a les escoles d'aquí hi ha més recursos i l'altre explica la seva experiència i es mostra crític amb la imatge que donen alguns mestres sobre la pobresa dels països Africans.

Tema prioritari	Idea bàsica	Argumentació
Vols que els teus fills continuïn estudiant?	Si. Farmàcia o Metge.	"Tenen moltes ganes d'escola, res mes. A mi m'agrada que estudiïn"
	Falta molt, es petit però m'agradaria que fos metge	"Veig que es molt difícil, però si estudia bé i rep ajudes per estudiar més, pot ser. No té més bon futur que els nascuts aquí. Fins que no faci 10 anys que no estigui aquí no tindrà la nacionalitat"
	Si. És el que em queda a mi de no haver-ho fet.	"De moment es molt espavilat, li agrada aprendre, és molt curiós, li agrada estudiar i li agrada llegir si no canvia. Per aptitud no serà, hauria de ser que es despisti per coses que passin"
	Si, com a mínim un ofici.	"M'agradaria que estudiessin, si no són metges o advocats, com a mínim que tinguin un ofici. Jo no tinc estudis, els voldria tenir, però vaig sortir de l'escola i em vaig posar a treballar".
Si	"Jo soc una persona que els deixo lliures que facin el que vulguin. Jo quan estudiava estava més per les ciències i però elles estan més per les lletres. No vull influir en el que elles vulguin fer."	

La majoria volen que els seus fills continuïn estudis superiors, alguns manifesten que ells no ho van fer i que ho consideren molt important.

Tema prioritari	Idea bàsica	Argumentació
Com ho fas per parlar amb els mestres de l'escola?	El meu marit parla amb els mestres dels fills grans. Jo parlo amb la mestra de la petita	"Abans no sabia parlar català ni castellà. Ara ja puc parlar"
	Vaig jo a parlar.	"Em tracten bé i parlo amb la directora. Es bona i pensa en mi".
	No tinc cap problema per parlar amb els mestres	"Sempre hi ha algun professor amb el que no t'hi entens gaire... però cap problema."
	Pregunto	"El mestre ens diu que va bé. Van contents, parlen castellà i català."

Una de les mares manifesta que té problemes per parlar català però n'està aprenentet i ja pot parlar amb els mestres de l'escola. Les altres totes manifesten interès per parlar-hi per saber l'evolució dels seus fills i filles.

Tema prioritari	Idea bàsica	Argumentació
Vosaltres o les altres famílies emigrades que coneixeu, teniu informació per ajudar els fills a l'escola?	Ho fa la mare	"Mirem l'agenda i intentem veure a la mestra de la petita cada dia"
	Normalment, no	"Perquè t'ajudin i et donin informació t'has d'acostar tu també".
	Cal una tasca de prevenció	"Jo he estat lluitant amb les associacions d'emigrants perquè ens organitzem per ajudar els nanos abans d'arribar el problema. Tant professors com alumnes i pares hem de treballar abans de que arribi el problema. Quan arriba el problema, ja hi ha el fracàs".

Un dels pares explica que intenta ajudar els fills i aprendre com va l'agenda, els deures... L'altre pare diu que ell ho coneix bé però que la majoria dels seus coneguts mostren poc interès. S'apunta una proposta interessant que és la tasca de prevenció.

Tema prioritari	Idea bàsica	Argumentació
Deixes que el teu fill /a faci excursions?	De vegades	“Sempre, no. Encara no pot fer totes les coses.”
	Segons els diners	“Si podem si, si no ens esperem a l’altre mes”.
	Excursions, no	“Per als grans, si, per la petita no perquè val molts diners. Si no val diners, la deixo anar.”
	Si	“A les excursions, si.”
Deixes que el teu fill/a vagi de colònies?	De colònies, no	“L’any vinent el deixaré anar. Jo vull que estigui content, no m’agrada que estigui trist per no anar de colònies. No vull que pensi que no té diners.”
	Valen molts diners	“Les colònies valen molts diners. Si no valguessin tant, la deixaria anar.”
	Colònies, no.	“Si tinc diners deixo anar els nens de colònies, però la nena no. El problema és que dormen nens i nenes.”
	No, es massa petit	“Potser per mentalitat. No els volem llençar al món, som més de casa, més tradicionals. Quan sigui gran (12 a.), ja el deixarem anar.”

Totes coincideixen en que els agrada que els fills vagin d’excursió però la dificultat de vegades es econòmica. Si poden pagar, els deixen anar-hi però quan no poden, els fills i filles no hi van.

Respecte al tema de les colònies el problema pot ser econòmic però sobre tot és que no estan d’acord en que els fills i filles dormin fora de casa, en alguns casos manifesten que els nens són massa petits o s’expressa el desacord de que les nenes i els nens dormin junts.

Des de les escoles caldrà fer dos tipus d’accions: preveure estratègies per ajudar a les famílies econòmicament (beques, ajuts, pagaments fraccionats...) i també caldrà fer un treball d’informació sobre els objectius de les activitats i obrir debats abordant el tema per mirar quines vies de solució es van trobant perquè els alumnes puguin participar en aquestes activitats que són de gran importància per la socialització.

Tema prioritari	Idea bàsica	Argumentació
Relació amb les altres famílies de la classe o de l'escola	Depèn de les persones	"Hi ha mares que em cauen molt bé, altres que em miren... no sé. Jo parlo amb tothom, m'oblido que porto mocador."
	Hi ha algunes reticències	"S'arregla parlant i amb el temps. Som d'un altre país però quan es tracta dels fills, totes les mares veuen que tenim els mateixos problemes".
	No, el nen ja es gran i no vaig a l'escola	"Conec a les africanes. No parlo"
	De vegades parlo amb elles	"quan vaig a l'escola només miro al meu fill. Cadascú mira el seu fill"
	Jo parlo amb tothom.	"Jo noto que hi ha algunes reticències."
	Bona	"La gent és molt cordial, ens saluden i de vegades conversem."
	Cap problema	"En un principi vaig viure la barrera que hi ha amb els emigrants, amb les persones que no coneixes i aquell temor que no saps com és, però després no vaig tenir cap problema amb les famílies d'aquí".

En aquest punt hi ha diferents experiències en el tracte amb les famílies "autòctones". Hi ha una mare que es relaciona força amb les altres i que pensa que amb el temps millorarà la relació amb les altres mares tot i que nota reticències. Les altres mares van poc a l'escola i tenen poca relació amb les mares autòctones. Els pares consideren que no hi ha cap problema, potser recels inicials però quan hi ha coneixement, desapareix la desconfiança.

Tema prioritari	Idea bàsica	Argumentació
T'agrada participar en alguna de les activitats que s'organitzen a l'escola o en l'AMPA?	Ens agradaria col·laborar	"El mes passat vaig anar des de les 8'30 de la nit fins a les 10 a una reunió per parlar de la petita. Entenia poc del que es deia. Vaig anar-hi sola"
	El marit no pot anar a l'escola per la feina.	"Vaig amb una amiga que parla"
	Ho hem pensat de vegades	"Al final no ens hem animat, estaria bé participar, fer coses. El meu fill està aquí però no he preguntat mai com ho fan, però ja ho faré."
	No sé que és l'AMPA	"Potser m'ho han explicat alguna vegada però no ho he entès. Jo en el moment que calgui anar-hi, vaig."
	Participo en tot el que puc	"Estic a la junta de l'AMPA tant de l'escola de primària com de l'institut. Si entres es quan veus com van les coses. Intento parlar amb els companys i animar-los perquè participin però no ho fan."
O la meva dona o jo.	"Hi anem molt, ens agrada. Dissabte hi haurà una festa a l'escola i nosaltres hi anirem".	

Hi ha ganes de col·laborar i participar a l'escola però moltes no troben la manera de fer-ho. Un dels pares té una participació molt activa, l'altra no té informació però si bona predisposició.

No es un problema de voluntat com s'ha dit moltes vegades sinó que el tema és més d'informació i d'establir mecanismes que fomentin la seva participació.

Tema prioritari	Idea bàsica	Argumentació
Van a l'escola concertada sense	No	"A la meva filla li agrada l'escola. Va molt contenta i té molts amics i amigues"

haver-ho triat. Voldries canviar d'escola?	He de pagar	"Es més cara, el material i tot i he de pagar cada mes"
	L'escola es paga	"Són molts diners si no tenim feina, són molts "gastos". Aquests diners els podríem guardar per les excursions, pels llibres o pel material."

Les mares que porten els fills a l'escola concertada no volen canviar, diuen que els fills i filles hi van contents i que ara s'hi troben bé i no demanen canvi, però es queixen de que els fan pagar. A algunes escoles concertades se'ls reclama la quota mensual i això condiciona les seves relacions tan amb la família com amb el centre. Aquest tema s'ha de controlar des de les Administracions públiques i no permetre que les famílies hagin d'enfrontar-se a aquest problema que ells no han escollit.

ELS MEDIADORS INTERCULTURALS

L'equip que treballa en el servei de mediació de la ciutat de Mataró està format per: una coordinadora, una mediadora i un mediador del Marroc, dues mediadores de l'Àfrica subsahariana i una mediadora xinesa.

Treballen en els àmbits de sanitat, serveis socials, projectes comunitaris i ensenyament.

He fet dues entrevistes, una a la mediadora de l'Àfrica Subsahariana i l'altra al mediador marroquí.

He fet aquestes entrevistes perquè els mediadors interculturals tenen molta informació, coneixen la realitat tant de les escoles i la de les famílies i crec que les seves aportacions poden ser de gran interès.

Guió de l'entrevista

1. Presentació. Nom . País i lloc de procedència.
2. Quanta anys fa que vius a Catalunya?
3. Quants anys fa que treballes de mediador/a?
4. Estàs content/a amb les teves condicions de treball?
5. Quines són les demandes majoritàries que et fan?
6. Creus que les demandes que et fan són de mediador/a o sobre tot et demanen per fer la traducció?
7. Quina valoració fas de la teva feina? T'agrada? Penses que és útil?
8. Les famílies la consideren necessària o creus que preferirien anar a l'escola acompanyats d'altres persones triades per ells?
9. Et trobes amb algunes dificultats?
10. Què modificaries de la teva feina?
11. Creus que les famílies amb les que treballes tenen informació del funcionament de les escoles?
12. Creus que estan disposats a participar a l'escola?
13. Creus que les escoles estan disposades a fomentar la participació de les famílies nouvingudes?

14. Quines propostes faries per millorar la participació?

A continuació faig la síntesi de les entrevistes. No recullo els aspectes de trajectòria més personal o altres comentaris que són molt interessants però que defugen del tema d'estudi. Es poden consultar les transcripcions senceres en l'apartat d'annexos.

Com en les altres síntesi, les he separat per apartats i al final de cadascun faig un breu comentari o resum de les aportacions.

TEMA PRIORITARI	IDEA BÀSICA	ARGUMENTACIÓ
Quines són les demandes majoritàries que et fan?	Sembla que la figura del mediador és solucionar	“El que s'intenta és que la relació entre ambdues parts funcioni, que es puguin entendre, millorar la comunicació més que solucionar el problema”
	Sanitat, Serveis Socials, Vivenda, Inserció laboral i Educació	“Hi ha moltes dificultats quan parlem dels emigrants. La majoria no tenen formació i venen amb mancances d'idioma molt greu. Costa que trobin feina i vivenda”.
	Hi ha demandes de traducció lingüística, però cada vegada la demanda va més enllà.	“De vegades fem assessorament als professionals, cada vegada més ens avisen per parlar de casos concrets i perquè els puguem orientar “

Tal com han reflectit les aportacions, les demandes són en tots els àmbits i a mesura que els usuaris coneixen el servei, les demandes van més enllà de la traducció lingüística.

TEMA PRIORITARI	IDEA BÀSICA	ARGUMENTACIÓ
Valoració de la teva feina	Cal un seguiment fins al final dels temes més complicats.	“Normalment no saps com acaben els temes. Sempre saps com comença però no com acaba”
	Afegiria més temps	“Més temps per a cada cas, per saber fins a quin punt ha beneficiat l'emigració i als professionals”
	Si no hi ha conflictes a la ciutat és pel Servei que tenim	“Nosaltres estem fent un gran esforç per ajudar les persones, per suavitzar una mica la situació i ells ens veuen com a exemple.”
	Depèn dels sectors	“Hi ha un sector que té feina i les coses els van bé i la nostra feina amb ells té valor. Amb l'altra sector no tenim recursos ni respostes encara que vulguem”

Els mediadors estan satisfets de la feina que fan però necessiten més temps i disposar de recursos que no estan al seu abast, perquè es troben que hi ha una part del col·lectiu amb mancances que ells no poden resoldre.

TEMA PRIORITARI	IDEA BÀSICA	ARGUMENTACIÓ
Les famílies consideren necessària la teva feina?	Els propis emigrants no entenen i no volien la figura del mediador. Això ha canviat.	“Quan els hem explicat que tot era secret i que els temes són confidencials, ara ens demanen que estem amb ells”

En tots els àmbits s'han notat augment de la demanda i molta familiaritat de les famílies envers ells. Cada vegada són un referent més gran per a les famílies i també augmenten les demandes de les institucions

TEMA PRIORITARI	IDEA BÀSICA	ARGUMENTACIÓ
Les famílies tenen informació del funcionament de les escoles?	Les escoles d'origen i les d'aquí són molt diferents	"L'escola aquí demana ajuda, allà els professors mai demanarien ajuda pel comportament. Allà són més estrictes que els pares. Allà els professors saben que t'han d'ensenyar i que has d'aprendre".
	En general, no.	"Quan fem reunions amb els pares i els expliquem el funcionament, es queden parats, no saben del què els estem parlant" "De vegades se'ls ha trucat per algun conflicte, algun problema però res més, no se'ls ha donat cap altra informació"
	Depèn dels centres educatius	"Hi ha algunes escoles que fan reunions anuals i que intenten treballar amb aquestes famílies però moltes no ho fan".
	La relació d'autoritat és diferent	"L'escola aquí demana ajuda, allà els professors mai demanarien ajuda pel comportament. Allà els professors són més estrictes que els pares."

Els mediadors constaten dos aspectes que són fonamentals: la manca d'informació que tenen els pares i les mares respecte al funcionament de les escoles i la diferència en les relacions entre els alumnes i els mestres que es donen aquí i als països d'origen. La col·laboració entre família i escola s'ha de treballar més intensament si volem que hi hagi comunicació i cooperació en l'educació.

TEMA PRIORITARI	IDEA BÀSICA	ARGUMENTACIÓ
Les escoles estan interessades en fomentar la participació de les famílies nouvingudes?	Depèn de les escoles	"Hi ha escoles públiques que cada any fan activitats, els interessa la participació de les famílies però n'hi ha d'altres que no saben que hi ha servei de mediació o no fan peticions per intervenir."
	Entre les escoles	"Algunes estan treballant perquè els pares

	concertades hi ha moltes diferències.	vinguin però hi ha altres que no volen saber res dels mediadors perquè no volen que els pares tinguin clar el concepte de les quotes. No s'intenta arribar a acord amb aquestes famílies i tenen clar que no volen la figura del mediador”.
--	---------------------------------------	---

No totes les escoles tenen la mateixa actitud respecte a les famílies nouvingudes.

TEMA PRIORITARI	IDEA BÀSICA	ARGUMENTACIÓ
Les famílies volen participar a les escoles?	Els pares pensen que l'escola i la casa van separades.	“El treball conjunt costa molt, els pares no tenen temps d'anar a l'escola i a més la majoria de les vegades no es posarien d'acord.”
	La majoria no van a les reunions d'escola	“Els pares africans treballen i la majoria no van a les reunions d'escola perquè no ho entenen” “Hi ha mancances de llenguatge”
	Els pares necessiten que es treballi amb ells.	“Quan les coses surten de la boca d'un professional o d'un mestre no sintonitza amb el que volen els pares. Per això és molt important la figura del mediador, que forma part del mateix col·lectiu”. “Quan volem treballar amb les famílies, hem de tenir una resposta adequada a la seva situació i veure quina és la recepta que s'ha de donar per aquella família”
	Depèn de les situacions familiars	“Hi ha famílies amb les que no és possible, moltes de les accions que fem no tindrem resposta, en canvi n'hi ha d'altres que sí, que es poden orientar, treballar amb elles i que seria útil”.

La resposta de les famílies també es diversa i cal un treball a llarg termini per anar aconseguint una millora i una participació més efectiva.

TEMA PRIORITARI	IDEA BÀSICA	ARGUMENTACIÓ
Com es pot millorar la participació?	S'ha de donar temps i escoltar-los	"Què volen de l'escola? Com creiem que poden millorar l'escola?. A les reunions normalment hi ha un discurs en una direcció i no hi ha reciprocitat ni la possibilitat d'escoltar-los o que i hagi intercanvi".
	L'escola ha d'introduir canvis per adaptar-se a la nova situació	"Segurament si mirem les escoles de fa 10 anys és la mateixa que al 2005, no hi ha hagut canvis en el concepte d'escola, malgrat els canvis multiculturals de la seva població. L'escola no ha tingut la valentia d'introduir canvis culturals perquè aquests nens i les seves famílies se sentin una mica representats i això és molt important cara a la participació d'aquest col·lectiu a la societat".
	Incorporar els aspectes positius de la cultura dels nouvinguts	"Si volem la participació i la integració social dels emigrants hem d'incorporar coses positives de la cultura dels nouvinguts dins de la realitat de la societat"
	Parlar i trobar fórmules de solució	"En general els emigrants venen amb bona predisposició per integrar-se, per "disfrutar" de l'entorn que tenen aquí, el que passa és que es troben amb prejudicis que fan que canviï aquesta bona predisposició. Això no es bo ni per la integració ni per la convivència.

Les claus per millorar la participació han de passar per: canvis a les escoles, escoltar més a les famílies, incorporar els aspectes positius de la cultura dels nouvinguts, molt de diàleg per trobar solucions al es dificultats que hi ha.

TEMA PRIORITARI	IDEA BÀSICA	ARGUMENTACIÓ
Com es pot millorar la relació entre famílies autòctones i emigrades?	Repartiment de la població emigrada	“Quan més percentatges d'emigrants hi ha, les distàncies es fan més grans encara, perquè els emigrants no tenen necessitat de relacionar-se amb els altres, ja tenen un grup. Això condiciona molt la integració a nivell social”
	No només es pot fer des de l'escola	“Jo crec que el treball és a diferents nivells. Si no hi ha respostes globals, per molt que treballem continuarem trobant dificultats per la convivència.”

El tema de les relacions entre famílies autòctones i emigrades és un dels temes més preocupants en aquests moments en alguns centres. S'apunta com una bona proposta el repartiment de l'alumnat i l'altra que hi hagi mesures més enllà de l'àmbit estrictament educatiu.

EXPERIÈNCIES A LA CIUTAT DE MATARÓ.

A la ciutat de Mataró s'estan portant a terme diverses experiències en el camp educatiu que poden ajudar a millorar la implicació i la participació de les famílies nouvingudes a les escoles per tal de que exerceixin els seus drets com a usuaris dels serveis i com a ciutadans.

He fet un petit buidatge de totes les que estan donant resultats positius en la integració de les famílies nouvingudes en la dinàmica dels centres escolars.

Tal i com estan plantejades fins ara, suposen un treball voluntari dels organitzadors. S'hauria de preveure, des de les administracions, el reconeixement d'aquestes experiències, els suports necessaris a més de facilitar la seva divulgació i extensió.

1. Organització d'activitats per promoure el coneixement mutu: Reunions d'aula, Assemblees, Reunions per tractar temes monogràfics, trobades de coneixement i intercanvi, fes tasques per millorar l'escola. En aquestes reunions es té especial cura en que les famílies nouvingudes tinguin informació de l'activitat, se'ls convida de manera especial a que hi participin, tenint cura d'atendre les necessitats lingüístiques (segons els mitjans de que es disposi: mediadors, altres famílies...).
2. Creació de comissions mixtes: mestres – pares per observar i analitzar com es produeix la interculturalitat al centre.
 - Analitzar les dades de matriculació a la ciutat.
 - Conèixer la situació i l'evolució de l'escola.
 - Aclariment de dubtes o qüestions que van sorgint.
 - Planificar accions a realitzar per promoure les relacions entre totes les famílies de l'escola.

En aquestes comissions la transparència, l'accés a la informació i el debat obert de tots els dubtes és bàsic per anar configurant un estat d'opinió entre els participants.

3. Contacte amb les diferents associacions culturals del barri. Canal obert de comunicació per preparar activitats conjuntes d'acció o de reflexió, tant del barri cap a l'escola com de l'escola cap al barri.

En aquest sentit les "comunitats d'aprenentatge" són un referent per a l'obertura i la participació del centre cap el seu entorn més immediat: el barri i d'aquest i les seves entitats cap a l'escola

4. Tallers organitzats per grups de mestres, pares i mares, on es fan activitats però que l'objectiu principal pot ser conèixer-se i escurçar distàncies.
 - Tallers de cuina intercultural.
 - Tallers de llengua.
 - Tallers per aprendre a ballar.
 - Grup musical o Coral de pares.
 - Tallers per preparar activitats per la festa de l'escola.
 - Tallers de conversa

L'objectiu d'aquestes activitats no és la realització del taller si no l'espai de relació que s'hi genera. Serveix d'enriquiment per a tots els participants, tant autòctons com nouvinguts i es una bona manera de desfer prejudicis i idees errònies.

5. Cursos d'alfabetització o de llengua impartits per mestres o pares/mares . Aquests cursos serveixen també per donar confiança, per abordar temes de la vida escolar, per comunicar la intencionalitat educativa que hi ha al darrere de les accions i perquè les famílies tinguin referents dins de l'escola.

Hi ha dues experiències reeixides: una realitzada entre famílies i l'altra per mestres.

6. Conferències. Espais de reflexió i d'intercanvi sobre la immigració i el contacte entre persones de diferents procedències.

En aquest sentit els mitjans de comunicació locals haurien de tenir un paper rellevant.

7. Demanda a les famílies emigrades que facin tallers amb els alumnes.

Poden ser esporàdics o fixes:

- Taller d'explicar contes del seu país.
- Tallers de jocs tradicionals.
- Tallers de dansa o música.

Aquesta col·laboració de mares o pares ajuda a millorar la visió de les altres famílies i alumnes envers ells i enforteix a seva autoimatge .

8. Equips de famílies voluntàries per donar una bona acollida a les famílies nouvingudes. "pares - mares tutors".

Aquests equips de voluntaris fan unes sessions de formació (objecte de la seva tasca, sensibilització i empatia). Es tractaria de:

- Bona acollida.
- Ajudar-los a entendre els missatges escrits o demandes orals.
- Tenir-los informats de les diferents activitats que es realitzen.
- Interessar-se per com els va l'estada a l'escola.
- Orientar-los en concrecions del funcionament del centre.

9. Formació organitzada pel Moviment Educatiu del Maresme i les Universitats de Girona i Vic, de Postgrau i Mestratge en "Ciutadania i inclusió social" adreçada a diversos col·lectius de professionals. És una formació que tracta diversos aspectes relacionats amb l'àmbit de l'emigració: processos d'acollida i cohesió social.

10. Grup de treball del Moviment Educatiu del Maresme sobre "L'atenció a l'alumnat nouvingut en el centre educatiu" de reflexió i d'intercanvi sobre el tema.

CONCLUSIONS

Amb l'objectiu que aquesta part del treball sigui més entenedora, he agrupat les conclusions específiques segons els diferents eixos i àmbits de la recerca i finalment hi ha unes conclusions generals.

Al llarg de la recerca s'ha analitzat el grau de participació de les famílies nouvingudes a l'escola identificant les problemàtiques que la dificulten. Després de realitzar el treball i haver estat en contacte amb entitats i persones que viuen directament el fet migratori, constato que la majoria dels punts de partida i les hipòtesis inicials s'han confirmat però també he trobat aportacions novedoses que m'ha fet ampliar l'angle de visió i, en alguns aspectes, fins i tot la modificació del punt de vista inicial.

La participació de les famílies, a nivell col·lectiu, és bàsica per al bon funcionament de l'escola, i a nivell individual, la cooperació entre mares, pares i mestres és essencial per donar coherència al procés educatiu.

Les famílies nouvingudes, per les característiques que ja hem esmentat durant el treball (model escolar, desarrelament i desorientació, factors lingüístics o socials), necessiten d'unes mesures concretes per tal d'impulsar i afavorir la seva participació en la vida escolar dels centres.

Les escoles i els Equips Directius.

Totes les escoles intenten donar resposta a la nova situació d'arribada dels alumnes nouvinguts i les seves famílies. Aquestes respostes són variades en funció de cada centre i del seu procés: més individual, més col·lectiva, més consensuada, més estudiada o més espontània, però en totes elles hi ha voluntat d'animar-los a participar per millorar el procés educatiu dels seus fills i filles.

Al llarg del curs escolar i fent "visites periòdiques" a les quatre escoles he pogut observar que l'estrès en el professorat és present al llarg del curs i les feines urgents no donen temps per fer o atendre les coses més importants. Sovint l'excessiva burocratització d'algunes demandes externes, la necessitat de coordinació que sorgeix a mesura que augmenta el nombre de persones que intervenen a les aules i la

desproporció entre les 25h. lectives enfront les 5h. d'horari no lectiu als CEIP, genera un sentiment general "d'anar de bòlit" en que es troba a faltar formació i reflexió compartides. Si a més afegim que moltes aules estan sobresaturades, amb 26 o 27 alumnes, tenim al davant una gran dificultat en l'atenció a l'alumnat i en la dedicació del temps necessari per a la relació amb les seves famílies.

També s'ha constatat que davant dels canvis que es van produint en la població escolar, en l'alumnat i les seves famílies, no s'ha pogut fer una anticipació ni previsió., les actuacions precedeixen a la reflexió, que no sempre hi ha prou temps per fer. Això provoca que les respostes siguin en solitari i sovint amb el tempteig d'assaig i error, fet que genera pèrdua de temps, d'energies valuoses i, de vegades, "marxa enrere" en alguns processos.

Revisant la documentació escrita que tenen les escoles, fa uns 15 anys que es van concretar els objectius generals i els Projectes Educatius dels Centres. Per aquest motiu el tractament de la interculturalitat no estava previst i només es reflecteix en les revisions que s'han fet posteriors als documents. Trobem concrecions sobretot en relació a l'atenció a la diversitat de l'alumnat (criteris organitzatius i metodològics, de suport...) més que en protocols d'atenció a les famílies nouvingudes.

En algunes escoles s'han aplicat mesures per a l'acollida d'aquestes famílies (fitxa específica de matriculació, creació d'equips de famílies acollidores, creació de grups de treball específics...), alguns mestres han fet formació, però encara no s'ha plantejat una formació específica adreçada al centre. Aquest és el model de formació que dona més bons resultats, que genera reflexions i canvis en tota la dinàmica escolar.

No es detecten dificultats de relació entre els nens i nenes autòctons i nouvinguts però sí entre les famílies, on es constata que hi ha poca comunicació i alguns recels entre elles ; Per evitar que aquests augmentin, algunes escoles intenten donar "un tracte igualitari" a totes elles i no aplicar diferències en la relació amb les famílies. Aquesta opció més que fer desaparèixer les diferències, a la llarga les consolida i genera que les nouvingudes s'allunyin més de la realitat escolar i tanquin cada vegada més la seva relació entre elles. Altres escoles, adonant-se que algunes famílies requereixen

una atenció diferenciada, apliquen mesures específiques (acolliment, traducció lingüística, espais de comunicació..) mentre siguin necessàries, que les ajuden a sentir-se part de la comunitat educativa com la resta de mares i pares.

Els mestres

En aquest apartat recullo les aportacions que m'han semblat més rellevants de les percepcions i l'experiència dels mestres en relació amb les famílies nouvingudes i la seva participació . Les opinions han estat recollides per mitjà d'un qüestionari escrit i en un grup de discussió amb mestres d'Educació Infantil i Primària.

Es reflecteixen el contrast de situacions que hi ha a les escoles. Trobem dues realitats diferenciades: les que van tenir molt d'alumnat nouvingut des del principi de l'onada migratòria i que percentualment ha anat creixent, i les que en tenen en un nombre més reduït. Aquesta darrera casuística permet una relació més personalitzada; es poden dedicar recursos i esforços per atendre'ls millor. A totes les escoles hi ha coincidència en afirmar que s'ha produït una certa desorientació i un desconcert inicials que han generat reacció i reflexió a l'equip de mestres i aquest fet es valora com a enriquiment.

Socialment es detecta un cert rebuig social envers les persones emigrades i l'escola, com a espai on es reproduïxen l'escala de valors externa, mostra aquest reflex i, per part d'algunes famílies autòctones es mostra distància i rebuig cap a les nouvingudes. De fet, s'observa actitud bel·ligerant entre poques famílies que fan soroll i fan córrer idees falses o no demostrables que sustenten prejudicis i estereotips negatius. L'actitud més estesa, però, és de "respecte a distància" i hi ha grups de famílies, potser minoritaris, disposats a afavorir l'acolliment i la cohesió d'aquestes famílies dins l'escola.

La majoria dels mestres tenen clar que hi ha una dificultat important de comprensió de la llengua i que cal acompanyar els missatges escrits, notes i convocatòries amb una explicació o lliurant-los en mà a les famílies implicades per assegurar-ne la comprensió. Aquesta dificultat no és deguda només als aspectes lingüístics, sinó que ve acompanyada del concepte d'educació i de model escolar diferents que les famílies troben a Catalunya.

Molts mestres consideren que els pares i mares assistents a les reunions d'aula han captat les informacions bàsiques de la reunió, però quan justifiquen aquesta opinió ho fan més pensant en demandes concretes que en el contingut global del que s'ha volgut transmetre. Altres ensenyants fan un anàlisi més fonamentat i destaquen que les explicacions en profunditat es perden i que aquestes acostumen a ser un discurs amb excessiva informació condensada difícil d'interpretar, fet que es confirma després de recollir les opinions de les famílies. Les reunions d'aula encara estan plantejades des d'una transmissió d'idees i d'informacions, excessives i sovint amb llenguatge molt acadèmic i poc aclaridor per a la majoria de les famílies, no només les nouvingudes. En les reunions dels més petits, les d'E. Infantil i en alguns casos C. Inicial, hi ha una dinàmica més entenedora, moltes vegades acompanyada d'imatges (Fotografies, DVD o mostra de treballs) que ajuden a les famílies a fer-se una idea clara del que fan els seus fills a l'escola i de contrastar-ho amb la imatge escolar de quan ells eren alumnes als seus països d'origen.

La majoria de les famílies assisteixen a les entrevistes (hi ha un 9% que no ho han fet). En cap cas hi ha demanda d'entrevista per part seva, fins ara estan convocades pels dels mestres. Els ítems per valorar el desenvolupament de les reunions individuals han estat: Puntualitat, Comunicació, Col·laboració i Presa d'acords.

Per part dels mestres hi ha una bona valoració de la puntualitat, en contra de les opinions esteses que aquest és un factor d'incompliment generalitzat.

La majoria es manifesten bastant satisfets del grau de comunicació establert, però hi ha un 9% que no s'hi senten "gens satisfets" i un 27% que manifesten estar-ne poc.

Observant la percepció que hi ha respecte a la col·laboració, un 23% pensa que n'hi ha poca i un 4,5% creu que no n'hi ha gens però la majoria es mostren bastant o molt satisfets.

Respecte a la presa d'acords, que és un dels objectius clau de les entrevistes i que implica el treball conjunt en la tasca educativa, hi ha un ventall d'opinions i de valoracions dispers i sense gaires coincidències. Un 7,5% dels mestres opinen que no s'han pres acords, un 29% creuen que la presa d'acords ha estat poca; un 44% bastant, enfront del 16% que valoren que la presa d'acords ha estat molta. En aquest sentit hi ha aportacions interessants com les de fer trobades freqüents, curtes i amb acords puntuals i clars per ambdues parts, que es revisin periòdicament, poden afavorir l'assoliment dels objectius de les entrevistes.

En general es considera que les famílies no tenen prou informació per donar suport als seus fills en el compliment de les tasques escolars, sobre tot fent èmfasi en les pautes que s'haurien de donar des de casa per ajudar els alumnes en l'adquisició dels hàbits d'estudi. Aquest fet no es considera implícit a les famílies emigrades, es constata que es força generalitzat en la majoria de les famílies d'un nivell sociocultural baix.

Els i les mestres es troben amb manca d'informació i de coneixements respecte els costums de famílies de diversa procedència per poder intervenir adequadament. També hi ha coincidència en assenyalar la preocupació al voltant de la llengua, per tal de millorar la comunicació, i l'interès en trobar espais de confiança i apropament formulant un discurs menys tècnic i més freqüent.

En les relacions no programades una tercera part d'ensenyants consideren que existeixen dificultats, sobre tot el cas de les mestres dels més petits, on la comunicació diària es de gran importància i es les trobades són continues . Hi ha problemes que sorgeixen per aspectes materials (llibres, quota de material...) altres fan referència a problemes lingüístics o d'horari (de les famílies o dels propis mestres) i alguns tenen percepcions de poc interès per part de pares i mares envers l'escola.

En general preocupa la desvinculació dels nens i nenes en algunes activitats: sortides, colònies, natació... que es valoren educatives des de l'escola i que les famílies mostren algunes reticències, en alguns casos per motius econòmics i en altres casos, com és el cas de les colònies, en que sorprèn que els petits dormin fora de casa o que s'ajuntin nois noies a l'activitat. Caldrà una tasca de buscar recursos, d'informació i debat per aconseguir que augmenti la presència dels infants i la comprensió del fet educatiu que comporta.

Recollint les valoracions globals que fan les i els mestres de la seva relació amb les famílies, trobem diversos tipus de dificultats:

- a) Per la situació familiar
- b) Per l'actitud de la família
- c) Per la forma d'intervenció des de l'escola

També hi ha algunes aportacions que reflecteixen els aspectes positius que s'han anat descobrint en la relació per l'agraïment que manifesten.

Es constata que algunes estratègies donen bons resultats des de la seva aplicació:

- a) Aprofitar l'experiència de famílies emigrades més antigues al centre.
- b) Utilitzar suports visuals en la comunicació
- c) Treballar amb grups de mares/pares per millorar la seva implicació.

Finalment hi ha afirmacions que reflecteixen la diversitat que hi ha entre famílies, que cadascuna té la seva dinàmica i que no es poden valorar globalment.

Hi ha coincidència en afirmar que els mediadors interculturals són de gran ajuda en les relacions amb les famílies nouvingudes per fer la traducció lingüística, per facilitar la comprensió mútua i bidireccional i per generar proximitat i confiança envers l'escola.

Per acabar hi ha una idea que es va repetint al llarg de les converses amb els mestres: sovint recau sobre l'escola moltes demandes ha d'afrontar en solitari. L'escola necessita de suports externs (materials i personals) que facilitin les tasques i no suposin més feina i burocratització, com succeeix de vegades.

Les famílies

El promig de famílies nouvingudes de les escoles on s'ha fet l'estudi és d'un 23%. La zona de procedència majoritària és el Magreb, que suposa el 62% de les famílies nouvingudes. El nombre d'alumnes de l'Àfrica subsahariana (17,3%) i el d'Amèrica Llatina (15,3%) està molt igualat i ocupen el segon i el tercer lloc de procedència. Tot i que està augmentat el nombre de població procedent d'Àsia, encara hi ha un nombre reduït d'alumnes a les escoles de primària (3%). En darrer lloc trobem famílies de la resta d'Europa en un 1,3%.

Per realitzar l'estudi es van convocar totes les famílies nouvingudes, citades segons països de procedència. Van assistir un 37% del total. Totes elles estan molt interessades en l'escola i tenen una bona predisposició a la participació. Aquest és un aspecte que s'haurà de tenir present a l'hora de fer la lectura dels comentaris i resultats. Les opinions s'han recollit a través del qüestionari, les entrevistes i d'un grup de discussió amb mares.

En les diverses reunions es va constatar que tenien poca informació sobre els mecanismes de participació en el centre, sobre tot en els aspectes d'àmbit més col·lectiu. Després de parlar-ne, van mostrar interès i propòsits d'ampliar la seva participació activa. Es confirma que tenen molt bona predisposició en aquest sentit perquè la majoria han assistit a festes o altres activitats que s'organitzen des de l'escola i valoren que es positiu perquè "els seus fills se sentin com els altres"

Del total de famílies nouvingudes només un 37% entenen el castellà pare i mare i tenim un 11,6% que cap dels dos l'entén. Els percentatges de comprensió en el cas del català per part del pare i la mare es redueixen a menys de la meitat, a un 15,6%. Si tenim en compte que és la llengua vehicular de les escoles, vol dir que ens trobem davant d'un greu problema al que els centres han de buscar solucions per garantir la necessària comunicació.

L'assistència a les reunions d'aula per part de les famílies nouvingudes (32,5%) no arriba a la meitat de la resta de famílies (67,9%). Aquestes manifesten tenir dificultats per entendre el contingut del que s'explica, malgrat tot, consideren que té interès, els ha agradat anar-hi i que és important la seva assistència.

En el cas de les entrevistes, la presència és alta, però hi ha un 9% de famílies que no hi assisteixen. El grau de satisfacció en el desenvolupament és alt i consideren positius els contactes diaris amb els mestres.

Contrastant amb la percepció que té el professorat, aquestes famílies en la seva majoria porten un control dels deures i fan un seguiment del treball escolar. En l'aspecte on es manifesten més dificultats és en el funcionament de l'agenda escolar, sobre tot per l'aspecte lingüístic, però n'estan molt interessats en conèixer-lo.

Les famílies valoren molt l'escola i la feina del professorat, són conscients de les diferències que hi ha respecte als seus països d'origen i manifesten satisfacció amb el funcionament de les escoles, per l'atenció que reben ells i els seus fills i filles i en els progressos que aquests van fent. Els aspectes negatius tenen relació amb el cost econòmic de llibres, activitats, sortides....

Respecte al tema de la distribució de l'alumnat entre les diferents escoles, en principi l'entenen i diuen estar-hi d'acord, però en l'aplicació sorgeixen dificultats greus que suposen càrregues per la família. L'exemple més freqüent és la demanda de pagament de la quota per part de les escoles concertades i les mostres clares de discriminació que pateixen els seus fills si això no es produeix. Davant de denúncies de casos, hi ha escassa actuació per part de l'administració en defensa de la gratuïtat per aquests alumnes.

La participació de les famílies i el contacte entre mestres i pares o mares no es dona en el seus països d'origen. Als seus països, en general, hi ha dos móns a part i cadascú actua en el seu territori. El concepte de les relacions entre família – escola, i mestres – alumnat és molt diferent, es situa en un pla de verticalitat similar al que es vivia en el nostre territori a la dècada dels 50 fins als 70. En el model que coneixen les famílies els papers estan diferenciats. A l'escola se li adjudica el paper més instructiu, mentre la funció educadora s'adjudica a la família i en el seu sentit més ampli, a la comunitat. Algunes famílies (sobre tot per part de les procedents de l'Àfrica subsahariana) interpreten la demanda de participació i d'intervenció que se'ls fa com una debilitat de la institució per donar resposta a dificultats amb els alumnes. S'haurà d'analitzar conjuntament i a fons aquestes diferències de manera que les famílies es vagin apropant a un model de més interrelació i col·laboració entre tots els agents educatius en benefici dels infants.

Els principis que guien els Projectes Educatius de Centre i les metodologies que s'empren són desconegudes per les famílies atès els seus referents d'origen.

Els mediadors interculturals

Els i les mestres valoren la figura dels mediadors interculturals i els veuen com una ajuda per contactar i comunicar-se amb les famílies. A més de la traducció lingüística, la seva tasca va més enllà assegurant que les convocatòries arribin a les famílies i que comprenguin els aspectes essencials que es volen comunicar des de l'escola. L'experiència a la ciutat de Mataró demostra que les persones que hi treballen han anat guanyant espais de confiança entre tots els seus usuaris, tant en les persones novingudes com en els serveis que els utilitzen.

El fet d'estar en contacte amb molts col·lectius i molts professionals, fa que tinguin una informació privilegiada, que no sempre s'aprofita prou per trobar les millors línies d'actuació o per fer previsions de possibles conflictes.

Conclusions generals

És evident que si no s'estimula la participació d'aquestes famílies a les escoles, aquesta no es produeix per si sola. La visió de que no participen per manca d'interès queda contrastada amb la percepció dels pares a mares a no sentir-se convidats, per tant caldrà preveure accions per modificar aquesta dinàmica freqüent.

Totes les accions que facilitin la comunicació, la interacció i afavoreixin l'acollida són positives per a totes les famílies, no únicament per les nouvingudes. L'anàlisi i millora de les relacions entre totes les famílies i d'aquestes amb l'escola pot generar dinàmiques de participació positives per al bon funcionament de la institució.

Cal una dedicació específica, destinar temps i buscar la manera de facilitar la comprensió de totes les famílies envers els objectius educatius. Sovint els mestres dediquen els esforços pedagògics als alumnes i poc a les famílies. Estimular la participació en un centre pot implicar que sorgeixin discrepàncies, que s'evidencin les diferències de criteri i que "aparentment hi hagi problemes" però lluny d'evitar-los, caldrà establir mecanismes de contrast, de reflexió i de buscar camins per a l'acord i el consens tan necessaris alhora de compartir les tasques educatives. Aquest és l'únic camí en que es pot arribar a escurçar distàncies i a crear, entre tots, el model d'escola participativa, intercultural i inclusiva que volem. En definitiva és la millor manera d'assolir una escola per la ciutadania on tots ens reconeguem mútuament el paper d'educadors i el puguem exercint tot participant.

PROPOSTES DE MILLORA

Les propostes de millora no es poden plantejar únicament per ni des de l'escola, hi ha d'haver un pla més global i s'ha de poder comptar amb els recursos humans, materials i de formació adients que ajudin als centres com a impulsors de dinàmiques participatives d'aquestes famílies amb l'objectiu de que arribin a formar part activa de la comunitat educativa.

DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ /AJUNTAMENTS

. Evitar la concentració. La distribució de l'alumnat ha d'anar acompanyat d'una sèrie de mesures inclusives i que afavoreixin la cohesió. No es pot plantejar la seva concentració en determinades escoles com un fet negatiu perquè no ho és en si mateix. Sempre hem defensat que els alumnes vagin a les escoles que tenen més properes a la seva vivenda i que a les escoles hi vagin els nens i nenes del barri. Si es pensa en cohesió s'ha de plantejar des de diversos àmbits que van molt més enllà de la simple distribució de l'alumnat. Només tindrà valor aquesta mesura si va precedida d'altres, més profundes i cohesionadores.

- Pla de vivenda a la ciutat. La cohesió ha d'anar acompanyada de la relació natural i de la convivència, no de la guetització. No té cap sentit que només es pensi en distribuir alumnes per diferents escoles si abans no s'ha plantejat evitar la concentració de població nouvinguda en els mateixos barris.
- Si es fa una distribució entre els diferents centres (públics i concertats) d'un mateix barri, s'ha de vetllar, des dels Ajuntaments i d'Inspecció, perquè els centres facin una bona acollida dels alumnes i les seves famílies. Una de les mesures és assegurar la gratuïtat als alumnes derivats a centres concertats.

. Pla entorn. Posar en funcionament plans d'entorn que parteixi de:

- Diagnosi acurada de la situació partint de la realitat.
- Previsió dels recursos econòmics i humans necessaris per a cobrir les necessitats.
- Establir uns canals de comunicació reals que assegurin la participació de totes les entitats i persones implicades.

- Aplicació de les mesures previstes amb una temporització concreta i una distribució molt clara de les responsabilitats.
- Avaluació dels resultats, amb la possibilitat d'aplicar mesures noves o continuar les que donen bons resultats.

. Calendari escolar amb informació intercultural. Cada començament de curs, els centres han de disposar d'un calendari que reculli les festes importants dels diferents col·lectius majoritaris presents al centre.

Conèixer les festes més importants pels alumnes i les seves famílies, a més d'apropar-nos emocionalment a les seves vivències, també servirà per tenir-ho en compte al planificar les activitats al centre.

. Informació a les famílies nouvingudes:

- . Sistema educatiu a Catalunya
- . Models de participació
- . Experiències d'altres famílies que porten més temps entre nosaltres.

Aquesta informació s'ha de poder oferir a través de:

1. llibret/dossier esquemàtic i clar.
2. DVD material audiovisual
3. xerrades informatives

. Orientacions i recursos per assegurar una bona acollida als centres:

. Vetllar per una bona acollida administrativa (des de l'OME, o des de les escoles)
Facilitar tota la informació respecte al procés de matriculació (jornades de portes obertes, documentació que s'ha de lliurar, període, fases, criteris en l'adscripció de centres....)

. Horari de mediadors interculturals fix als centres, com a mínim durant els períodes de pre-inscripció i matriculació, amb l'objectiu de facilitar la comprensió llengua, la recollida de dades i l'explicació del funcionament.

. Facilitar informació i orientació als centres sobre dades de població, com fer una bona acollida....

. Vetllar perquè les famílies nouvingudes coneguin i facin ús dels canals de comunicació i participació.

. Assegurar la comprensió de les informacions que es faciliten a les famílies.

. Formació per millorar la cohesió social:

1. Grups de formació per a famílies (des de les escoles o altres entitats): Els models educatius, les metodologies actuals per ensenyar, el paper de l'escola i de les famílies....
2. Cursos o activitats per aprendre català : Cursos en horari escolar, en horari extraescolar, parelles lingüístiques....
3. Finançament, recolzament i ajut a les iniciatives que es realitzen des de les escoles per fomentar la participació i la cohesió.

. Formació a tots els pares – mares dels centre a través de les AMPA.

- . Xerrades sobre el fet migratori. Motius, processos, conseqüències...
- . Reflexions sobre escola Intercultural.
- . Tallers per prendre consciència d'estereotips, situar-se en el lloc de l'altre...

. Formació al professorat Assegurar una bona formació impulsant la Coordinació entre escoles i l' Assessoraments a centres en els temes d'Escola Intercultural i les relacions amb les famílies.

ESCOLES

Els mestres tenen un paper clau en el treball per la millora de la participació de les famílies i en concret de les nouvingudes. És un procés complex i demana esforços específics: atenció a la llengua, mostrar sensibilitat, escolta activa, analitzar les circumstàncies, posar-se en lloc de l'altre, explicar els motius de les actuacions perquè les altres persones interpretin els motius de l'escola.

Pla per l'escola intercultural

Dissenyar un pla des del consell Escolar consensuat amb tota la comunitat educativa per tal d'avançar cap a un model d'escola intercultural. És molt important que el procés

sigui participatiu i representatiu de tota la comunitat, posant especial èmfasi a la reflexió conjunta amb els pares i mares tant autòctons com nouvinguts.

Propostes per millorar la cohesió i la participació de totes les famílies.

Famílies que acullen famílies. Es tracta de potenciar el coneixement interpersonal, afavorir el diàleg entre les persones com a pares i mares de l'escola. Les persones tenen unes característiques, costums, creences i escala de valors determinada. Pensar que totes les persones d'un mateix origen són idèntiques es caure en un fals error, que no ens permet conèixer-la. La millor manera de trencar aquest estereotip és creant espais de relació més individual, intentant posar en contacte a persones de diversa procedència. Aquesta proposta té una sèrie de característiques:

- A) No va adreçada a cap grup, sinó a persones.
- B) Afavoreix les relacions interpersonals i dóna protagonisme tant a les famílies autòctones que formen part de l'equip acollidor com a les nouvingudes.
- C) És també una manera de facilitar les interrelacions entre famílies d'una en una, trencant la idea de blocs homogenis segons la procedència que és el que pot induir a confirmar o establir prejudicis.
- D) Dóna confiança a la persona que acaba d'arribar a l'escola i no la coneix.
- E) La persona nouvinguda se sent ben rebuda i acceptada en la comunitat educativa.
- F) La persona acollidora enriqueix la seva experiència personal, se sent útil i destina temps a fer una feina concreta, els resultats es veuen clarament.
- G) Els nens i nenes veuen que hi ha comunicació entre famílies i això millora les relacions entre ells dins de l'aula.
- H) L'equip pot/hauria d'incorporar a persones de diverses procedències perquè facilitin la comprensió lingüística.
- I) Els equips de voluntaris podrien ser entre famílies d'un mateix curs – nivell educatiu. Això fa que hi hagi interessos, horaris i activitats comunes.
- J) Hi haurà un equip - base (Nucli impulsor) de l'AMPA. Transmeten l'experiència, porten la gestió, fan les parelles de voluntaris i el seguiment.
- K) La Comissió intercultural del Consell Escolar valora anualment l'experiència i busca rectificacions a possibles dificultats que hagin sorgit.

- L) En acabar el curs es podria fer una activitat de lleure conjunta amb les famílies participants, tipus sortida cultural, per consolidar relacions

La figura dels “pares o mares guies” es una figura que referma la sensació d’escola participativa i inclusiva on les relacions humanes funcionen més enllà de les institucions i pot generar riquesa mútua i co-responsabilització en els diferents àmbits de funcionament del centre.

Caldria un protocol clar on es definís el compromís dels pares o mares guies: funcions, situacions en que es demana la intervenció, objectius i valoració del funcionament en acabar un període determinat.

Pot tenir diferents models d’aplicació:

1. GRUP DE PARES - MARES ACOLLIDORS VOLUNTARIS. Acció adreçada a les famílies emigrades del centre.
2. GRUP DE PARES – MARES DE P/4 ACOLLIDORS VOLUNTARIS. Acció adreçada a les famílies noves al centre, de P/3 i de la resta de cursos.

Es tracta d’aprofitar la coincidència d’espais i ritmes de les aules de P/3 i P/4 per la creació de situacions d’interrelació entre les famílies.

Poden ser útils per a la seva aplicació:

- Presentació a la reunió de pares nous.
- Dinar col·lectiu de benvinguda.
- Taller de formació per les famílies acollidores.

Espai per guanyar confiança. Grups temporals.

Realitzar activitats conjuntes que impliquin el coneixement mutu i l’intercanvi per tal d’enriquir a tota la comunitat educativa. Vetllar perquè hi participin el màxim de famílies. L’objectiu principal serà conèixer-se. Es poden realitzar tallers, cursos de llengua, preparació d’activitats per a l’escola on l’objectiu de fons serà dinamitzar un coneixement i iniciar relació entre els membres del grup.

Formació permanent: per a tota la comunitat educativa.

Organitzar espais de reflexió sobre la realitat del contacte entre persones de diferents procedències o sobre aspectes que preocupen a mestres i famílies. Aquests grups podran tenir formats diferents en funció dels objectius: Activitats pensades a grans

grups, de caire més informatiu i també activitats per realitzar un treball més en profunditat adreçat a grups reduïts i amb l'activitat de llarga durada.

- Establir una coordinació estable i reconeguda entre els equips docents i els equips d'activitats extraescolars.
- Els equips de monitors d'horari complementari han de tenir canals de participació en els òrgans de representació i gestió dels centres: Consell Escolar, Equips Directius... donat que la seva tasca cada vegada té més pes en l'educació dels nois i les noies.

Escola com a espai per participar i per aprendre'n. Grups d'aprenentatge.

Creació de grups de discussió o de reflexió mixtos: mestres – pares i mares. Anar observant l'evolució d' aspectes que preocupar o que formen part del pla de treball i cal avaluar conjuntament. La transparència, el diàleg, compartir objectius, explicar els motius de les diferents decisions fa que els pares visquin l'escola com a pròpia i es puguin compartir els valors educatius.

Pares i mares a l'aula. Col·laborador@s esporàdic@s.

Els pares i les mares tenen idees molt vagues del funcionament de l'escola. Participar de manera esporàdica per venir a explicar algun tema de que tingui informació o a ensenyar alguna activitat (conte, joc...), participar en tallers...

Oportunitats i ocasions per entrar a l'escola.

Trobar motius per obrir les portes del centre: un treball interessant, una exposició de fotografies... són una gran motiu perquè les famílies se sentin convidades a entrar, i són ocasions més informals, que ajuden a perdre la por a la institució i ofereixen molta informació de la vida escolar.

Escola oberta a l'entorn.

Recuperar la tradició d'una escola que mira enfora,(que no està replegada en si mateixa) , oberta, que coneix, participa, informa, instrueix, col·labora i es coordina amb altres entitats que treballen per la millora del barri i de l'educació. Tot i que sembla impossible per manca de temps, es qüestió de prioritzar-ho i buscar els mecanismes per donar temps a persones que ho puguin fer. Potser no cal començar amb un projecte excessivament ambiciós, només començar amb la coordinació amb algunes

entitats concretes, les més properes a l'escola i anar plantejar de quina manera l'escola hi pot cooperar i les entitats poden intervenir en el centre.

Propostes per millorar l'acollida i la comunicació.

Recepció i Acollida

L'acollida administrativa és el primer contacte entre la família i l'escola, per tant caldrà tenir-ne una cura especial. Cal que l'escola es plantegi, en funció del moment del curs en que es produeix i segons les característiques de la família que fa la matrícula, els següents aspectes:

1. Qui haurà de fer aquesta acollida:
 - El secretari o secretària del centre.
 - El tutor que tindrà a l'alumne a classe.
 - La mestra o el mestre responsable de l'aula d'acollida.
 - Algun membre de l'equip directiu.
2. En cas que es necessiti traducció lingüística, plantejar a la família si hi ha alguna persona de confiança per ajudar a fer la interpretació o bé demanar l'assistència del Mediator/a intercultural.
3. Fitxa de matriculació específica. Hi hauria de constar: llengua/es familiars. Domini de la llengua d'escola. Dades familiars (pare, mare, feina, germans), temps que fa que viuen a la ciutat, altres persones que viuen a casa, com s'anomena al nen/a a casa –nom "familiar", dades mèdiques i costums específiques.
4. Com es pot fer el traspàs de les informacions "bàsiques" de l'escola: reunió de pares nous, visita a l'edifici, "filosofia" del centre. Plantejar si l'entrada es produeix fora de termini, com es pot donar aquesta informació.
5. AMPA. Informació de la gestió i activitats que realitza l'AMPA del centre.
6. Tutorització familiar (Des dels mestres o des de pares i mares de l'AMPA o del mateix curs)

7. Preparació de l'aula on anirà l'alumne i esperar el moment més adient per començar les classes.

Totes aquestes accions poden generar, cara a les famílies nouvingudes, la sensació de sentir-se acollits, de formar part d'una escola on són ben acceptats. Caldrà establir mecanismes que vetllin per una acollida real i continuada.

Protocol. Passos o criteris per assegurar la comunicació amb les famílies

Tenir en compte les famílies amb dificultats de comprensió de la llengua. Pensar quines accions poden ajudar a facilitar la comunicació.

Reunions d'aula

- . Plantejar la reunió d'aula partint del que interessa als pares i mares. Un sondeig previ pot donar idea dels aspectes que més preocupen segons l'edat dels fills i filles.
 - . Transmetre les informacions adequades, equilibrant la informació i la discreció, sobre el funcionament de l'aula i del grup – classe.
 - . Donar els missatges justos. Algunes informacions les podem donar també per escrit. (assegurar el contingut del que es diu, facilitar el record).
 - . Com a mínim una part de la reunió hauria de ser d'aula (com a mínim una part) i no de nivell.
 - . Motivació per les famílies a través dels propis alumnes: que ells sàpiguen que hi haurà la reunió i també que facin alguna preparació per als pares i mares.
 - . Presentació de tots els assistents (donar-se a conèixer) com un element important.
- Atenció a les famílies noves.
- . Suport visual (Gravacions, fotografies...) per facilitar la comprensió dels missatges que donem i de les situacions sobre les que parlem.
 - . Facilitar la visita a dins de l'aula i utilitzar els materials o elements de la classe per fer les explicacions.
 - . Adaptar el llenguatge a les famílies. Defugir de tecnicismes i sobre entesos.
 - . En acabar, donar un temps de distensió per fer comentaris per grupets mentre es visita l'aula.
 - . Fer més d'una reunió durant el curs, amb formats i objectius diferents (Funcionament de l'aula, algun tema específic dels nens i nenes de l'edat, valoració del curs, tema específic: colònies....)

. Dinàmiques variades. No sempre han de parlar només els mestres. Fer grups, que altres pares parlin de la seva experiència....

Entrevistes

. És important que es **reculli per escrit** la preparació, el desenvolupament i els acords presos en l'entrevista. Que es guardi en un arxiu de manera que els mestres de cursos posteriors en puguin fer ús i que els acords presos es puguin revisar a l'entrevista següent.

. Crear en l'entrevista un **clima de confiança mutu i de col·laboració**.

. Intentar analitzar els propis estereotips envers la família i els dels pares envers els mestres o l'escola.

. Argumentar els criteris establerts a l'escola.

. Escoltar els punts de vista i les arguments familiars.

. Posar-se en lloc de l'altre des d'una perspectiva d'igualtat.

. Intentar que les entrevistes siguin un **intercanvi** de punts de vista sobre l'evolució del nen o la nena. Hem de tenir en compte que la família coneix molt bé el seu fill o la seva filla, segurament més que nosaltres i per tant la seva informació és molt valuosa per tal de copsar millor l'estat de l'alumne.

. **Destacar els aspectes positius**, valorant-los i contrastant-los amb altres aspectes que encara s'hauran de millorar.

Contactes no programats. El dia a dia

. Tenir en compte la situació lingüística del interlocutor. En el cas de que hi hagi dificultats de comprensió, buscar ajuda: alumnes, altres famílies...

. Tenir en compte els elements que milloren la comunicació: suports gestuals, escolta activa, diàleg corporal. Hi ha llenguatges universals que enforteixen les relacions.

. Encara que no sigui una situació prevista, buscar l'espai i el temps necessaris per que es pugi portar a terme de manera adequada. (En privat i sense la presència dels infants, segons quin sigui el tema)

IDEES BASE.

- Partir de la situació d'igualtat de drets i de deures de totes les famílies com a educadors i usuaris del servei públic que és l'escola.
- Posar en funcionament totes les mesures necessàries per millorar la participació i la cohesió en els centres .
- Preveure la periodicitat i la necessitat d'aquestes mesures. Avaluació i revisió. Les mesures específiques han de tenir un caràcter temporal, no s'han de plantejar com a mesures definitives, només mentre siguin necessàries.
- Hi ha moltes dificultats o problemes que no són exclusius de les famílies nouvingudes, que ho són d'una part de la població, per qüestions culturals, laborals, de formació, de dificultats
- Les mesures de millora que apliquem hauran de ser per a totes les famílies que ho necessitin, no pels nouvinguts tan sols pel fet de ser-ho.
- No al paternalisme que perpetua les desigualtats, si a la co-responsabilització.

CONCLUSIONS PERSONALS

En acabar la llicència i des de la perspectiva d'haver passat tot un curs fent "un treball d'investigació" he de dir que he gaudit realitzant-lo, he pogut posar-me en contacte amb persones i amb institucions que m'han ajudat a reflexionar i a completar la visió inicial que tenia del tema.

També he passat per moments una mica angoixants al veure que el temps s'acaba i van apareixent nous materials (setmanalment van sortint publicacions relacionades amb el tema), noves fonts d'informació, totes elles prou interessants com per rebutjar-les, perquè s'havia d'anar cloent la feina.

Per altra banda també he viscut les limitacions de trobar-me davant d'un treball de recerca sense tenir prou eines ni suficients coneixements com per fer-la. És ben cert que el tutor m'ha orientat molt bé, sobre tot en la fase inicial "d'engegar" l'estudi, però durant el procés apareixen dubtes i hi ha moments d'inseguretat per la validesa de la tasca que es va fent. Aquests dubtes han anat molt lligats al disseny i l'aplicació dels instruments de recerca, de fet la seva validesa no es pot contrastar fins que es fa la recollida de dades (sobre tot en el cas dels qüestionaris) i és en aquest punt on apareixen buits en la informació o dades que no són prou rellevants per als objectius del treball.

Durant l'any de llicència s'aprèn molt i, en acabar, queda la certesa de que encara queda molt de camí per recórrer i per continuar aprenent. En el meu cas el final de la llicència no és pas el tancament d'un estudi, al contrari, és l'inici d'un nou procés en el que l'aplicació les propostes donarà peu a noves situacions i reflexions per millorar la participació de les totes famílies en un marc inclusiu i cohesionador.

Moltes gràcies per haver-me donat la oportunitat de viure tan intensament aquesta etapa que marcarà un abans i un després en la meva trajectòria professional.

Anna Oliveras
Setembre de 2005

BIBLIOGRAFIA

AAVV

“La immigració estrangera a Espanya. Els reptes educatius”

Col·lecció estudis socials. N. 1. Fundació La Caixa

AAVV

“La participación de los padres y madres en la escuela”.

Editorial Laboratorio Educativo. Graó. Barcelona, 2003

AAVV

“Inmigración, contexto familiar y educación. Procesos y experiencias de la población marroquí, ecuatoriana, china y senegambiana”

Los libros del ICE de la UAB. Serie sociedad y educación. Noviembre de 2004

Abenoza Guardiola, Rosa

“Identidad e inmigración: orientacions psicopedagògiques”

Edicions La Catarata. Desembre de 2004

Achotegui, J.

“Problemas psicopatológicos en familias emigrantes” (Conferencia)

Alegre Canosa, M.A. Aragon, D.H.

“Escola, oci i joves d’origen magribí”

.Materials de Joventut. Diputació de Barcelona.

Amani, colectivo (Juan Gómez Lara, ed.)

“La escuela intercultural: regulación de conflictos en contextos multiculturales. Concienciación, negociación, confrontación.”

Edicions La Catarata

Ball, Stephen J.

“La micropolítica en la escuela. Hacia una teoría de la organización escolar”.

. Temas de educación. Paidós. MEC.

Baráibar López, José Manuel

“Inmigración, familias y escuela en educación infantil”

Colección Cuadernos de Educación Intercultural.

Los libros de la catarata, Ministerio de Educación y ciencia. Madrid, 2005

Casas, Marta (coord.)

“També catalans: fills i filles de famílies immigrades”

Fundació Jaume Bofill. Col·lecció Finestra oberta n. 38

Barcelona. Desembre de 2003

Carbonell, F. (coord)

“Educació i immigració. Els reptes educatius de la diversitat cultural i l'exclusió social”

Editorial Mediterrània, S. L. Fundació Jaume Bofill. Col·lecció polítiques n. 27.

Barcelona, 2000

Carbonell, Ramon. Martí, Joaquim

“La relación familia – centro educativo”

Cuadernos de Pedagogía. N. 315. Cispraxis, S.A. Barcelona, 2002

Cot Juvinyà , Coral.

“Famílies marroquines i educació dels seus fills al Baix Empordà”

XI Premi Pere Lloberas. La Bisbal d'Empordà.

CRID

“Món local i diversitat”

Reflexió i debat – 1.

Cuesta Azofra , Maria.

“La escolarización de los hijos de los inmigrantes en España”

Confederacions Sindical de CCOO.

Darder , Pere., López J. Antonio

“Q.U.A.F.E. – 80”

Edicions 62. Dossiers Rosa Sensat.

Essomba, Miquel Àngel

“Los equipos directivos ante el desafío de liderar comunidades educativas interculturales en la sociedad – red. Modelos y propuestas.”

Essomba, Miquel Àngel

“La veu dels pares i les mares. El cas de FAPAC”

(pag. 224 a 232. “Els discursos sobre Atenció a la Diversitat en la comunitat educativa a Catalunya.” Tesi doctoral)

Essomba , Miquel Àngel (coord.).

“Construir la escuela intercultural”

Biblioteca d’Aula. Editorial Graó, 1999.

Essomba, Miquel Àngel

“L’atenció a la diversitat a Catalunya. Debat en el sistema educatiu”

Eumo editorial. Maig de 2005

Flecha , Ramon

“Compartiendo palabras: el aprendizaje de las personas adultas a través del diálogo”.. Ediciones Paidós, 1997

Flecha , Ramon y Jiroux , Henry.

“La igualdad educativa y diferencia cultural”

El Roure editorial, 1992.

Garcia, Walter

“FAPAC davant l’acollida d’alumnat estranger al sistema educatiu”

Garreta Bochaca, Jordi

“La integración sociocultural de las minorías étnicas (gitanos e inmigrantes)”

Anthropos Editorial. Col. Autores textos y temas. Ciencias Sociales. Nº 35.
Barcelona, 2003

Gervilla, Enrique (Coord.)

“Educación familiar. Nuevas relaciones humanas y humanizadoras”

Edit. Narcea. S.A. DE EDICIONES, 2003

Gregorio García , Abilio de

“La participación de los padres en los centros educativos”

Deusto. Cultura de la participación.

IOÉ. Colectivo. Pereda, Carlos; de Prada, Miguel àngel; Actis, Walter

“La educación intercultural a prueba: hijos de inmigrantes marroquíes en la escuela”

Laboratorio de estudios intrculturales. Universidad de Granada, 1995

IOÉ. COLECTIVO (ACTIS, W.; PEREDA, C. I DE PRADA, M. Á.) (2002).

“Immigració, escola i mercat de treball. Una radiografia actualitzada” Fundació la Caixa. Col.lecció Estudis Socials.Latorre, Antonio.

“La investigación – acción. Conocer i cambiar la pràctica educativa”

Editorial Graó. Sèrie investigació educativa. Nº 179

Barcelona, febrero de 2003.

Jordan J.A.; Besalú, X.; Bartolomé, M.;Aguado, T.; Moreno, C.; Sanz, M.

“La formación del profesorado en Educación Intercultural”

Edicions la Catarata. Ministerio de Educación Cultura y Deporte. Noviembre de 2004.

Maalouf, A.

“La construcció de les identitats”

IEMED, Barcelona, Quaderns de la Mediterrània, núm. 1(2001)

Muñoz Sedano, Antonio

“Educación intercultural. Teoría y práctica”

Editorial Escuela Española. Dicàctica y pedagogia. Coleccion Educacion al dia.
Madrid, 1997

Nieto Gil, Jesús M.

“Tratamiento cooperativo de los problemas en los centros escolares”

Editorial Escuela Española

Pérez, Rosa M.

“Les relacions entre família i escola. Una anàlisi psicosocial”

Pagès editors. Lleida, 2004

Perrenoud, Philippe

“Diez nuevas competencias para enseñar”

Biblioteca d’Aula. Editorial Graó. 2004.

Ruiz de Lobera, Mariana

“Metodología para la formación en educación intercultural”

Edicions La Catarata

San Román, Teresa ; Diaou, Alou; Barry, Alfa; Càmara, Musa.

“Sueños africanos para una escuela catalana”

Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de publicacions. Febrero de 2004.

SENSI, D.; LEUNDA, J.; LATORRE, J. Y ARIAS, J. P.

“La gestión de la multiculturalidad en la escuela. una propuesta de formación para el profesorado”.

Edita Andalucía Acoge y UR. (2001).

SODEPAU

“Educar en la diversidad. Materiales para una acción educativa intercultural”

Edicions La Catarata

Terren, Eduardo

“Incorporación o asimilació. La escuela como espacio de inclusión social”

Edicions La Catarata.

Vila, Ignasi

“Familia, escuela y comunidad”

I.C.E. Universidad de Barcelona. Editorial Horsori.

Colección Cuadernos de Educación. N. 26. Mayo de 1998

VILA, I.; GÓMEZ, C.; HERRERA, D. I OLIVÉ, C. M.

“Educació i escola, entre l’equitat i la qualitat”

Educació i Escola CIIMU Institut d’Infància i Món Urbà (2000)

Xarbau, Xavier

“L’educació intercultural a Catalunya: Aproximació a la situació actual. El punt de vista dels professionals”

Documentos Cidob. Dinàmicas interculturales n.2. Septiembre de 2004

“El papel de los padres en los sistemas educativos de la Unión Europea”

EURYDICE. La red Europea de información en educación. Junio de 1997

“L’escola de tothom”

Vela Major. Revista de l’editorial Barcanova. Num, 4. Octubre de 1996

“Família i escola”

Vela Major. Revista de l’editorial Barcanova. Num, 6. Maig de 1998